

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

BÜYÜK DAİRE

GIULIANI VE GAGGIO – İTALYA

(Başvuru no. 23458/02)

SONKARAR

STRAZBURG

24 Mart 2011

Bu karar kesindir, fakat yazım düzeltmelerine tabi tutulabilir.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Giuliani ve Gaggio - İtalya davasında,

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Büyük Dairesi, aşağıdaki yargıçlarla toplanmıştır:

Başkan: Jean-Paul Costa,

Üyeler: Christos Rozakis,

Françoise Tulkens,

Ireneu Cabral Barreto,

Boštjan M. Zupančič,

Nina Vajić,

Elisabeth Steiner,

Alvina Gyulumyan,

Renate Jaeger,

David Thór Björgvinsson,

Ineta Ziemele,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Ledi Bianku,

Nona Tsotsoria,

Zdravka Kalaydjieva,

Işıl Karakaş,

Guido Raimondi,

Hukuk danışmanı: Vincent Berger,

29 Eylül 2010 ve 16 Şubat 2011 tarihlerinde kapalı müzakerelerde bulunan Mahkeme, 16 Şubat 2011 tarihinde aşağıdaki kararı kabul etmiştir:

USUL

1. Bu dava, İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin 34. maddesi uyarınca 18 Haziran 2002 tarihinde İtalyan vatandaşı olan Bay Giuliano Giuliani, Bayan Adelaide Gaggio (evlilik soyadı Giuliani) ve Bayan Elena Giuliani ("başvurucular") tarafından İtalyan Cumhuriyeti'ne karşı Mahkeme'ye yapılan bir başvurudan (no. 23458/02) kaynaklanmıştır.

2. Başvurucular, Roma'da avukatlık yapan Bay Paoletti ve Bay G. Pisapia tarafından temsil edilmişlerdir. İtalyan Hükümetini ("Hükümet") Temsilci Bayan E. Spatafora ve yardımcı-temsilci Bay N. Lettieri tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvurucular, oğulları ve erkek kardeşi olan Carlo Giuliani'nin aşırı güç kullanılması sonucu olduğunu düşündükleri ölümünden şikayetçi olmuşlardır. Ayrıca, davalı Devletin güç kullanımının yan sonuçlarını mümkün olduğunca azaltmak için gerekli yasal, idari ve düzenleyici tedbirleri almadığını, polis operasyonları planlamasının yaşamı koruma yükümlülüğüyle uyumlu olmadığını ve akrabalarının ölümüne yol açan koşullara ilişkin soruşturmanın etkili olmadığını ileri sürmüşlerdir.

4. Başvuru, Mahkeme'nin Dördüncü Dairesine (Mahkeme İçtüzüğü 52(1). fıkrası) tevzi edilmiştir. Başvurunun kabuledilebilirliği ve esası hakkında (İçtüzük, 54(3). fıkrası) bir duruşma yapılmasının ardından, yargıçlar Sör Nicolas Bratza, Josep Casadevall, Gio-

vanni Bonello, Kristaq Traja, Vladimiro Zagrebelsky, Stanislav Pavlovschi ve Lech Garlicki ile Daire Yazı İşleri Müdürü Lawrence Early'den oluşan Dairedeki bir heyet tarafından 6 Şubat 2007 tarihinde başvurunun kabuledilebilir bulunduğu açıklanmıştır.

5. Sör Nicolas Bratza, Josep Casadevall, Lech Garlicki, Giovanni Bonello, Vladimiro Zagrebelsky, Ljiljana Mijović ve Ján Šikuta, ve ayrıca Daire Yazı İşleri Müdürü Lawrence Early'den oluşan söz konu Dairedeki bir heyet, 25 Ağustos 2009 tarihinde oybirliğiyle, Sözleşme'nin 2. maddesinin aşırı güç kullanılması bağlamında ihlal edilmediğine; ikiye karşı beş oyla, yaşamın korunmasına ilişkin pozitif yükümlülük bakımından Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edilmediğine; üçe karşı dört oyla, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine; oybirliğiyle, Sözleşme'nin 3, 6 ve 13. maddeleri bakımından ayrıca incelemenin gerekli olmadığına; ve oybirliğiyle Sözleşme'nin 38. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, manevi zarar bakımından başvuruculardan Giuliano Giuliani ve Adelaide Gaggio'nun her birine 15,000 Euro ve Elena Giuliani'e 10,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

6. Hükümet ve başvurucular, 24 Kasım 2009 tarihinde, Sözleşme'nin 43. maddesi ile İçtüzüğün 73. maddesi uyarınca davanın Büyük Daire'ye gönderilmesini talep etmişlerdir. Büyük Daire'nin bir kurulu 1 Mart 2010 tarihinde talebi kabul etmiştir.

7. Büyük Daire'nin oluşumu Sözleşme'nin 26(4) ve (5). fıkraları ile İçtüzüğün 24. maddesi uyarınca belirlenmiştir.

8. Başvurucular ve Hükümet, yazılı görüşlerini sunmuşlardır (İçtüzüğün 59(1). fıkrası).

9. Mevcut davada görevli asıl yargıçlar ile yedek yargıçlar, 27 Eylül 2010 tarihinde, taraflarca 28 Haziran ve 9 Temmuz 2010 tarihlerinde sunulmuş olan CD-ROM'ları izlemişlerdir (bk. aşağıda parag. 139).

10. Strazburg'daki İnsan Hakları Binasında 29 Eylül 2010 tarihinde açık bir duruşma yapılmıştır (İçtüzüğün 59(3). fıkrası).

Duruşmada hazır bulunanlar:

(a) *davalı Hükümet adına*

N. LETTIERI, *Yardımcı-Ajan*,
P. ACCARDO, *Yardımcı-Ajan*,
G. ALBENZIO, *Devlet Avukatı*;

(b) *Başvurucular adına*

N. PAOLETTI, *Avukat*
G. PAOLETTI, *Avukat*
N. PAOLETTI, *Avukat*,
C. SARTORI, *Yardımcı Avukat*.

Mahkeme, bu kişiler tarafından yapılan sunumları dinlemiştir.

DAVANIN ESASI

I. DAVA KONUSU OLAYLAR

11. Başvurucular sırasıyla 1938, 1944 ve 1972 doğumlu olup, Cenova ve Milano’da yaşamaktadırlar. Başvurucular, Temmuz 2001’de Cenova’da G8 zirvesinin yapıldığı yerin yakınındaki gösteriler sırasında vurularak öldürülen Carlo Giuliani’nin babası, annesi ve kız kardeşidir.

A. Cenova’daki G8 zirvesinin arka planı ve Carlo Giuliani’nin ölümünden önceki olaylar

12. 19, 20 ve 21 Temmuz 2001 tarihlerinde, Cenova’da bir G8 zirvesi yapılmıştır. Kentte bir dizi “küreselleşme-karşıtı” gösteri yapılmış ve İtalyan makamları ciddi güvenlik tedbirleri almışlardır. 8 Haziran 2000 tarihli 149 sayılı Yasanın 4(1). fıkrası uyarınca, Cenova Valisi zirveyle bağlantılı olarak kamu güvenliğinin sağlanması için askeri personeli görevlendirmiştir. Ek olarak, kentın G8’in toplandığı (tarihi merkez) semti “kırmızı bölge” ilan edilmiş ve metal çitler kullanılarak kordon altına alınmıştır. Sonuç olarak, bu bölgeye sadece bölgede ikamet eden ve çalışan kişilerin girişine izin verilmiştir. Limana erişim yasaklanmış ve havaalanı trafiğe kapatılmıştır. Kırmızı bölge, sarı bölgeyle ve o da beyaz (normal) bölge ile çevrelenmiştir.

13. Carlo Giuliani’nin ölümünden bir gün önce, 19 Temmuz 2001 tarihli bir hizmet talimatnamesi, polis şefi tarafından kolluğa dağıtılmıştır. Kolluğun öncelikleri aşağıdaki gibi özetlenmiştir: kırmızı bölge içinde sızma girişimlerini hızlı bir şekilde püskürtmek amacıyla bir savunma hattı oluşturulması; sarı bölge içinde değişik yerlerdeki göstericilerin pozisyonunu ve daha aşırı unsurların gerçekleştirdiği eylemleri dikkate alarak herhangi bir olaya karşı savunma hattı oluşturulması; kalabalıkların varlığının cesaretlendireceği şiddet riskini akılda tutarak, gösterilerin yapıldığı caddelerde kamu düzenini sağlayıcı tedbirler yürürlüğe koyulması.

14. Taraflar, 19 Temmuz 2001 tarihli hizmet talimatnamesinin ertesi gün yapılacağı açıklanan ve yapılmasına izin verilen *Beyaz Tulumlular* (“*Tute Bianche*”)ın gösteri yürüyüşüne katılanlar tarafından kırmızı bölgeye girme teşebbüslerini kolluk güçlerinin etkili bir şekilde önleyebilmek için uygun araç ve kaynakların dağılımını tespit eden o tarihe kadar yapılmış planları değiştirdiği konusunda hemfikirlerdir.

15. Başvurucular, 19 Temmuz tarihli hizmet talimatnamesi, daha önce bir bölgede kalmasını gerektirirken, Carlo Giuliani’nin ölümüne karışan bir jandarma (*carabinieri*) müfrezesine dinamik bir rol verdiğini ileri sürmüşlerdir. Hükümet, hizmet talimatnamesinin sahada bulunan subaylara sözlü olarak iletildiğini belirtmiştir.

16. Cenova polis merkezindeki (*questura*) bir operasyon kontrol odasından, sahadaki görevlilerle telsiz teması sağlayan bir telsiz iletişim sistemi kurulmuştur. Jandarma ve polis memurları birbirleri arasında doğrudan iletişim kuramamakta, sadece kontrol odasıyla doğrudan bağlantı kurabilmekteydiler.

17. Kar maskeleri ve çeşitli maskeler giymiş özellikle saldırgan bazı gösterici grupları (“Kara Blok”), 20 Temmuz sabahı bir dizi olayı ateşlemiş ve kollukla çatışmıştır. *Beyaz*

Tulumlular planlandığı üzere Carlini Stadyumundan yürüyüşe başlamıştır. Bu gösteri “Küreselleşmeyi Hayır” hareket ve toplum merkezleri ile *Rifondazione comunista* partısından genç komünistleri gibi bir çok örgütten temsilcilerin katıldığı bir gösteridir. Bu göstericiler şiddet içermeyen bir gösteri (sivil itaatsizlik) olduğuna inanmakla birlikte, kırmızı bölgeye girmeyi denemek olan stratejik bir hedef anons edilmiştir. Cenova Polis şefi (*questore*) 19 Temmuz 2001 tarihinde *Beyaz Tulumluların* kırmızı bölgeye ya da ona komşu bölgeye girişini yasaklamış olup, kolları Verdi Meydanında yürüyüşü durdurmakla görevlenmiştir. Sonuç olarak, göstericiler Carlini Stadyumundan Tolemaide Caddesi boyunca Verdi Meydanının epey ötesinde, aşağıda ayrıntılandırıldığı gibi, Tolemaide Caddesi ile Torino Sokağının keşiştiği yere kadar yürüebilmişlerdir.

18. Yürüyüş 13.30 sıralarında başlamış ve yavaşça batıya yönelmiştir. Tolemaide Caddesi civarlarında erken karışıklık emareleri ortaya çıkmıştır. Yürüyüş, video kaydedici ve kamera taşıyan gazeteci ile politikacılardan oluşan bir temas grubu tarafından yönlendirilmiştir. Yürüyüşçüler yavaşlamışlar ve birkaç kez durmuşlardır. Tolemaide Caddesi çevresinde çeşitli maskeler ve kar maskeleri giyen kişiler ile kolluk arasında olaylar çıkmıştır. Yürüyüş Torino Sokağının bulunduğu kavşaktaki demiryolu tüneline ulaştığında, Bay Mondelli'nin kumandasındaki jandarmalar tarafından göstericilerin üzerine göz yaşartıcı gaz bombaları atılmıştır. Cop kullanan jandarmalar saldırıya geçmişler, yürüyüş doğu yönünde İnvrea Caddesine kadar geri püskürtülmüştür.

19. Göstericiler bölünmüştür: bir kısmı İnvrea Caddesinde ve daha sonra Alimonda Meydanında sığınak ararken, bir kısmı deniz kıyısına yönelmiştir. Bazı göstericiler saldırıya cam şişeler ya da çöp bidonları gibi sert nesnelere atarak karşılık vermişlerdir. Jandarma'ya ait zırhlı araçlar Casaregis ve İnvrea Caddelerine büyük bir hızla girmişler ve göstericiler tarafından oluşturulan barikatları süpürüp, göstericileri alandan ayırmaya zorlamışlardır. Kontrol odası saat 15.22'de Bay Mondelli'ye uzaklaşmasını ve yürüyüşçülerin geçmesine izin vermesini emretmiştir.

20. Bazı göstericiler şiddetle misillemede bulunmuşlar ve kollukla çatışma meydana gelmiştir. Bir grup gösterici saat 15.40 sıralarında zırhlı jandarma aracına saldırmış ve ateşe vermiştir.

B. Carlo Giuliani'nin ölümü

21. Saat 17.00 sıralarında, Alimonda Meydanında konuşlanmış yaklaşık 50 jandarmadan oluşan Sicilya Taburuna çok saldırgan görünen bir grup göstericinin varlığı saptanmıştır. Yakınlarında iki savunma çipi park etmiştir. O sırada polis Lauro, jandarmalara göstericilere saldırı emri vermiştir. İki cipin takip ettiği jandarmalar yaya olarak göstericilere saldırmışlardır. Göstericiler saldırıyı püskürtmeyi başarmış ve jandarmalar düzensiz bir şekilde Alimonda Meydanı yakınlarına çekilmeye zorlanmışlardır. Saat 17.30'da bir helikopterden çekilen fotoğraflar, göstericileri Caffa Caddesi boyunca kolları kovalarken göstermektedir.

22. Jandarmanın geri çekilmesi karşısında cipler olay yerinden geri çıkarken ciplerden birinin çıkış yolunun devrilmiş bir çöp konteynırı tarafından kapatılmış olduğu fark edilmiş, diğer cip ise geri çıkmayı başarmıştır. Aniden, ellerinde taşlar, sopalar ve demir çubuklar taşıyan birkaç gösterici aracın çevresini sarmıştır. Ciplerin iki yan arka camı ile

arka camı kırılmıştır. Göstericiler cipte bulunanlara hakaret ve tehditler savurarak bağırışlar, taşlar ve araçtaki bir yangın söndürücüyü atmışlardır.

23. Cipin içinde araç şoförü Filippo Cavataio ("F.C."), Mario Placanica ("M.P.") ve Dario Raffone ("D.R.") adında üç jandarma bulunmaktadır. Gün boyu attığı göz yaşartıcı gaz bombalarının etkilerinden muzdarip olan M.P.'ye jandarma bölük komutanı Yüzbaşı Cappello tarafından çatışma alanından ayrılarak cipe binme izni verilmişti. Predonzani adlı göstericinin ifadesine göre, kendisi cipin arkasında çömelmiş, yaralı ve paniklemiş halde yanındaki bir *ayaklanma kalkanyla* kendisini korumaktaydı. M.P., göstericilere dağılmaları "ya da onları öldüreceğini" haykırarak, 9 mm.'lik Baretta tabancasını çıkarmış, aracın parçalanmış arka penceresine doğrultmuş ve birkaç on saniye sonra iki el ateş etmiştir.

24. Kurşunlardan biri, cipin arkasına yakın bir yerde boş bir yangın söndürücüyü henüz yerden kapmış ve yukarı kaldırmış bulunan kar maskeli gösterici Carlo Giuliani'nin sol gözünün altına isabet etmiştir. O anda aracın sol arka tekerliğine yakınına yere düşmüştür.

25. Bundan kısa bir süre sonra, F.C. aracı yeniden çalıştırmayı başarmış ve geriye doğru hamle ile Carlo Giuliani'nin cesedinin üzerine sürmüştür. Sonra birinci vitese geçirmiş ve ikinci defa cesedin üzerine sürmüş ve olay yerinden ayrılmıştır. Cip daha sonra Tommaseo Meydanı yönünde uzaklaşmıştır.

26. "Birkaç metre" sonra, jandarma başçavuşu Amatori cipe binmiş ve "sürücü şoke halde olduğundan" direksiyona geçmiştir. Rando adlı başka bir jandarma daha araca binmiştir.

27. Alimonda Meydanının diğer yanında konuşlanmış polis güçleri o sırada göstericilere müdahale etmekte ve göstericileri dağıtmaktadırlar. Jandarmaların bazıları da onlara katılmaktadır. Olay yerinde bulunan bir polis memuru, saat 17.27'de kontrol odasını arayarak cankurtaran talebinde bulunmuştur. Olay yerine gelen bir doktor daha sonra Carlo Giuliani'nin öldüğünü açıklamıştır.

28. İçişleri Bakanına (*ministero dell'Interno*) göre, Carlo Giuliani'nin öldüğü sırada olay yerinde jandarma ve polisin tam sayısını belirlemek imkansızdır; bazıları cipten yaklaşık 150 metre uzaklıkta olmak üzere elli kadar jandarma bulunmaktaydı. Ayrıca, 200 metre uzaklıktaki Tommaseo Meydanı yakınlarında da bir grup polis memuru bulunmaktaydı.

29. Başvurucular, başka şeylerin yanında, bir dizi paralel davada ("yirmi beşlerin yargılaması", bk. aşağıda parag. 121-138) kolluk görevlilerinin tanık ifadelerine dayanarak, jandarmaların özellikle Alimonda Meydanında buldukları sırada gaz maskelerini çıkarıp, yemek yiyip dinlenebildiklerini ifade etmişlerdir. Durum "*sakin*"ken, Yüzbaşı Cappello, M.P. ve D.R.'ye iki cipten birine binmelerini emretmiştir. İki jandarmanın zihinsel olarak tükenmiş ("*a terra*") olduklarını ve artık fizik olarak da göreve uygun olmadıklarını düşünmüştür. Cappello ayrıca, M.P.'nin göz yaşartıcı gaz atmaya bırakması gerektiğine karar vermiş ve göz yaşartıcı gaz silahını ve göz-yaşartıcı gaz kapsüllerinin bulunduğu torbasını almıştır.

30. Başvurucular ölümcül ateşten bir kısa süre önce çekilmiş fotoğraflara göndermede bulunarak, düşey yönlü aşağı doğru açı yaparken tutulan silaha dikkat çekmişlerdir. Başvurucular ayrıca, Yarbey Truglio'nun Alimonda Meydanından on metre, cipten ise otuz kırk metre uzakta bulunduğu dair ifadesine (bk. aşağıda parag. 43) gönderme yapmışlardır. Yaklaşık yüz kadar jandarmadan bazıları cipten on metre kadar uzaktaydılar. Polis memurlarıysa Tommaseo Meydanına doğru Caffa Caddesinin sonunda bulunmaktaydılar. Başvurucular, soruşturma dosyasındaki fotoğrafların, bazı jandarmaların cipten uzakta olmadıklarını açıkça gösterdiğini ileri sürmüşlerdir.

C. Ulusal mercilerin soruşturmaları

1. Soruşturmanın ilk adımları

31. Bir boş mermi kovanı Carlo Giuliani'nin cesedinin birkaç metre uzağında bulunmuştur. Mermi çekirdeği ise bulunamamıştır. Cesedin yanında diğer nesnelerin arasında bir yangın söndürücü ve kanlı bir taş bulunmuş ve polis tarafından muhafaza altına alınmıştır. Dosyadan, savcılığın polisi otuz altı ayrı soruşturma işlemi yapmakla görevlendirdiği anlaşılmaktadır. M.P.'nin içinde bulunduğu cip, silahı ve ekipmanı jandarma'nın elinde kalmış ve daha sonra mahkeme emri uyarınca adli emanete alınmıştır. Cipun içinde boş bir kovan bulunmuştur.

32. Cenova seyyar polis birimi, 20 Temmuz 2001 gecesi Bay Martino ve Bay Fiorillo adlı iki polis memurunun ifadelerini almıştır. ECHO Bölüğünden sorumlu Yüzbaşı Cappello, 21 Temmuz günü, önceki günün olaylarını anlatmış ve cipte bulunan jandarmaların isimlerini vermiştir. Silah sesini, muhtemelen işitmesini güçleştiren telsiz kulaklığı, miğferi ve gaz maskesi yüzünden duymamıştır.

2. M.P. ve F.C. hakkında soruşturma açılması

33. M.P. ve F.C. 20 Temmuz 2001 gecesi teşhis edilmiş ve Cenova savcılığı tarafından kasten adam öldürme suçu şüphesiyle sorgulanmışlardır. İfadeleri Cenova Jandarma karargâhında alınmıştır.

(a) M.P.'nin ilk ifadesi

34. M.P., 12 Numaralı (Sicilya) Taburunda, yedek jandarma ve G8 zirvesi nedeniyle oluşturulmuş ECHO Bölüğünün bir mensubu olarak görevlendirilmiştir. Bölük İtalya'nın farklı bölgelerinden gelen diğer dört bölükle birlikte, Yarbey Truglio'nun komutası altında CCIR'in bir parçasını oluşturmuştur. ECHO Bölüğüne Yüzbaşı Cappello ve yardımcıları Mirante ve Zappia komuta edilmiş, Roma polisinden kıdemli şef (*vice questore*) Bay Lauro tarafından yönetilmiş ve koordine edilmiştir. Beş bölüğün her biri elli adamdandan oluşan dört takıma ayrılmıştır. Bütün bölüklerin komutanı Albay Leso'dur.

35. M.P., 13 Ağustos 1980 doğumlu olup, 16 Eylül 2000 tarihinde yirmi bir yaşındayken jandarma olarak çalışmaya başlamıştır. Göz yaşartıcı gaz kapsüllerinin kullanılması ve ateşlenmek üzere hazırlanması konusunda eğitilmiştir. M.P., güvenlik operasyonları sırasında yayan olarak takımıyla birlikte hareket etmekle görevlendirildiğini belirtmiştir. Birkaç göz yaşartıcı gaz kapsülü ateşledikten sonra gözlerinde ve yüzünde yanma his-

setmiş ve Yüzbaşı Cappello'dan bir cipe girmek için izin istemiştir. Kısa bir süre sonra, yaralanmış olan başka bir jandarma da (D.R.) kendisine katılmıştır.

36. M.P., o gün atıldığını gördüğü, özellikle de göstericilerin attığı Molotof kokteyllerinden çok korktuğunu söylemiştir. Bir metal nesnenin gelmesi nedeniyle ayağından ve taş isabet etmesi nedeniyle başından yaralandıktan sonra korkusunun daha da büyüdüğünü ifade etmiştir. "Silahı ateşlediği sırada kimsenin görüş alanında olmadığını" eklemesine karşın, atılan taşlar yüzünden cipin saldırı altında olduğunu fark ettiğini ve "cipin çevresini yüzlerce göstericinin sardığını" düşündüğünü ve "paniklediğini" söylemiştir. Bir noktada elinin silahına gittiğini fark etmiş; elinde taşıdığı silahı arka pencereden çıkarmış ve yaklaşık bir dakika sonra iki el ateş etmiştir. Silahı ateşlemeden önce ve sonra cipin arkasında Carlo Giuliani'nin olduğunu fark etmediğini söylemiştir.

(b) F.C.'nin ifadesi

37. Cipun sürücüsü olan F.C., 3 Eylül 1977 doğumlu olup, yirmi iki aydır jandarma olarak görev yapmaktadır. Olay tarihinde yaklaşık yirmi üç yaşındadır. Kendisi Alimonda Meydanı yakınlarındaki bir geçitte olduğunu ve göstericiler tarafından takımının geri püskürtülmesi nedeniyle geriye, meydana doğru hareket etmeye çalıştığını belirtmiştir. Bununla birlikte yolunun bir çöp konteynırı tarafından kapatılmış olduğunu fark etmiş ve motoru da stop etmiştir. Aracın içindeki meslektaşları bağırsırlarken cipi hareket ettirmeye yoğunlaşmıştır. Sonuç olarak silah sesi duymamıştır. Son olarak, "görüşümü kısmen kapatan bir mask giydiğimden yerde kimseyi fark etmedim... ve çünkü aracın dışını uygun şekilde görmek çok zordu. Aracı geriye sürdüm ve herhangi bir direnme hissetmedim; gerçekten sol tekerlekte bir sarsıntı hissettim ve çöp konteynırı devrilmış olduğundan çöp yığını olduğunu düşündüm. Kafamdaki tek düşünce bu karışıklıktan nasıl çıkacağımızdı", demiştir.

(c) D.R.'nin ifadesi

38. 25 Ocak 1982 doğumlu olan D.R. 16 Mart 2001 tarihinden bu yana askerlik hizmetini yapmaktadır. Olay tarihinde on sekiz buçuk yaşındadır. Göstericilerin attıkları taşların yüzüne ve sırtına isabet ettiğini ve kanamaya başladığını belirtmiştir. Yüzünü kapatarak kendisini korumaya çalışmış ve M.P. kendi tarafından vücudunu kalkanla korumaya çalışmıştır. Bu anda, artık herhangi bir şey görememiş, ancak bağırsımlar ve vurma sesleri ve cipe giren nesnelerin sesini duymuştur. M.P.'nin saldırganlara durmaları ve gitmeleri için bağırdığını ve ardından iki el ateş sesi duymuştur.

(d) M.P.'nin ikinci ifadesi

39. 11 Eylül 2001 tarihinde M.P. savcıya ifade verirken, 20 Temmuz 2001 tarihli ifadesini teyit etmiş ve göstericilere "gidin yoksa sizi öldüreceğim!" diye bağırdığını eklemiştir.

3. Soruşturma sırasında alınan diğer ifadeler

(a) Diğer jandarmaların ifadeleri

40. Alimonda Meydanındaki diğer cipte bulunan başçavuş Amatori, M.P.'nin içinde bulunduğu cipin çöp konteynırı tarafından kaçış yolunun kapatılmış olduğunu ve "ke-

sinlikle yirmiden fazla” olan çok sayıda gösterici tarafından etrafının sarılmış olduğunu gördüğünü söylemiştir. Sonrasında cipe nesnelere atılmaya başlanmıştır. Özellikle bir göstericinin arka pencereye yangın söndürücü attığını görmüş, silah sesleri duymuş ve ardından Carlo Giuliani'nin düştüğünü görmüştür. Daha sonra cip iki defa Carlo Giuliani'nin vücudunun üzerinden geçmiştir. Cip Alimonda Meydanından ayrıldığında, aracın yanına gitmiş ve şoförü dışarı çıkarmış ve gözle görülür derecede sarsılmış haldeyken yardım çağırmıştır. Başçavuş şoför koltuğuna geçmiş ve M.P.'nin elinde bir tabanca olduğunu fark edince emniyet mandalını kapatmasını emretmiştir. Başçavuş o anda bunun ateş eden silah olduğunu düşünmüş, ancak yaralı ve başı kanayan M.P.'ye bunu söylememiştir. Şoför cipe manevra yaptırırken silah sesleri duyduğunu söylemiş, ancak başçavuş silahın ateşlenmesi kararını çevreleyen koşullar konusunda herhangi bir açıklama yapmamış ve bu konuda herhangi bir soru sormamıştır.

41. *Jandarma* Rando, yaya olarak cipin üzerine doğru gitmiştir. Silah çekildiğini gördüğünü ve M.P.'ye ateş edip etmediğini sormuştur. M.P. havaya ya da belirli bir göstericiye yöneltip yöneltmediğini açıklamaksızın ateş ettiğini söylemiştir. M.P. sürekli olarak “beni öldürmek istediler, ölmek istemiyorum”, demiştir.

42. ECHO Bölük komutanı Yüzbaşı Cappello'nun, 11 Eylül 2001 tarihinde savcılık tarafından ifadesi alınmıştır (bk. yukarıda parag. 34). Yüzbaşı Cappello M.P.'ye cipe girme iznini verdiğini ve M.P.'nin sorunlar yaşadığı için göz yaşartıcı gaz silahını aldığını söylemiştir. Daha sonra (“yirmi beşlerin yargılanmasında” 20 Eylül 2005'deki duruşmada) psikolojisi ve gerginlik durumu nedeniyle fiziki olarak devam etmeye uygun olmadığını ifade etmiştir. Yüzbaşı Cappello daha sonra yaklaşık 50 adamıyla Alimonda Meydanı ile Caffa Caddesinin köşesine doğru yönelmiştir. Polis memuru Lauro tarafından Caffa Caddesine Tolemaide Caddesi yönünde göstericileri geri püskürtmeyi deneyen adamlara yardım etmek üzere devam etmesi istenmiştir. Bu talebe adamlarının mevcut sayısı ve yorgunluk durumları yüzünden şaşırıldığını, ancak yine de onları Caffa Caddesinde konuşlandırdığını söylemiştir. Tolemaide Caddesinden gelen göstericiler jandarmaları geri püskürttüklerinde, başlangıçta düzenli olarak ama sonrasında düzensiz bir şekilde geri çekilmişlerdir. Bay Cappello, jandarmalar geri çekilirken, araçların orada olması için “operasyonel bir neden” olmadığından iki cip tarafından takip edildiklerini fark etmemiştir. Göstericiler, ancak Alimonda Meydanının diğer tarafında konuşlanmış seyyar polis birimi müdahale ettiğinde dağılmışlardır. Ancak ondan sonra görüldüğü kadarıyla kar maskesi giymiş ağır yaralı bir adamın yerde yattığını görmüştür. Video kamera ile donatılmış miğferler takan adamlardan bazıları olayların gidişatını açıklığa kavuşturabileceğini, video kayıtlarının Albay Leso'ya teslim edildiğini söylemiştir.

43. Yüzbaşı Cappello'nun hiyerarşik üstü Yarbay Truglio, Alimonda Meydanından yaklaşık on metre ve cipten otuz ila kırk metre ötede durduğunu ve yerde yatan birinin üzerinden cipin geçtiğini gördüğünü belirtmiştir.

(b) Polis memuru Lauro'nun ifadesi

44. Bay Lauro, 21 Aralık 2001 tarihinde savcılığa ifade vermiştir. Hizmet talimatnamesindeki değişikliği 20 Temmuz 2001 sabahı öğrendiğini belirtmiştir. “Yirmi beşlerin yargılanması” sırasında 26 Nisan 2005 tarihindeki duruşmada, ertesi gün yürüyüşe izin verilmeyeceğinin 19 Temmuz 2001 tarihinde bildirildiğini belirtmiştir. 20 Temmuz'da

izimli bir yürüyüşün gerçekleşeceğinden haberdar değildir. Gün içinde göstericilerle çatışmanın medyana geldiği Tommaseo Meydanına gitmiştir. Saat 15.30 sıralarında, durum sakinken, Yarbay Truglio ve iki cip birliğe katılmıştır. Saat 16.00 ile 16.45 arasında birlik Torino Sokağındaki çatışmaya karışmıştır. Daha sonra Tommaseo Meydanı ile Alimonda Meydanı civarına varmışlardır. Yarbay Truglio ve iki cip geri gelmişler ve birlik yeniden organize olmuştur. Bay Lauro, Caffa Caddesinin sonunda tekerlekli çöp konteynerlerini kullanarak bir barikat oluşturan ve kollarına doğru ilerleyen bir grup gösterici görmüştür. Yüzbaşı Cappello'dan durumu kontrol altına alıp alamayacağını sormuş ve yanıt olumlu gelmiştir. Bay Lauro ve birlik bu nedenle Caffa Caddesine yakın bir pozisyon almışlardır. Geri çekilme emrini duymuş ve düzensiz çekilen birliğe katılmıştır.

(c) Savcılığın aldığı diğer ifadeler

45. Olaya katılan bazı göstericiler de savcıya ifade vermişlerdir. Bazıları cipe çok yakın olduklarını ve taş attıklarını, sopalarla ve başka nesnelere cipe vurduklarını söylemişlerdir. Bir göstericiye göre, M.P.: "Piçler hepinizi öldüreceğim!" diye bağırmıştır. Bir diğeri cipin içindeki jandarmanın tabancasını çıkardığını görmüştür; gösterici bunun üzerine arkadaşlarına dikkatli olmaları ve uzaklaşmaları için bağırmıştır. Diğer bir gösterici ise M.P.'nin ayaklanma kalkanyla bir tarafından kendisini korumakta olduğunu söylemiştir.

46. Evlerinin pencerelerinden olaylara tanıklık eden bazıları ise bir göstericinin bir yangın söndürücü kapıldığını ve kaldırdığını gördüklerini söylemişlerdir. İki el ateş edildiğini duymuşlar ve göstericinin yere düştüğünü görmüşlerdir.

4. Görsel materyal

47. Savcılık, kollarına Alimonda Meydanındaki olayların yeniden canlandırılmasına yardım edebilecek bütün görsel materyali teslim etmelerini emretmiştir. Fotoğraflar ve helikopter kameraları ve bazı memurların miğferlerinde bulunan minyatür kameralarla film personeli tarafından çekilen video kayıtları alınmıştır. Ayrıca özel şahıslar tarafından çekilmiş olan resimler de bulunmaktadır.

5. Adli tıp incelemeleri

(a) Otopsi

48. Savcılık Carlo Giuliani'nin ölüm nedenini tespit etmek üzere yirmi dört saat içinde bir otopsi yapılmasını istemiştir. Carlo Giuliani'nin babasına 21 Temmuz 2001 günü saat 12.10'da otopsi bildiriminde bulunmuş ve müştekilerin bir uzman ve avukat görevlendirebilecekleri de bildirilmiştir. Savcılık tarafından atanan bilirkişiler, Bay Canale ve Bay Salvi'ye, saat 15.15'de resmi açıklamalar yapılmış ve otopsi başlatılmıştır.

49. Bilirkişiler savcılıktan raporlarını tamamlamak üzere altmış günlük süre talebinde bulunmuşlar ve talepleri kabul edilmiştir. 23 Temmuz 2001 tarihinde, ailesinin dileğine uygun olarak, Carlo Giuliani'nin cesedinin krematoryumda yakılmasına izin vermiştir.

50. Bilirkişi raporu 6 Kasım 2001 tarihinde sunulmuştur. Rapor, bir merminin Carlo Giuliani'nin sol gözünün altından girmiş olduğunu, kafanın içinden geçerek kafatasının sol arka bölgesinden çıktığını tespit etmiştir. Mermi yolu aşağıdaki gibi gerçekleşmiş-

tir: Silah elli santimetrelik bir mesafeden ateşlenmiş ve mermi önden arkaya, sağdan sola ve aşağı yöne hareket etmiştir. Carlo Giuliani 1.65 metre boyundadır. Ateş eden kişi ile maktul karşı karşıya ve maktulün hafifçe sağında bulunmaktadır. Bilirkişilere göre, kafada merminin neden olduğu hasar birkaç dakika içinde ölüme neden olmuştur; cipin bedeninin üzerinden geçmesi sadece karın ve göğüs bölgesindeki iç organlarda önemsiz küçük yaralanmalara yol açmıştır.

(b) M.P. ve D.R.'nin tıbbi muayeneleri

51. Alimonda Meydanından ayrıldıktan sonra cipte bulunan üç jandarma Cenova Hastanesi kaza servisine gitmişlerdir. M.P. sağ ayağında yaygın morluklar ve kafatasında açık bir yaranın oluşturduğu yaralanmadan şikayet etmiştir. Kendisini hastanede tutmak isteyen doktorlarının tavsiyesine rağmen M.P. bir taburcu belgesi imzalayarak saat 21.30 sıralarında hastaneden ayrılmıştır. Kafasındaki yaranın cipte bulunduğu sırada küt bir cisimle kafasına gelen bir darbeden kaynaklandığını söylemiştir.

52. D.R. burun ve sağ elmacık kemiğinde sıyrık ve morarma, sol omzunda ve sağ ayağında morarma şikayetiyle başvurmuştur. F.C.'ye ise post travmatik stres bozukluğu teşhisi konulmuş ve on beş günlük rapor verilmiştir.

53. Tıbbi muayene, cipte bulunanların yaralarının ve kendilerine yönelen saldırının niteliğini tespit etmek için gerçekleştirilmiştir. Raporlarda M.P. ve D.R.'nin aldığı yaralarda yaşamsal bir tehlike bulunmadığı sonucuna varılmıştır. M.P.'nin başındaki yaraların kendisine atılan bir taşla meydana gelmiş olabileceği, ancak diğer yaralarının kaynağını tespit etmenin imkansız olduğu belirtilmiştir. D.R.'nin yüzündeki yaranın kendisine atılan bir taşla meydana gelmiş olabileceği ve omzundaki yaranın ise bir kalasla aldığı darbeden kaynaklandığı tespiti yapılmıştır.

(c) Savcılıkça istenen balistik testler

(i) Birinci test dizisi

54. Savcılık, 4 Eylül 2001 tarihinde Bay Cantarella'ya, biri cipin içinde ve diğeri Carlo Giuliani'nin cesedinden birkaç metre uzaklıkta (bk. yukarıda parag. 31) olmak üzere, olay yerinde bulunan iki boş kovanın aynı silahtan ve özellikle de M.P.'nin silahından çıkıp çıkmadığı tespit etmesi talimatını vermiştir. Bilirkişi, 5 Aralık 2001 tarihli raporunda cipte bulunan boş kovanın %90 olasılıkla M.P.'nin tabancasından çıktığı, buna karşılık Carlo Giuliani'nin cesedinin yakınında bulunan boş kovanın ise aynı silahtan çıkma olasılığının %10 olduğu sonucuna varmıştır. Ceza Muhakemesi Kanununun ("CMK") 392. maddesi uyarınca, bu testler tek taraflı olarak, yani mağdur tarafın katılma olanağı olmaksızın yürütülmüştür.

(ii) İkinci test dizisi

55. Savcılık, polis müfettişi Manetto'yu ikinci bir bilirkişi olarak atamıştır. 15 Ocak 2002 tarihinde sunulan raporda, maktulün cesedinin yakınında bulunan kovanın M.P.'nin silahından çıkma olasılığının %60 olduğu belirtilmiştir. Bilirkişi her iki kovanın da M.P.'nin tabancasından çıktığı ve olay anında M.P. ile Carlo Giuliani arasındaki uzaklığın 110 ila 140 santimetre arasında olduğu sonucuna varmıştır. Bu testler de tek taraflı olarak gerçekleştirilmiştir.

(iii) Üçüncü test dizisi

56. Savcılık, 12 Şubat 2002 tarihinde, Bay Balossino, Bay Benedetti, Bay Romanini ve Bay Torre'den oluşan bir bilirkişi kuruluna "merminin maktulün vücuduna girmesinden hemen öncesi ve sonrasında, M.P. ve Carlo Giuliani'nin hareketlerini sanal olarak canlandırılmaları" görevini vermiştir. Bilirkişilerden özellikle "M.P. ve Carlo Giuliani arasındaki uzaklığı, birbirlerine göre görüş açıları ve silahın ateşlenme anında cipin içinden M.P.'nin görüş alanını tespit etmeleri" istenmiştir. Dosyadan anlaşıldığı kadarıyla, Bay Romanini Eylül 2001 tarihinde bir uzmanlık dergisinde (*TAC Armi*), diğerlerinin yanında, M.P.'nin eylemlerinin "açık ve bütünüyle haklı görülebilecek savunma tepkisi" olduğu görüşünü savunan bir makale yayımlanmıştır.

57. Başvurucular tarafından atanan temsilci ve bilirkişiler, bilirkişi kurulu tarafından yapılan incelemelere katılmışlardır. Başvurucuların avukatı Bay Vinci acele kanıt toplanması (*incidente probatorio*) talebinde bulunmak istemediğini belirtmiştir. CMK'nın 392(1)(f) ve (2). fıkraları, diğer şeylerin yanı sıra, savcı ve sanığa daha sonra bir kişi, nesne ya da yer kaçınılmaz bir şekilde değişikliğe uğrayacaksa, soruşturma yargıcından adli tıp incelemesi yapılması emri vermesi için talepte bulunmasına izin vermektedir. Eğer bu husus yargılama sırasında emredilirse, mevcut inceleme yargılamanın altmış günden fazla bir süre için ertelenmesini gerektirmektedir. CMK'nın 394. maddesi uyarınca, müşteki, savcılığa ivedi kanıt toplanması işlemini uygulaması için talepte bulunabilir. Savcı talebi reddederse, gerekçelerini göstermek ve bunu müştekiye sunmak zorundadır.

58. Olay yeri incelemesi 20 Nisan 2002 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Mermi çekirdeğinin darbe izleri Alimonda Meydanındaki bir binanın duvarı üzerinde ve yaklaşık beş metre yükseklikte bulunmuştur.

59. Bilirkişiler, 10 Haziran 2002 tarihinde raporlarını sunmuşlardır. Bilirkişiler, daha en başında, Carlo Giuliani'nin cesedine ulaşamamış olmalarının (yakılmıştır), cesedin yeniden muayenesi ve mikro izlerin araştırılması mümkün olmadığı için, kendilerini kesin bir rapor hazırlamalarından alıkoyan büyük bir engel olduğunu belirtmişlerdir. Bilirkişiler "ellerindeki küçük materyale" dayanarak, aşağıda belirtilen kanaatlerle, her şeyden önce Carlo Giuliani'nin bedeninde merminin etkisini tespit etmeye girişmişlerdir.

60. Kafatasındaki hasar çok ciddi olmuş ve "çok kısa bir zaman aralığında" ölüme yol açmıştır. Mermi çekirdeği Carlo Giuliani'nin kafasından bütünüyle çıkmamıştır; otopsi öncesi gerçekleştirilen tam vücut taraması (*referto radiologico*) raporu, oksipital bölgedeki kemiğin yukarısında "muhtemelen metal bir deri altı parça"ya işaret etmektedir. Bu opak metal parçası, mermi çekirdeğine ait bir parçaya benzemektedir. Yüzdeki giriş yarasının görünümü kendi başına anlaşılır bir yoruma izin vermemektedir; düzensiz şekli esas olarak mermi çekirdeğinin vücuda çarptığı yerdeki doku tipiyle açıklanır. Bununla birlikte başka bir olası açıklama mermi çekirdeğinin Carlo Giuliani'nin vücuduna doğrudan girmediği, biçimini bozan bir ara nesneyle karşılaştığı ve maktulün vücuduna ulaşmadan önce hızının yavaşladığıdır. Bu hipotez, giriş yarasının boyutunun küçüklüğü ve Carlo Giuliani'nin kafasının içindeki kurşun parçası açıklar.

61. Bilirkişiler, daha sonra ele alınan Carlo Giuliani'nin kar maskesinden elde edilen muhtemelen bir mermiden gelen (kar maskesinin ön mü yoksa arka kısmından mı

geldiğinin anlaşılacağı) küçük bir kurşun bulgusu bildirmişlerdir. Mermi parçası gibi değil daha çok inşaat sanayinde kullanılan bir maddenin izlerini taşımaktaydı. Ek olarak, kar maskesinin ön ve arka bölümünde tespit edilen mikro kurşun parçaları darbe anında mermi çekirdeğinin parçalandığı hipotezini doğrular görünmektedir. Bilirkişilere göre, görüldüğü kadarıyla mermiye çarpan “ara nesnenin” niteliğini tespit etmek mümkün değildir; bununla birlikte bu nesnenin Carlo Giuliani'nin elinde tuttuğu yangın söndürücü olmasına ihtimal vermemişlerdir. Merminin atış uzaklığı 50-100 santimetre arasındaydı.

62. Bilirkişiler, “ara nesne teorisi” temelinde olayları yeniden kurgulayabilmek için, bazı silah atış testleri yapmışlar ve video ve bilgisayar simülasyonları oluşturmuşlardır. Bilirkişiler, ara çarpışmanın bir sonucu olarak mermi yolu mutlaka değişeceğinden, mermi yolunu tespit etmenin mümkün olmadığı sonucuna varmışlardır. Bilirkişiler, havada bir taşın dağılmasını gösteren video görüntüleri ve ses kayıtları üzerinde duyulabilen silah sesine dayanarak, silah ateşlendikten hemen sonra bir taşın parçalandığı sonucuna varmışlardır. Bir bilgisayar simülasyonu yukarı ateşlenmiş bir mermi çekirdeğinin başka bir gösterici tarafından cipe atılan bir taşla çarpıştıktan sonra Carlo Giuliani'ye çarptığını göstermektedir. Bilirkişiler Carlo Giuliani ile cip arasında yaklaşık 1 metre 75 santim olduğunu ve M.P'nin silahı ateşlediği sırada Carlo Giuliani'yi görebildiği sonucuna varmışlardır.

6. Başvurucuların soruşturması

63. Başvurucular, göstericilerden biri olan J.M. tarafından avukatlarına verilen 19 Şubat 2002 tarihli bir ifade sunmuşlardır. J.M. özellikle cip Carlo Giuliani'yi ezmeden önce hayatta olduğunu ifade etmiştir. Başvurucular ayrıca, M.P'nin kullandığı türden mermi çekirdeklerini genişletme ve böylece parçalanma kapasitelerini artırmak için değiştirmenin kolluk arasında yaygın bir uygulama olduğuna ilişkin, bir jandarma (V.M.) tarafından verilmiş bir ifade sunmuşlardır.

64. Son olarak, başvurucular kendi seçtikleri uzmanlar tarafından düzenlenmiş iki rapor sunmuşlardır. Uzmanlardan Bay Gentile'ye göre, maktulü vurduğu anda mermi çekirdeği zaten parçalıydı. Parçalanmış olmasını üretim hatası ya da daha muhtemel olan parçalanması için merminin manüple edilmiş olması açıklayabilir. Ancak, bilirkişiyeye göre bu iki senaryo nadiren meydana gelebilir ve bu nedenle gerçekleşmesi savcılık bilirkişilerinin ileri sürdüklerinden, yani merminin bir ara nesneyle çarpışması olasılığından daha az muhtemeldir.

65. Olayları yeniden kurgulamaları için başvurucular tarafından görevlendirilen diğer uzman, taşın parçalanmasının M.P. tarafından ateşlenen bir mermi çekirdeğinden çok, cipe çarpmasından kaynaklanmış olduğu sonucuna varmıştır. Görsel materyal, özellikle de fotoğraflara dayanarak olayları yeniden kurgulayabilmek için, kullanılan ekipmanın tipi hesaba katılarak fotoğrafçının tam pozisyonunun, özellikle de görüş açısının tespit edilmesi gereklidir. Ayrıca, imgelerin zamanlamasının ve sesle nasıl örtüştüklerinin tespiti de gereklidir. Başvurucuların uzmanları, mevcut imgeleri dikkatli ve ayrıntılı bir şekilde çözümlmek yerine “video ve bilgisayar simülasyonları” dayanarak çözümlleme yapan soruşturma makamı bilirkişilerinin kullandıkları yöntemi eleştirmişlerdir. Ateşleme testlerini gerçekleştirme yöntemlerini de ayrıca eleştirmişlerdir.

66. Başvurucuların uzmanları Carlo Giuliani'nin silah ateşlendiğinde cipten yaklaşık üç metre kadar uzakta olduğu sonucuna varmışlardır. Ölümcül merminin maktulü vurduğu sırada parçalanmış olduğunun yadsınamaz olmasına karşın, videoda görülebilen taşla merminin çarpışma olasılığı dışarıda bırakılmalıdır. Bir taş merminin biçimini farklı bir şekilde bozar ve Carlo Giuliani'nin bedeninde farklı izler bırakırdı. Ayrıca M.P. yukarı doğru ateş etmemiştir.

D. Takipsizlik kararı ve başvurucuların itirazı

1. Takipsizlik talebi

67. Cenova savcılığı, soruşturmanın tamamlanması üzerine M.P. ve F.C.'ye karşı takipsizlik talebinde bulunma kararı almıştır. Savcı, öncelikle 19 Temmuz 2001 gecesi güvenlik operasyonlarının organizasyonunda geniş kapsamlı değişiklikler yapılmış olduğunu kaydetmiş ve bunun 20 Temmuz günü kısmen açıklanan sorunları ortaya çıkardığı görüşünü savunmuştur. Bununla birlikte, değişiklikler ya da ortaya çıkardığı sorunlar konusunda ayırtı vermemiştir.

68. Savcı daha sonra, Bay Lauro'nun olay açıklaması ile Yüzbaşı Cappello'nunki arasında belirli bir noktada farklılaştığını gözlemlemiştir: ilki, Caffa Caddesine göstericilerin engellenmesi için konuşlanması kararının ortak anlaşmayla alındığını ileri sürerken, öteki küçük bir birliğin taşıdığı risklere ve adamların yorgun olmasına rağmen Bay Lauro'nun tek taraflı bir karar almış olduğunu ileri sürmüştür.

69. Bilirkişiler ve uzmanlar aşağıdaki noktalar üzerinde uzlaşmışlardır: M.P.'nin tabancasından iki mermi ateşlenmiştir; ilki Carlo Giuliani'yi öldürmüştür; söz konusu mermi salt maktulü vurmasının sonucu olarak parçalanmamıştır; Carlo Giuliani'nin yangın söndürücüyle olan fotoğrafı cipten yaklaşık üç metre uzaktan çekilmiştir.

70. Bununla birlikte, aşağıdaki noktalarda ayrılmışlardır:

(a) soruşturma makamı bilirkişilerine göre, mermi kendisine çarptığında Carlo Giuliani cipe 1.75 metre uzaklıktaydı (Giuliani ailesinin uzmanlarına göre yaklaşık üç metre);

(b) Giuliani ailesinin uzmanlarına göre, soruşturma makamı bilirkişilerinin görüşünün aksine, taş videoda görünmezden önce silah ateşlenmiştir.

71. Taraflar, merminin maktule çarpmadan önce parçalandığında anlaştıklarından, savcılık merminin parçalanma sebebi hakkında da anlaşmış oldukları ve "ara nesne teorisi"ne katıldıkları sonucuna varmıştır. Başvurucular tarafından öne sürülen merminin parçalanmasına ilişkin mermiyle oynanmış olması ya da bir üretim hatası gibi olası diğer açıklamalar, başvurucuların kendileri tarafından daha az muhtemel olarak değerlendirilmiştir. Savcının gözünde bu nedenle geçerli açıklamalar olarak görülmemişlerdir.

72. Soruşturma özellikle adli tıp raporlarının gecikmesi, otopsi raporunun "yüzeysel niteliği" ve bilirkişilerden biri olan Bay Cantarella'nın yaptığı hatalar nedeniyle uzun sürmüştür. Bununla birlikte, soruşturma ilgili bütün konuları ayrıntılı olarak ele almış ve savcılığı silahın yukarı doğru ateşlendiği ve bir taş tarafından yönünün değiştiği hipotezinin "en ikna edici" hipotez olduğu sonucuna götürmüştür. Bununla birlikte, dosyada M.P.'nin salt göstericileri dağıtmak niyetiyle mi yoksa birini ya da daha fazlasını öl-

dürmek amacıyla mı silahını ateşlediğini tespit için deliller yetersizdir. Üç olasılık vardır ve “mesele asla kesinlik içinde çözülmeyecektir”. Olasılıklar aşağıdaki gibidir:

- ateş edilmesi göstericileri sindirmek için düşünülmüştür, bu nedenle olay bir taksirle ölüme sebebiyet vermedir;
- M.P. silahını saldırılara bir son verebilmek için ateşlemiştir ve birini öldürme tehlikesini göze almıştır; bunun anlamı, olay kasten öldürmedir;
- M.P. Carlo Giuliani’ye nişan almıştır; bu da kasten adam öldürmedir.

Savcının görüşü, dava dosyasındaki delilere göre üçüncü olasılığın dışarıda bırakılabileceği yönündedir.

73. Savcı ayrıca merminin taşla çarpışmasının M.P.’nin eylemi ile Carlo Giuliani’nin ölümü arasındaki nedensellik bağına kesemeyeceği kanısındadır. Mevcut bağ sürmektedir, mesele M.P.’nin meşru savunma içinde hareket edip etmediğidir.

74. Cipte bulunanların fiziksel bütünlüklerinin tehdit altında olduğu kanıtlanmış olup, M.P. tehlikeye “karşılık” vermiştir. Bu karşılık, gereklilik ve “daha hassas olan” orantılılık bakımından incelenmelidir.

75. Savcı, M.P.’nin “cip göstericiler tarafından sarıldığı ve içerdekilere karşı fiziksel saldırganlık aşikâr ve düşmanca” olduğu için, başka bir seçeneği olmadığı ve kendisinden başka türlü davranmasının beklenemeyeceği görüşündedir. M.P. yaşamının tehlikede olduğu algılaması içinde haklı görülebilir. Tabancı saldırıyı durdurma kapasitesine sahip bir araç olup, M.P. kendisine bu ekipmanın verilmiş olması nedeniyle eleştirilemez. Kendisinden silahını kullanmaktan kaçınması ve fiziksel bütünlüğünü tehlikeye sokması muhtemel bir saldırıya boyun eğmesi beklenemez. Savcıya göre bu mülhazalar, davanın takipsizliğe karar verilmesini gerektirmektedir.

2. Başvurucuların itirazı

76. Başvurucular, 10 Aralık 2002 tarihinde savcının takipsizlik talebine karşı itirazda bulunmuşlardır. Başvurucular, soruşturma makamının kendisi soruşturmanın kusurlu olduğunu ve kesin bir şekilde yanıtlanmamış sorular ortaya çıktığını kabul ettiğinden, gerçeğe ulaşabilmek için çelişmeli bir yargılama yapılmasının zorunlu olduğunu iddia etmişlerdir. Başvuruculara göre, M.P.’nin aynı anda havaya ateş ettiği ve meşru savunma içinde hareket ettiği iddia edilemez, çünkü özellikle M.P. ateş ettiği sırada Carlo Giuliani’yi göremediğini söylemiştir.

77. Başvurucular, karşı çıktıkları ara nesne teorisinin olaylardan bir yıl sonra ileriye sürüldüğünü ve objektif delillerle desteklenmeksizin salt varsayımlara dayandığını belirtmişlerdir. Başvuruculara göre olası başka açıklamalar da bulunmaktadır.

78. Başvurucular ayrıca, dosyadaki kanıtlara göre, cipin üzerine sürüldüğü sırada Carlo Giuliani’nin henüz hayatta olduğunu gözlemlemişlerdir. Başvurucular, cipin mağdurun üzerine sürülmesinin dikkate değer bir yaralanmaya sebep olmadığını belirten otopsi raporunun, bizzat savcı tarafından yüzeysel olarak tanımlandığını vurgulamışlar; bir dizi soruşturma tedbirinin jandarmaya bırakılmış olmasını eleştirmişlerdir.

79. Başvuruculara göre M.P. ve F.C. hakkında ceza davası açılmalıdır. Alternatif olarak, başvurucular daha fazla soruşturma işleminin yapılmasını istemişler, özellikle de:

(a) Carlo Giuliani'nin bedeni üzerine cipin sürüldüğü sırada özellikle hala yaşayıp yaşamadığının anlaşılabilmesi için ölüm sebebi ve zamanını tespiti amaçlayan bir adli tabiplik raporunun hazırlanmasını, ardından;

(b) Polis şefi Bay De Gennaro'nun ve jandarma Zappia'nın bele takılacak silahlara ilişkin hangi talimatların verildiğinin tespit edilmesi için ifadelerinin alınmasını;

(c) taş atarak mermiyi saptırdığı söylenen kişinin teşhis edilmesi ve tespit edilmesini;

(d) öne çıkan göstericilerin ifadelerine başvurulmasını;

(e) mermi uçlarını kesme uygulaması (bk. yukarıda parag. 63) bulunduğunu söyleyen jandarma V.M.'nin ifadesine başvurulmasını;

(f) olay sırasında Alimonda Meydanında bulunan bütün polis ve jandarmaların silahları üzerinde ve boş kovanlar üzerinde adli tabiplik testlerinin yürütülmesini talep etmişlerdir.

3. Soruşturma yargıcı önündeki duruşma

80. Soruşturma yargıcı önündeki duruşma 17 Nisan 2003 tarihinde gerçekleşmiştir. Başvurucular, ölümcül merminin sekmediğini, doğrudan maktulü vurduğunu ileri sürmüşlerdir. Bununla birlikte, M.P.'nin etkisini artırmak için mermiyi değiştirdiğine dair bir delil olmadığını, bunun sadece bir teori olduğunu kabul etmişlerdir.

81. Savcı, "uzlaşma konusu olduğuna inandığı belirli noktaların gerçekten olmadığını, aksine görüş ayrılıkları bulunduğu" izlenimine sahip olduğunu söylemiştir. Savcı, başvurucuların uzmanı Bay Gentile'nin, Carlo Giuliani'yi vurmadan önce merminin zarar görmüş olduğu fikrine katıldığına işaret etmiştir. Dahası, Bay Gentile muhtemel zarar sebeplerinden birinin bir nesne ile çarpışmasından ya da kurşundaki içsel bir kusurluluğun olduğunu ve ikinci sebebin birincisinden daha az muhtemel olduğunu kabul etmiştir.

E. Soruşturma yargıcının kararı

82. Cenova Soruşturma yargıcı, 5 Mayıs 2003 tarihinde dosyaya giren kararlar, savcının olayda takipsizlik karar verilmesine ilişkin talebinin kabulüne karar vermiştir.

1. Olayların tespiti

83. Soruşturma yargıcı, görsel-işitsel materyal ve tanık ifadeleriyle uyumlu olduğundan güvenilir olduğunu düşündüğü bir Fransız tarafından bir anarşist bir web sitesine (www.anarchy99.net) koyulmuş, olayın anonim bir kişi tarafından anlatımına göndermede bulunmuştur. Mevcut anlatı, Alimonda Meydanındaki durumu ve göstericiler tarafından jandarmalara karşı bir saldırıyı betimlemektedir. Saldırıya ellerine geçirdikleri her şeyi fırlatan göstericiler önderlik etmiş, onları taşıdıkları konteynerler ve çöp bidonlarını kullanan diğerleri takip etmiştir. Alandaki atmosfer, fırlattıkları taşları ve derhal yenilerini toplayıp ilerleyen kalabalığın saldırısı altında gelen kolluk güçleriyle

“çılginca” olarak nitelenmiştir. Jandarma, kendi payına, göz yaşartıcı gaz ateşlemiş ancak jandarma sonunda Alimonda Meydanına doğru geri çekilmeye zorlanmış; onlara eşlik eden iki cip ise kendilerini kısırılmış ve göstericiler tarafından sarılmış halde bulmuşlardır. Göstericiler, demir barlar ve başka nesnelere savurarak cipe vurmaya başlamışlar ve birazdan arka cam parçalanmıştır. Anlatının yazarı iki el ateş sesi duymuş ve cipin içindeki iki jandarmadan birinin silah tutan elini görebilmiştir. Cip ayrıldığı ve gürültü dindiğinde ağır yaralı genç bir adamın yerde yattığını görmüştür. Yazar ayrıca bir göstericinin öldüğünü öğrenen bazı göstericilerin öfkelerini de betimlemiştir.

84. Soruşturma yargıcı, anonim göstericinin saat 17.00 sıralarında bir grup göstericinin Tolemaide Caddesiyle Caffa Caddesinin kesiştiği kavşakta toplandığı, çöp bidonlarını, süpermarket arabalarını ve diğer nesnelere kullanarak barikatlar kurduklarına ilişkin betimlemelerinin, soruşturma bulgularıyla örtüştüğünü gözlemlemiştir. Bu barikatın arkasından grup çok sayıda taş ve sert cisimleri, Alimonda Meydanı ile Caffa Caddesinin köşesinde konuşlanmış olan jandarma birliğine atmaya başlamışlar; bunun üzerine jandarma, o sırada sayıları artmaya başlayan göstericileri bir parça olsun durdurmak için ileri doğru hareket etmeye başlamıştır. Birinde F.C.’nin sürdüğü ve M.P. ve D.R.’nin bulunduğu iki cip, jandarma birliğine katılmıştır. Bununla birlikte, göstericiler şiddetli bir şekilde saldırmış, birliği çekilmeye zorlamışlardır. Cipler Alimonda Meydanına doğru geri giderken, ciplerden biri bir çöp konteynerine çarpmıştır. Bir anda, araç ellerindeki her türlü cisimle vuran ve taşlar atan göstericilerle sarılmıştır. Dosyadaki görsel-ışitsel materyalin gösterdiği gibi, cipin camları demir barlar, sopalar ve taşlarla indirilmiştir. Göstericilerin cipe saldırısının şiddeti “etkileyici” olarak tanımlanmıştır. Bazı taşlar jandarma mensuplarının yüzlerine ve kafalarına gelmiş; göstericilerden biri olan Bay Monai, uzun bir tahta kalasla camlardan birine vurmuş, bunun sonucu olarak D.R.’nin sağ omzunda morluk ve sıyrıklar meydana gelmiştir.

85. Fotoğraflardan biri M.P.’yi bir yangın söndürücüyü uzaklaştırmak için tekmelerken göstermektedir; bunun bacağındaki ağır morarmaya neden olan metal olması çok muhtemeldir. Ardışık fotoğraflar, genç bir adam (Carlo Giuliani) aşağıya eğilip bir yangın söndürücüyü alırken cipin yedek tekerleğinin üstünden silah tutan bir eli göstermektedir. O sırada cipin içinden iki el ateş edilmiş ve bir adam yere düşmüştür. Cip olay yerinden ayrılmadan iki defa cesedin üzerinden geçmiştir.

86. M.P.’nin 20 Temmuz 2001 tarihli ifadesi (bk. yukarıda parag. 34-36) dahil, eldeki bütün deliller, Carlo Giuliani’nin ölümüne M.P.’nin silahının ateşlenmesinden çıkan kurşunlardan birinin neden olduğunu göstermektedir. Soruşturma yargıcı, M.P.’nin panik durumun, yaralarını, o ve D.R.’nin aldığı yaraları ve kimseyi görmediği halde süregelen taş yağmuru yüzünden silahı doğrulttuğu sırada saldırganların varlığının farkında olduğuna dair neredeyse bütün ifadesini alıntılamıştır. Bu versiyon D.R. ve F.C. ve kolluk personeli ve tanıkların ifadeleriyle uyumaktadır. Ek olarak, dava dosyası M.P.’nin sağ bacağında, kolunda ve kafatasının üstünde morluk ve yaralar; D.R.’nin yüzünde sıyrıklar, omzunda ve ayağında morluklar olduğunu, F.C.’nin ise on beş günlük tedaviye gerektiren post-travmatik bozukluk yaşadığını göstermektedir (bk. yukarıda parag. 51-53).

2. "Ara nesne" teorisi

87. Soruşturma yargıcı, dosyada M.P.'nin ateşlediği ilk merminin Carlo Giuliani'yi öldürmüş olduğunu gösteren delili kaydetmiştir. Otopsi öncesi yapılan vücut taramasının gösterdiği gibi, kafatasının oksipital kemiğinden çıkarken mermi çekirdeği parçalanmıştır. Bu olay, mermi giriş ve çıkış deliklerinin karakteristiği ile birleşerek, soruşturma makamı bilirkişilerinin merminin Carlo Giuliani'yi vurmadan önce bir nesneye çarpmış olduğu teorisini formüle etmelerine yol açmıştır. Mermi çekirdeği momentini kaybettiğinde ve/veya parçalandığında olduğu gibi giriş deliği oldukça düzensiz şekilli ve çıkış deliği küçük görünümündedir.

88. Mevcut mermi çekirdeği 9 mm.'lik bir parabelluma ait olup, bu nedenle oldukça güçlüdür. Mermi içeride hareket ederken beden dokusunun direncinin düşüklüğü ile birlikte, bu olay, soruşturma makamı bilirkişileri tarafından öne sürülen teoriyi doğrulamıştır. Dahası, M.P.'nin ateşlediği mermilerle uyumlu "minik bir kurşun parçası" kemik partiküllerine yapışmış halde maktulün kar maskesinin üzerinde bulunmuştur. Bu da merminin daha kemiğe vurmadan önce parçalandığını akla getirmektedir.

89. Simüle edilmiş silah atışları, merminin parçalanmasına yol açan ara nesnenin mağdurun taşıdığı yangın söndürücü ya da merminin maktulün içinde karşılaştığı kemiklerden biri olmadığını ortaya çıkarmıştır; diğer yandan, göstericiler tarafından cipe sayısız taş atılmıştır. Bu bir silah sesinin duyulduğu anla aynı zamanda havada parçalanmış bir taşı gösteren video görüntüleriyle doğrulanmış görünmektedir. Ses ve cismin parçalanma anının aynı olması, başvurucuların taşın cipin tavanına gelmesi nedeniyle parçalanıldığı teorisini daha az ikna edici kılmıştır. Ayrıca, mağdurun kar maskesindeki kurşun parçalarında inşaat malzemesi izleri bulunmuştur. Son olarak, test atışları kurşun vurduğunda yapı malzemelerinden yapılmış nesnelerin benzer şekilde "patladığı" ve çekirdeğinin zarar görmesine yol açtığı video görüntülerinde görülmektedir. Gerçekleştirilen testler, cisim bir araca atıldığında parçalanmanın farklı şekilde meydana geldiğini (aynı anda parçalanmadan çok, sonrasında daha küçük miktarlarda toz oluştuğunu) gösteriyor.

90. M.P. tarafından ateşlenen ikinci el Alimonda Meydanındaki kilisenin duvarında (5,3 metre yükseklikte) bir iz bırakmıştır. Balistik testler özgün mermi yolunun tespitine olanak vermemiştir. Bununla birlikte, savcılığın atadığı bilirkişiler, cipin yüksekliğinin 1,96 metre olduğunu ve görüntü kaydedilirken videoda görünen taşın 1,90 metre yüksekliğinde olduğunu dikkate almışlardır. Bu nedenle, yerden 1,90 metre yüksekte asılı bir taşa 1,3 metreden silahın doğrultulduğu bazı test atışları yapmışlardır: mermi aşağı doğru yönelmiş ve 1,1 ila 1,8 metre arasındaki yüksekliklerde (silaha uzaklığı 1,75 metre uzaklıkta duran) "toplama tepsisine" vurmuştur. Bu veriler, öldüğü sırada Carlo Giuliani'nin cipten yaklaşık iki metre uzaklıkta olduğuna dair olaya ilişkin görgü tanıklığı olan bazı göstericilerin ifadeleriyle uyumaktadır. Savcılık makamının bilirkişileri, çalışmalarını yürütürken bu ifadeler henüz alınmamıştır.

91. Soruşturma makamı bilirkişilerinin sonuçları olarak yukarıda anılan olgular, atışın yukarı doğru yapıldığını akla getirmiştir. Taş, yerden 1,90 metrede parçalanmıştır.

3. M.P'nin görüş açısı

92. M.P'nin görüş açısı, muhtemelen cipin yedek lastiğinden dolayı sınırlanmıştır. Bununla birlikte dosyadaki fotoğrafların hiçbirinde, elinde bir silah tuttuğu açıkça görüldüğü halde M.P'nin yüzü görünmediğinden bu konuda emin olmak zordur. Ancak resimler, M.P'nin, D.R'nin ve gösterici Predonzani'nin ifadelerinin doğruladığı gibi, yarı uzanmış pozisyonda (*in posizione semidistesa*) ya da zemine çömelmiş olduğunu akla getirmektedir. Bu da cipin arka camındaki yedek lastiğe yakın kişileri görememiş ve silahını göstericileri korkutmak amacıyla ateşlemiş olduğu sonucuna götürüyor.

4. M.P'nin eyleminin hukuki niteliği

93. Olayları bu şekilde yeniden oluşturan soruşturma yargıcı, M.P'nin eyleminin hukuki niteliği konusuna gelmiştir. Soruşturma makamları bu bağlamda iki hipotez (bk. yukarıda 72) ortaya atmışlardır: (a) M.P. salt cipe saldıranları korkutmak amacıyla olabildiğince havaya ateş etmiştir, ki bu durumda, suçlama taksirle ölüme sebebiyet verme (*omicidio colposo*) olmalıdır; (b) M.P. herhangi birini ya da bir şeyi hedef almadan saldırıyı durdurma amacıyla ateş etmiştir, ki bu durumda, göstericileri vurabilme ihtimalini göze aldığı için, "sorumsuzca davranış" nedeniyle kasten adam öldürme hükümlerinden biri ile suçlanmalıdır.

94. Soruşturma yargıcı savcının ileri sürdüğü ilk hipotezin doğru olmadığını görüşündedir. Eğer M.P. mümkün olduğunca havaya ateş etmiş olsaydı, her durumda nedensellik bağı merminin ara bir nesne ile çarpışması gibi denetiminde olmayan öngörülemez bir etkenle kesilmiş olacağından, bu eylemi nedeniyle İtalyan Ceza Kanununun ("CK") 53. maddesi uyarınca cezalandırılmaz.

95. Diğer yandan, soruşturma makamının ileri sürdüğü ikinci hipotez kabul edilirse, meşru silah kullanımı ve/veya meşru savunma gibi (CK md. 52 ve 52, bk. aşağıda parag. 142-144), M.P'yi cezai sorumluluktan kurtaracak ve eylemini cezasız kılacak bir haklılık sebebinin bulunup bulunmadığı tespit edilmek zorundadır.

5. M.P. silahını meşru bir şekilde kullanıp kullanmadığı (CK 53.md.)

96. Soruşturma yargıcı, ilkin silah kullanmanın gerekli olup olmadığına değinmiştir. CK'nın 53. maddesi uyarınca (bk. aşağıda 143), devlet görevlileri, meşru savunma bağlamında sıradan bireylere göre daha geniş yetkilere sahiptir; bu haklılık sebebi, tehdide karşı gösterilen tepkinin orantılı olması koşuluna tabi değildir; ancak "gereklilik" koşuluna tabidir. Devlet görevlileri için bile silah kullanımı son çare olmalıdır (*extrema ratio*); bununla birlikte, devlet görevlileri tarafından öngörülen olaydan daha ciddi bir olayın meydana gelme riski silah kullanmanın doğasında bulunduğundan, devlet görevlileri daha ciddi bir olayın meydana gelmesinden sorumlu tutulamazlar. Daha genel olarak, CK'nın 53. maddesi tehlikeyi püskürtmek ya da resmi mercilere direnme teşebbüsünü önlemek için gerekli olduğunda, güç kullanımına izin vermektedir.

97. M.P. kendisini, kamu düzenini bozmayı tasarlayan ve esenlikleri doğrudan tehdit edilmiş bulunan jandarmaları hedef alan aşırı şiddetli bir pozisyonda bulmuştur. Bu bağlamda soruşturma yargıcı, şiddetli saldırıyı bir kere daha kaydederek ve dosyadaki fotoğraflara göndermede bulunarak cipe saldıran iki kişinin (Bay Predonzani ve

Bay Monai) ifadelerinden seçilmiş bölümler alıntılanmıştır. Maktulün davranışı münferit bir saldırı eylemi değil, ama bir çok kişinin cipi yana devirmek veya muhtemelen arka kapiyı açmaya çalışmak suretiyle cipe yönelik bir şiddetli saldırının bir aşamasıdır.

98. Dosyadaki deliller, M.P.'nin Carlo Giuliani'yi kasten hedef alması ihtimalini dışarıda bırakmaktadır; bununla birlikte, böyle olduğunu varsayılabilir, olayın özel koşulları içinde M.P.'nin davranışı, CK'nın 53. maddesi uyarınca haklı görülecektir, çünkü saldırıyı engellemek için meydana gelebilecek zararın örneğin yaşamsal organları sakınmak suretiyle sınırlamaya çalışırken saldırgana doğru ateş etmek meşrudur. Sonuç olarak, ateşli silah kullanımı haklı görülmüştür ve M.P.'nin "kesinlikle yukarı ateş etmiş" olması ve merminin Carlo Giuliani'ye öngörülemeyecek bir şekilde yön değiştirerek çarpmış olması karşısında ciddi bir zarar verme ihtimali bulunmamaktadır.

6. *M.P.'nin meşru savunma içinde davranıp davranmadığı (CK 52.md.)*

99. Soruşturma yargıcı, daha sonra cezai sorumluluktan bağımsızlık konusunda "daha zorlu" bir test olan, M.P.'nin meşru savunma içinde davranıp davranmadığını tespit etmenin gerekli olup olmadığını ele almıştır. Soruşturma yargıcı, M.P.'nin kendisinin ve meslektaşlarının fiziksel bütünlüğüne yönelik tehdidi doğru bir şekilde algılamış olduğu ve salt Carlo Giuliani tarafından değil, kalabalık bir saldırgan grup tarafından cipe yönelen şiddetli saldırı yüzünden ısrarlı bir şekilde tehdidin sürmekte olduğu görüşündedir. Bağlamı doğru bir şekilde değerlendirebilmek için, M.P.'nin verdiği karşılık bu saldırı ile ilişkili olarak incelenmelidir. Soruşturma yargıcı, maktulün ailesi tarafından ileri sürülen M.P.'nin kafa yaralanmasına göstericiler tarafından atılan taşlardan çok, cipin tepesinde bulunan siren ışıldığının iç kolunun neden olduğuna ilişkin hipotezi reddetmiştir.

100. Saldırganların sayısına, kullanılan araçlara, uygulanan şiddetin niteliğine, cipteki jandarmaların yaralarına ve stop ettiği aracın meydana ayrılmamasının güçlüğünü dikkate alarak, M.P.'nin verdiği karşılık gerekli bir karşılıktır. Verilen karşılık, mevcut şiddetin düzeyine uygundur.

101. M.P. silahını çıkarmamış ve iki el ateş etmemiş olsaydı, saldırı devam edecekti. Eğer, yangın söndürücü, ki M.P. zaten uzaklaştırmak için daha önce tekmelemişti, cipe gelmiş olsaydı içeride bulunanlarda ciddi yaralanmalara ya da daha kötüsüne sebep olabilirdi. Saldırı ile karşılık arasındaki orantılılık ilişkisi konusunda Temyiz Mahkemesi, tehdit altındaki çıkarların sanığın elindeki araçla tartılması gerektiğine ve saldırgana verilen zarar sanığa yönelmiş zarar tehdidinden biraz daha büyük olsa bile meşru savunma iddiasının kabul edilebileceğine hükmetmiştir (bk. *Temyiz Mahkemesi, Birinci Daire, 13 Nisan 1987 gün ve Karar no. 08204, Catania*). Ayrıca verilen karşılık, mevcut koşullarda mümkün olan tek karşılık olmak zorundadır, şu anlamda ki, saldırgana karşı daha az zarar verici karşılıklar tehlikeyi bertaraf etmek için yeterli olmamalıdır (bk. *Temyiz Mahkemesi, Birinci Daire, 1 Aralık 1995 gün, Karar no. 02554, P.M. ve Vellino*). Ateşli silahın saldırı altındaki kişi için uygun tek savunma aracı olması halinde silahın kullanımı, havaya ya da yere ateş ederek ya da saldırgana doğrultup öldürmeyip yaralamak için yaşamsal organlarını vurmamaya dikkat edecek şekilde kişinin silahı kullanmaya çalışmasıyla sınırlı olmalıdır (bk. *Temyiz Mahkemesi 20 Eylül 1982 tarihli kararı, Tosani*).

102. Mevcut olayda M.P., saldırıya karşı tek bir araca sahipti: tabancası. M.P. ateş etme-

den önce, saldırganların eylemlerini durdurmaya çalışırken dağılmaları çağrısında bulunduğ; sonra yukarı doğru ateş ettiği ve kaderin trajik cilvesi sonucu kurşun maktulü vurduğu (*per una tragica fatalità*) için, silahı orantılı bir şekilde kullanmıştır. Eğer M.P. saldırganlara zarar verdiğiinden emin olmak isteseydi, çok sayıda göstericinin toplanmış olduğu cipin yan camlarından da ateş edebilirdi. Bu yüzden meşru savunma içinde hareket etmiştir. Bu nedenle, M.P.'nin Carlo Giuliani'yi kısmen görmüş olup olmadığı (çünkü başvuru uzmanları görmüş olduğunu iddia etmişler ve savcılık bilirkişileri de bunun mümkün olduğunu kabul etmişlerdir) veya maktulü görmeden ama birini vurabilme riski bulunduğunu düşünerek havaya ateş edip etmediği (konumu buna müsait olduğu için bu daha muhtemeldir) meselesinin pek bir önemi yoktur.

7. F.C.'ye karşı suçlamalar

103. Soruşturma yargıcı, dosyadaki delillerin F.C.'nin ceza açıdan sorumluluğu ihtimalini ortadan kaldırdığını kabul etmiştir, çünkü adli tıp uzmanlarının da belirttiği gibi, hiç tereddütsüz silahtan atılan kurşun birkaç dakika içinde Carlo Giuliani'nin ölümüne sebebiyet vermiştir. Cipin maktulün bedeni üzerinden geçmesi sadece morluklara neden olmuştur. Her halükarda, cip çevresindeki karışık durum nedeniyle F.C., Carlo Giuliani'yi görememiş ya da yere düşmüş olduğunu fark edememiştir.

8. Başvurucuların daha fazla soruşturma yapılması taleplerinin reddi

104. Soruşturma yargıcı, bütün başvuru uzmanlarının daha fazla soruşturma işlemi yapılması taleplerini (bk. yukarıda parag. 79) reddetmiştir. Ret gerekçeleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

(a) cip üzerinden geçtiği sırada halen canlı olup olmadığının tespitini amaçlayan bir adli tıp raporu hazırlanması talebiyle ilgili olarak (bk. yukarıda parag. 79(a)), kapsamlı incelemeler zaten yapılmıştır; dahası, müştekilere otopsiye katılmak için seçtikleri bir uzmanı görevlendirme fırsatı tanınmış, ancak kendileri bu olasılıktan yararlanmamışlardır. Ayrıca, maktulün cesedi ölümden neredeyse üç gün sonra yakılmıştır, bu da sonradan herhangi bir inceleme yapılması imkansız kılacaktır;

(b) Polis şefi De Gennaro ve jandarma asteğmen Zappia'dan, M.P.'nin kuşandığı tip-te "beylik silahların" kullanılmasının hukukiliği konusunun incelenmesi talebine (bk. yukarıda parag. 79(b)) gelince, asayişin sağlanmasına ilişkin yayınlanmış talimatların sadece genel nitelikte oldukları ve memurlara doğrudan saldırıya dair öngörülmemiş olaylarda uygulanacak talimatları içermedikleri açıktır. Ayrıca, M.P.'nin tabanca kuşanma şekli, silahı nerede taşıdığından bağımsız olarak meşru bir şekilde kullanmış olduğundan, mevcut olayla ilgisizdir;

(c) bir göstericinin taşı attıktan sonra izlediği yolu takip etmesini düşünmek gerçekçi olmadığından, kurşunu saptıran taşı atmış olan kişinin tespit edilmesi girişimi (bk. yukarıda parag. 79(c)) başarısızlığa mahkumdur. Her durumda, ilgili kişiyi teşhis etmek olanaksızdır ve ifadeleri de yargıcın gözünde bir teknik bulgu olarak hiçbir etkiye sahip değildir;

(d) her ne amaçla olursa olsun, göstericiler Monai ve Predonzani'deki cipte bulunan jandarmaların davranışları, cipin içindekilerin gerçekten silah taşıyıp taşımadıkları, Car-

lo Giuliani'nin pozisyonu ya da cipin kırılan camlarının sayısının ayrıca sorulması (bk. yukarıda parag. 79(d)) hiçbir şeye hizmet etmez. Bu tanıklar olaylardan hemen sonra, olaylar zihinlerinde henüz tazeyken ifade vermişlerdir; ifadeleri dosyadaki video görüntüleri ve fotoğraflar tarafından doğrulanan fazlasıyla somut ayrıntı içermektedir. Son olarak, sağ taraf camının mı yoksa arka camın m parçalandığı tartışma dışı olduğundan, cipin kaç camının parçalandığının tespiti olayla ilgisizdir;

(e) M.P.'nin iddialarına rağmen, Alimonda Meydanında hiç Molotof kokteyli atılmamış olduğunu teyit etmek için Bay D'Auria'nın ifadesinin alınması ya da yeniden kurgulamaya balistik bir temel oluşturması için soruşturma makamı bilirkişilerinin kullandığı fotoğrafları çektiği sırada Bay D'Auria'nın ne kadar uzakta olduğunun tespiti olayla ilgisizdir. Söz konusu fotoğraf meydanadaki sabit unsurlarla ilgili kişilerin pozisyonundan sonuç çıkarılarak Carlo Giuliani'nin pozisyonunun tespiti için sadece bir başlangıç noktasıdır. Dahası, M.P., Alimonda Meydanında Molotof kokteyli atıldığını asla ileri sürmemiştir; sadece atılabileceğinden korktuğunu söylemiştir;

(f) başçavuş Primavera'nın ifadesinin alınmasıyla ilgili olarak, cipin arka camının ne zaman parçalandığına gelince, fotoğraflar bu olayın silah ateşlenmezden epey önce meydana geldiğini, silahın ateşlenmesinin pencerenin kırılmasına neden olmadığını açıkça göstermektedir; başvurucular meseleyi farklı algıladıklarını söylese bile bu o bulguları değiştirmezdi;

(g) miğferlerinde video kamera takılı iki jandarmanın Alimonda Meydanında kaydettikleri görüntüler zaten dosyadadır;

(h) mermilerin ucunun kesilmesi pratiğine ilişkin jandarma V.M.'nin dinlenmesinden (bk. yukarıda parag. 79(e)) kazanılacak hiçbir şey yoktur. Bu uygunsuz pratiğin sadece yaygın olmadığı sonucu çıkarılabilir; her durumda, objektif testlere dayanan balistik raporlarının bulguları halen geçerlidir. Tabancasının şarjöründe bulunan diğer kurşunlar normal olduğundan, bu olayda M.P.'nin söz konusu pratiği uyguladığını gösterecek hiçbir şey yoktur;

(i) cipin atılan taşlar ve diğer sert nesnelere tarafından zarar gördüğü meselesi tartışma dışıdır, bu nedenle araçta teknik inceleme yapılması emri verilmesi gereksizdir;

(j) ele geçirilen boş kovanlar üzerinde hangi silahtan geldiklerini tespit edebilmek için yapılan adli tıp testleri (bk. yukarıda parag. 79(f)), ölümcül kurşunun M.P.'nin silahından ateşlendiğine bir şüphe olmadığından, "aktüel bir amaca hizmet etmez"; bu M.P.'nin ifadesi ve adli tıp incelemesi bulgularıyla doğrulanmıştır.

9. Bazı soruşturma tedbirlerinin jandarmaya bırakılması kararı

105. Soruşturma yargıcı, başvurucuların avukatları tarafından soruşturmanın birçok boyutunun jandarmaya havale edilmiş olmasına ve jandarma mensuplarının önünde oldukça çok sayıda tanığın ifadesinin alınmış olmasına ilişkin eleştirilerini reddetmiştir. Yargıç, Alimonda Meydanındaki olayların dosyadaki geniş çaplı video ve fotoğraf belgeleriyle yeniden kurgulanmış olduğunu ve tanık beyanlarının bunlara katkı yaptığını ve bütün dikkate değer senaryoların değerlendirildiğini gözlemlemiştir.

106. Yukarıdaki bütün bu görüşlerin ışığında, Cenova soruşturma yargıcı kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

F. Parlamento soruşturması

107. Millet Meclisi ve Senato başkanları 2 Ağustos 2001 tarihinde, G8 zirvesi sırasında Cenova'da meydana gelen olaylar nedeniyle Parlamentonun her iki kanadının oluşturduğu anayasal ilişkiler komitesi tarafından yürütülecek bir araştırma (*indagine conoscitiva*) başlatılmasına karar verdiklerini açıklamışlardır. Bu amaçla, farklı parlamento gruplarını temsilen Parlamentonun 18 mensubu ve aynı sayıda senatörden oluşan bir komisyon ("parlamento komisyonu") kurulmuştur.

108. Parlamento komisyonu 8 Ağustos 2001 tarihinde Jandarma Genel Komutanı'nı dinlemiştir. Bu kişi, özellikle, bölge komutanlığının 1,200 mensubuna yardım etmesi için Cenova'ya 4,673 ek asker ve 375 uzman jandarma sevk edildiğini söylemiştir. Cenova'da bulunan adamların sadece %27'si askerlik görevini yerine getiren yedek jandarmalardı (güvenlik operasyonları için oran genellikle %70'dir). Yedek jandarmaların çoğunluğu dokuz ya da on aydır askerdeydiler ve daha önce benzer görevlerde görevlendirilmişlerdi. Nisan 2001 başında Cenova'da görevlendirilen personelin hepsi güvenlik operasyonlarına ilişkin eğitim almış ve muhtemel tehditlerin tespiti ve kentin düzenine ilişkin seminerler düzenlenmiştir. Görevlendirilenlerin hepsi, koruyucu miğferler, ayaklanma kalkanları, coplar, gaz maskeleri ve vücudun en fazla maruz kalan bölümlerini koruyucu yanmaz giysilere sahipti. Her jandarma bir beylik tabancaya (*pistola d'ordinanza*) sahipti ve birliklere verilmiş çok sayıda göz yaşartıcı gaz kapsülü vardı; ayrıca özel araçlara ek olarak (örneğin, kırmızı bölgeyi koruyan sabit bariyerleri güçlendirmek için mobil bariyerlerle donatılmış araçlar), 100 zırhlı araç ve koruyucu ızgaralarla desteklenmiş 226 araç vardı.

109. Jandarma Yüksek Komutanlığından bir memoranduma göre, seçilmiş bir birliğin (*aliquota scelta*) 928 mensubu, G8 zirvesi öncesi Velletri'de her iki teoriyi (kalabalıkların ve muhalif grupların psikolojisi, güvenlik teknikleri, acil durumlara başa çıkma) ve uygulamayı (fiziksel etkinlik, kaynakların, materyallerin ve ekipmanın kullanımı, bilgi olarak nihai uygulamayı) kapsayan bir eğitim programına tabi tutulmuşlardır. Kırk sekiz subay Cenova kentinin düzeni gibi konuları kapsayan bir bilgilendirme seminerine katılmıştır.

110. Parlamento komisyonu, 5 Eylül 2001 tarihinde Cenova'daki güvenlik operasyonlarına katılan Roma polisinden bir memur olan Bay Lauro'nun ifadesine başvurmuştur (bk. aşağıda 34).

111. Bay Lauro, jandarmanın birbirleriyle hızlı bir şekilde iletişim kurabilmeleri için gırtlak mikrofonlarıyla donatıldığını söylemiştir. Cipin oldukça yakınlarında (yirmi ila elli metre uzakta) konuşlanmış bulunan güvenlik polislerinin neden müdahale etmediği sorulduğunda, Bay Lauro, adamların sabahtan beri görevde olduğunu ve gün boyunca pek çok çatışmaya katılmış olduklarını söylemiştir. Olaylar sırasında müdahalede bulunabilecek jandarma ve polis memurları bulunduğunu fark etmediğini eklemiştir.

112. İki cipin işlevine gelince, Bay Lauro, saat 16.00 sıralarında yeni malzemeler getirdiklerini ve ayrıldıklarını; yaklaşık bir saat sonra yaralanan biri varsa diye geri döndüklerini açıklamıştır. Bay Lauro ayrıca, olay yerinde hazır bir doktor olmadığından cankurtaran çağırdığını da söylemiştir.

113. Parlamento komisyonu 20 Eylül 2001 tarihinde soruşturmayı müteakiben üyelerinin çoğunluğunun ulaştığı sonuçlardan oluşan bir rapor sunmuştur. Belge, Cenova'daki G8 zirvesinin organizasyonu, siyasi bağlamı, zirveyi çevreleyen protesto hareketlerini ve dünyadaki benzer olaylar ve asayiş olaylarını önlemek ve göstericileri kabul etmek için yapılması gereken ayarlamaları konuşmak amacıyla Cenova sosyal forumunu oluşturan örgüt ve kurumların temsilcileriyle yapılan sayısız teması ele almıştır. Diyaloga karşın, protesto hareketi sayıları "10,000 civarındaki" şiddet unsurlarını izole etmeyi başaramamış; içlerindeki Kara Blok ve kalabalık içinde kendilerini gizleyen "oportünist" bireyler arasında bir ayırım yapılmış olmalıdır.

114. On sekiz bin güvenlik memuru operasyonda yer almıştır. Yaklaşık 2,000 delege ve 4,750 akredite gazeteci; göstericilerin sayısı ise onbinlerce olmuştur (son gösteriye 100,000 kişi katılmıştır). Güvenlik birimlerinin koordinasyon ve eğitimi hakkındaki seminerler (Los Angeles polisinden eğitimcilerin katkılarıyla) 24 Nisan ve 18-19 Haziran 2001 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Üzüntü verici bir gecikmeyle de olsa, ilgili birimler pratik egzersizler gerçekleştirmiştir. İdari merciler, özellikle yabancı polis güçlerine çalışma ziyaretleri aracılığıyla (plastik mermiler dahil) ölümcül olmayan cephane araştırması yürütmüşlerdir. Yetkililer, İtalya'dan ve yurtdışından Cenova'ya seyahat etmesi muhtemel anarşist çevrelerden göstericilerin Kara Blok'u hakkında bilgilendirilmişlerdir. Diğer ülkelerin polis güçleriyle temaslar sonrasında, Schengen Antlaşması'nı 13 ve 21 Temmuz 2001 tarihleri arasında askıya alan bir karar alınmıştır. Belirli göstericilerin girişine izin vermek ve şiddet unsurlarının girişini engellemek için İtalyan sınırlarında 14 Temmuz'dan sonra denetimler gerçekleştirilmiştir. O sırada, 12 Temmuz 2001 tarihli bir emirle, Cenova *questore* [Ç.N. polis teşkilatı] zirvenin ve gösterilerin yapılacağı şehir alanlarını ve her bölgedeki güvenlik tedbirlerini yerinde analiz etmiştir.

115. Parlamento komisyonu daha sonra güvenlik güçleri ile göstericiler arasında 19, 20 ve 21 Temmuz 2001 günleri meydana gelen değişik şiddet olaylarını incelemiştir (özellikle bir okulda yürütülen arama komisyonu tarafından "belki de organizasyon ve operasyonel hataların en dikkate değer örneği" olarak tanımlanmıştır). Komisyon, Carlo Giuliani'nin ölümüne özel gönderme yaparak, bir jandarmanın maktulün kendisine bir yangın söndürücü atmak üzereyken ölümcül olacak şekilde ateş ettiğini; söz konusu jandarmanın daha önce de başka bir gösterici tarafından kafasından yaralandığını gözlemlenmiştir. Devam eden bir ceza soruşturması olması nedeniyle, komisyon analizini değişik bölgeler arasındaki eşgüdüm çalışmalarını denetlemek için özellikle iç güvenlik birlikleri, komuta subayları ve kontrol merkezleri arasındaki iletişim sistemini inceleyerek "trajediye yol açan genel durum" üzerinde yoğunlaştırma kararı almıştır. Komisyon ayrıca, bir can kaybının "temel nedeninin suç eylemleriyle etkiledikleri genç insanların yaşamlarını tehlikeye atan aşırı grupların düşüncesiz şiddeti" olduğunu kaydetmiştir.

116. Komisyon'un görüşüne göre, G8'in genel sonucu olumlu olmuştur. Operasyonların eşgüdümünde belirli eksiklikler olmasına karşın, barışçıl göstericilerden izole edilmemiş olup, şiddet kullanan 6,000 ila 9,000 kişiyle güvenlik güçlerinin karşı karşıya geldiği unutulmamalıdır (komisyon bu bağlamda Cenova Sosyal Forumu tarafından oynanan çifte oyuna göndermede bulunmuştur). Parlamento komisyonunun raporu aşağıdaki şekilde sonuçlanmıştır:

“Komisyon ... şiddetin siyasal eylemin bir aracı olmadığı ve olmaması gerektiğini ve hukuk devletinin demokratik toplumların temel değeri olduğunu yinelemektedir. Aynı zamanda, düşünceyi ifade özgürlüğünün ve –özellikle belirtmeye gerek yok –yakalanmasını takiben tutuklansa ve ayrıca yurttaşların ve kamu düzeninin güvenliğini sağlamak için gerekli olsa bile bireye saygının bölünemez anayasal ilkeler olduğunu; eğer eylemlerin cezai ya da disiplin suçu oluşturduğu tespit edilirse, komisyonun yargısal merciler ve ilgili idari organların eylemlerin sorumlularını teşhis ettiğini ve cezalandırdığını görmek istediğini güçlü bir şekilde vurgulamaktadır.”

117. Hükümet, Mahkeme'ye parlamento komisyonunun dinlediği İçişleri Bakanı, Kamu Güvenliği Genel Müdürünün ve Mali Polis Genel Komutanının ifade tutanaklarını da sunmuştur.

118. Bir grup parlamenter, 20 Eylül 2001 tarihinde Hükümeti, güvenlik operasyonlarında görevlendirilen güvenlik güçlerinin neden plastik mermiler yerine gerçek mermilerle donattığını açıklamaya çağırmıştır. Parlamenterler, başka ülkelerde pek çok defa başarılı bir şekilde kullanıldığını ileri sürerek, plastik merminin kullanılmasını savunmuşlardır.

119. Hükümet sözcüsü mevzuatta bu seçeneğe ilişkin bir hüküm bulunmadığını ve dahası plastik mermilerin mağdurlara ciddi bir zarar vermediğine ilişkin kanıt bulunmadığını ileri sürerek yanıt vermiştir. Son olarak, ölümcül olmayan silahların kullanılması olasılığının halen incelenmekte olduğunu söylemiştir.

120. Başvurucular, 22 Haziran 2006 tarihinde Başbakanlığa ve Savunma Bakanlığına Carlo Giuliani'nin ölümünün bir sonucu olarak uğradıkları zararların tazmin edilmesi için başvurmuşlardır. Hükümet, ceza soruşturmasında M.P'nin meşru savunma içinde hareket ettiğinin tespit edilmiş olduğu gerekçesiyle başvuruyu reddettiğini açıklamıştır. Aynı gerekçelerle M.P'ye disiplin soruşturması da açılmamıştır.

G. “Yirmi beşlerin yargılamasında” verilen kararlar

1. İlk derece kararı

121. Cenova Bölge Mahkemesi, yirmi beş göstericiye karşı 20 Temmuz 2001 tarihinde suç oluşturacak şekilde zarar verme, hırsızlık, mala zarar verme, yağma ve güvenlik güçlerine karşı şiddet eylemleri dahil, bir dizi suç işledikleri iddiasıyla yapılan yargılamanın ardından, 14 Aralık 2007 tarihinde karar vermiş ve bu kararı 13 Mart 2008 tarihinde gerekçeli olarak açıklanmıştır. Yargılama sırasında 144 duruşma yapılmış, Bölge Mahkemesi, diğerlerinin yanında, çok sayıda tanık dinlemiş ve yine çok sayıda görsel işitsel belge incelemiştir.

122. Bölge Mahkemesi, başka şeylerin yanında, jandarmanın *Tute Bianche* yürüyüşçülerine saldırısının hukuka aykırı ve keyfi olduğuna hükmetmiştir. Yürüyüşe izin verilmiş ve göstericilerin jandarmaya karşı önemli herhangi bir şiddet eylemi olmamıştır. Daha sonra, dağılma emri vermeden, zararsız yüzlerce kişiye karşı saldırıya geçilmiştir. Dağılmaları için herhangi bir uyarı yapılmamış, yetkili bir subay tarafından dağılma uyarısı yapılması için emir verilmemiş ve gereksiz bir müdahale olmuştur.

123. Kullanılan yöntemler de yasa dışıdır. Jandarmalar göz yaşartıcı gaz kapsüllerini göğüs hizasında ateşlemişler, çok sayıda gösterici kural dışı coplarla yaralanmış ve zırhlı araçlar açıkça zarar verme niyetiyle barikatları dağıtmış ve kalabalıkları kaldırım boyunca takip etmiştir.

124. Jandarmanın göz yaşartıcı gaz kullanma ve yürüyüşe saldırı sırasında eylemlerinin yasadışıluğu ve keyfiliği, göstericilerin direnişini haklı kılmıştır. Direnişçilerin yan sokaklarda 15.30'a kadar, yani jandarmalar saldırıyı durdurma ve yürüyüşe izin verme emri alıncaya kadar, çatışmaların meydana geldiği direnişe devam etmeleri gerekmiştir. Bölge Mahkemesine göre sanıkların eylemleri, güvenlik güçlerinin 1944 tarihli ve 288 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. maddesi bakımından keyfi olan eylemlerine "gerekli bir karşılık"tır. KHK 4. maddesi şöyledir:

"[Güvenlik güçlerine karşı değişik direniş eylemlerini cezalandıran] Ceza Kanununun 336, 337, 338, 339, 341, 342 ve 343. maddeleri, devlet görevlileri ya da kamu otoritesi kullanmakla yetkilendirilmiş kişilerin bu maddelerde öngörülen suçlara keyfi eylemleriyle yetki sınırlarını aşarak neden olmaları halinde uygulanmaz."

125. Bölge Mahkemesi, Bay Mondelli ve diğer iki kanun adamının (göstericilerin gösterdiği saldırganlığa karşı saldırının zorunlu olduğu şeklindeki) ifadelerinin olaylarla uyummadığı gerekçesiyle, dosyayı savcılığa göndermiştir.

126. Saat 15.30'dan sonra, göstericiler hala bir taciz ve adaletsizlik duygusu hissetmelerine rağmen, eylemleri artık savunmacı değil, ama intikam hırsıyla ilerlemiş olduğundan, artık bu eylemler haklı görülemez ve cezalandırılabilir hale gelmiştir.

127. Alimonda Meydanındaki olayları tetikleyen polis memuru Lauro'nun saldırı emri, ne yasadışı ne de keyfidir. Sonuç olarak, jandarmaların kovalanmasına ve cipe saldırılmasına yol açan göstericilerin reaksiyonu savunma amaçlı bir karşılık olarak görülemez.

128. Cipteki jandarmalar linç girişimine maruz kaldıklarından korkmuş olabilirler. Onların çevresini saran göstericilerin Molotof kokteyllerinin olmaması ve bu nedenle aracı ateşe verecek bir durumda olmamaları, önemi sonradan takdir edilebilecek bir faktördür. Ciptekiler panikledikleri için suçlanamazlar.

129. Carlo Giuliani vurulduğunda muhtemelen cipten dört metre uzaklıktaydı. M.P. sadece aracın içinde olanları görebildiğini söylemiştir. Ateş ettiğinde, ayaklarıyla aracın arka penceresine doğru yönelerek uzanmıştır. D.R.'yi kendi üzerine doğru aşağıya çekmiştir. Ciptin içinde mi yoksa dışında mıydı, bunu söyleyememektedir. Her halükarda, yukarı doğru ateş etmiştir.

130. Bölge Mahkemesi kararı, Carlo Guilliiani'nin otopsisini gerçekleştiren bilirkişi Marco Salvi'nin ifadesinden bahsetmektedir. Bay Salvi özellikle ölümcül mermi yolunun doğrudan bir atışa işaret ettiğini ve maktulün vücuduna giren metal parçayı bulmanın çok güç olduğunu söylemiştir. Tarama üzerinde gösterilen parça (bk. yukarıda parag. 60) "çok küçük olmalıydı"; bilirkişiler, zarar görmesine ve kanla dolmuş olmasına rağmen beyin dokusunu bölge bölge (*per piani*) geçerek yerini saptamaya çalışmışlardır. Bilirkişilerin daha fazla çalışması, daha fazla doku harabiyeti anlamına geliyordu. Bilirkişiler, parçanın mermi olmaması ve balistik amaçlar bakımından bir yararının bulun-

maması nedeniyle, bunu minik bir ayrıntı (*un particolare irrilevante*) olarak değerlendirmişler ve araştırmaya girişmemişlerdir.

2. Üst Mahkeme kararı

131. Suçlananların yirmi dördü ilk derece mahkemesi hükmüne karşı üst başvuruda bulunmuşlardır. Mahkeme kalemine 23 Aralık 2009 tarihinde kaydedilen 9 Ekim 2009 tarihli Cenova Üst Mahkeme kararında, Bölge Mahkemesi tarafından verilen mahkumiyet kararlarının bazılarını onamış, bazılarının cezalarını artırmış ve bazı suçları zamanaşımına girdiğini belirtmiştir.

132. Üst Mahkeme, *Tute Bianche* yürüyüşüne jandarma saldırısına ilişkin olarak, Bölge Mahkemesinin görüşüne geniş olarak katılmıştır. Jandarma, kendilerine kontrol odasının verdiği rota doğrultusunda yaklaşık 10,000 kişiden oluşan yürüyüşle karşılaşmıştır. Yürüyüşün cephesi ya da “temas grubu” çoğunluğu Parlamento üyeleri, belediye başkanları, kültürel şahsiyetler ve gazetecilerden oluşan yaklaşık yirmi kişiden oluşmaktaydı. Onların arkasında da bir dizi Pleksiglas koruyucu araçlar bir araya getirilmişti; bunları miğferler, omuz ve kol koruyucularıyla donanmış yürüyüşçülerin oluşturduğu “yürüyüş başları” takip etmekteydi. Yürüyüş, herhangi bir engelle karşılaşmaksızın yaklaşık iki kilometre devam etmiş ve herhangi bir çatışma yaşanmamıştır. Herhangi bir künt cisim taşımamalarına rağmen, koruyucu ekipmanlar, göstericilerin olası bir çatışmaya karşı hazırlanmış olduklarını göstermiştir.

133. Bu koşullarda, memur Bruno ve Mondelli'nin neden yürüyüşçülere karşı saldırı başlatmaya karar verdiklerini anlamak zordur. Bu bağlamda herhangi bir emir almış değillerdi; aksine, yürüyüşçülerin yolunu kesmekten kaçınmaları istenmiştir. Bir saldırı gerçekleştirildiği haberleri kontrol odasından itiraz başvurularıyla karşılanmıştır.

134. Jandarmalar, kanun adamlarının Kara Blok tarafından yapılan bir saldırıyla başa çıkmaya çalıştıkları Marassi Cezaevi'ne acil olarak müdahale etmek için çağırılmışlardır. Bu nedenle, yürüyüşle karşılaştıklarında kavşağı temizlemek ve tünel yoluyla geçmeye teşebbüs etmişlerdir. Tarafsız olduğuna hükmedilen ve bu nedenle güvenilir olan bir gazetecinin tanık ifadesine göre, Kara Blok'a dahil gençler karşı yönden yürüyüşçülere ulaşarak jandarmalara taş atmışlardır; bu Bay Bruno tarafından verilen göz yaşartıcı gaz bombalarının ateşlenmesi emrine yol açmıştır. Üst Mahkeme, jandarmaların saldırısı yasadışı olmasına rağmen, daha önce kentin başka bölümlerini yağmalayan Kara Blok göstericilerinin şiddeti ve kalabalık tarafından işgal edilmiş kavşağı ve barikatlarla kapatılmış tüneli geçme gereğinin oluşturduğu bir durumun müdahaleye davetiye çıkardığı sonucuna varmıştır.

135. Üst Mahkemenin görüşüne göre, Bölge Mahkemesi doğru bir şekilde jandarmaların aşağıdaki eylemlerinin meşru olmadığını tespit etmiştir:

- (a) göz yaşartıcı gazın göğüs yüksekliğinde ateşlenmesi;
- (b) karışıklığa neden olmamış ve sadece daha çok Verdi Meydanında kırmızı bölgeye girmiş olan yürüyüşçülere dağılma emri verilmemesi;
- (c) silahsız göstericilerin oluşturduğu izinli ve barışçıl gösteriye saldırılması. Kara Blok kentin başka yerlerinde ciddi karışıklıklar yaratırken, yürüyüşçüler tarafından “korun-

dukları”, Vandalizm eylemlerini gerçekleştirmeden önce ya da sonra onların arasında saklandıklarına ilişkin herhangi bir kanıt bulunmaması.

136. Dahası, (tahta parçaları ya da yapııştırıcı bantlarla sarılmış demir gibi ciddi kesik ve kanamaların kaynağı olan) yönetmeliğe aykırı copların (*manganelli*) kullanılması; göstericilerin ortasına “baskınlar” yapan, onları yüksek hızla kaldırımlar boyunca kovalayan zırhlı araçların kullanılması (Üst Mahkeme, araçların yeterli güvenlikte frenlerinin bulunmadığını, içlerinden birinin sanki üzerine sürmek ister gibi bir başvuruca zikzaklar çizerek kovaladığını gözlemlemiştir); aşırı yaralanmaya yol açılması ve göstericilerin, gazetecilerin ve bir cankurtaran şoförünün dövülmesi biçiminde keyfi eylemler olmuştur.

137. Gayrı meşru ve keyfi saldırılar göstericilerde, 1944 tarihli 288 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 4. maddesindeki haklılık gerekçelerine göre cezalandırılabilir olmayan bir reaksiyona neden olmuştur. Bununla birlikte, bir kez jandarma çekildikten ve zırhlı araç bozulduktan sonra, göstericiler daha fazla tehlike altında değildir. O andan itibaren, araca ve içindekilere yapılan saldırı, bir savunma eylemi değil, ama bir ölçüm eylemi oluşturmuştur. Bu noktadan itibaren, *Tute Bianche* toplanma ve protesto hakları “geçersiz kalmış” ve zırhlı araca zarar vermek dahil kendileri tarafından sonraki herhangi bir şiddet ve Vandalizm eylemi bir suç oluşturmuştur.

138. Üst Mahkeme, Bölge Mahkemesinin şiddetli karşılığa rağmen, yürüyüşçülerin ceza gerektiren bir suç işlemedikleri yönündeki görüşünü onaylamıştır. Neden olunan zarar küçük olmuş ve zarar jandarmaya karşı korunmak için kullanılan otomobiller ve çöp konteynerleri gibi nesnelere kaynaklanmıştır. Kara Bloktan farklı olarak, *Tute Bianche*, caddelerde muhalifi oldukları sistemi simgelediği için kamu ve özel mülkiyete zarar verme niyetiyle hareket etmemiştir. Zarar, karşılığın verildiği küçük bir alanla sınırlı kalmış ve genel olarak jandarmanın çekilmesiyle durmuştur. “Rahatsızlık verici” olmasına rağmen, ön cephedeki göstericilerin koruyucular giymiş olması, şiddet eylemlerine katılma niyeti taşıdıklarını varsaymaya neden olamaz.

H. Taraflarca sunulan görsel işitsel materyaller

139. Mahkeme’nin önündeki yargılama boyunca, taraflar geniş hacimli görsel-ışitsel materyal sunmuşlardır. Hükümet ve başvuruca tarafından sunulan sırasıyla 28 Haziran ve 9 Temmuz 2010 tarihli CR-ROM’lar Büyük Daire yargıçları tarafından 27 Eylül 2010 tarihinde izlenmiştir (bk. yukarıda parag. 9). Bunlar, 20 Temmuz 2001’de Cenova’da yapılan gösterilerin değişik aşamalarını gösteren ve Carlo Giuliani’nin öldürülmesinden önce ve sonraki anların görüntülerini içermektedir. Ayrıca göstericilerin uyguladığı şiddeti (fırlatılan taşlar, güvenlik güçlerine saldırılar, caddelerde ve polis ve jandarma araçlarına karşı Vandalizm eylemleri) ve yetkililere atfedilebilir şiddeti göstermektedirler. Bazı görüntülerde polisin zırhlı araçlarının kaldırımlar boyunca yüksek hızla göstericileri kovaladığını ve polisin yerde yatan bir göstericiyi dövdüğünü görülmektedir. Başvuruca CD-ROM’u ayrıca Bay Lauro’nun ifadesinden ve M.P. ile yapılmış bir televizyon röportajından seçme parçaları içermektedir.

I. Hükümet tarafından sunulan idari belgeler

140. Hükümet, emniyet yetkililerinin, İçişleri Bakanlığının ve Millet Meclisinin oluşturduğu çok sayıda idari belge sunmuştur. Mevcut davayla ilgili belgeler aşağıya kaydedilmiştir:

– İçişleri Bakanlığı Kamu Güvenliği Dairesi'nin bütün *polis şefliklerine (questori)* gönderdiği 6 Şubat 2001 tarihli genelgede, göz yaşartıcı gaz ateşlemenin “özellikle başka türlü başa çıkılmayan ciddi durumlar ile uğraşırken son çare tedbir” olarak düşünülmesi gerektiği hatırlatılmaktadır;

– İçişleri Bakanlığı Kamu Güvenliği Dairesi, Cenova G8'de davranış rehberi içeren “Devlet polis personeli için bir bilgi el kitabı” hazırlamıştır;

– İçişleri Bakanı, 17 Temmuz 2001 günü, yani G8'den önce, Parlatentonun Millet Meclisinde “Cenova'da kamu düzeni durumu hakkında” bir konuşma yapmıştır;

– aynı Bakan 23 Temmuz 2001 tarihinde “G8 zirvesi sırasında Cenova'da meydana gelen ciddi olaylar” konusunda Parlamento'da bir konuşma yapmıştır;

– 30 ve 31 Temmuz 2001 tarihlerinde İçişleri Bakanlığı Kamu Güvenliği Dairesi, 21 Temmuz 2001 gecesi göstericilerin işgal ettiği bir okulda ve kişilerin gözaltına alındıkları bir polis merkezinde yürütülen bir araştırma sırasında güvenlik kuruluşlarının davranışları üzerine bir rapor sunmuştur. Pek çok polis memuruna ve Cenova *polis şefine* karşı disiplin soruşturması açılmıştır;

– Bölgelerarası Emniyet Müdürlüğü, 6 Ağustos 2001 tarihinde polis şefine karşı Cenova polis merkezinde yürütülen bir idari denetimin G8 sırasında belirli organizasyon sorunlarına işaret eden ve görsel işitsel materyalden ortaya çıkan güvenlik kurumlarına yüklenebilir “cezalandırılması muhtemel 13 olayı” analiz eden tespitlerini göndermiştir; olayların hiçbiri M.P'nin güç kullanımıyla ilişkili değildir.

141. Ayrıca Hükümetin sunduğu İçişleri Bakanlığı Kamu Güvenliği Dairesinin 4 Ekim 2010 tarihli bir memorandumuna göre, yaklaşık 18,000 kolluk memuru Cenova'daki G8'de görevlendirilmiştir. Özellikle, devlet 11,352 “kolluk görevlisi” (polis memurları, jandarmalar, maliye ve orman polisi ve cezaevi memurları) dahil ve 2,750'si silahlı kuvvetlerden olmak üzere 14,102 “takviye” görevlendirmiştir. Bunlardan 2,510 polis memuru ve 1,980 jandarma asayiş operasyonları için özel eğitilmiş ve donatılmış personelden oluşturulan “mobil birimlere” (*reparti mobile*) mensuptur. Kamu Güvenliği Dairesi, Mart 2001'in başında demokrasi ilkeleri ve temel haklara saygı temelli kamu düzeni yönetimini sağlamak için özel olarak G8'de görevli personelin amaçlandığı eğitim kursları (bunun sonucu olarak, eğitim kurslarına katılanlara güç kullanımının son başvurulacak bir tedbir olduğu hatırlatılmıştır) düzenlendiğini belirtmiştir. Ayrıca, G8 zirvesi gibi dinamik olayların incelendiği ileri eğitim seminerleri de organize edilmiştir.

II. KONUYLA İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

A. “Haklılık sebepleri”

142. Ceza Kanunu (“CK”) bireylerin ceza sorumluluğundan bağışık tutulabilecekleri ve yasa uyarınca suç oluşturan bir davranışı cezalandırılmaz kılan durumları (*cause di giustificazione* ya da *scriminanti*) öngörmektedir. Muhtemel haklılık sebepleri, meşru silah kullanılması ve meşru savunma halleridir.

1. Meşru silah kullanılması

143. CK’nın 53. maddesi

“silah kullanan ya da kullanılmasını emreden ya da resmi görevlerini yerine getirirken herhangi başka fiziksel güç aracı kullanan bir devlet görevlisi, bir şiddet eylemini püskürtülebilmek ya da resmi mercie direnme teşebbüsünü engellemek için bunu yapmaya mecbur kaldığı hallerde, hakkında cezai yaptırım uygulanmayabilir. Her halükarda bu tür bir eylem, katliama, deniz kazasına, sel, hava ya da demiryolu felaketine, kasten adam öldürmeye, silahlı soygun ya da adam kaçırmaya yol açacak bir cezai fiili önlemek için yapılmışsa, kendisi sorumlu tutulmaz ... Yasa, silah ya da herhangi başka bir fiziksel güç aracı kullanmaya izin verilen durumları düzenler.”

2. Meşru savunma

144. CK’nun 52. maddesi

“bir suç işleyen kimse, haklarını ya da başkalarının haklarını gerçek bir haksız saldırıya karşı savunma ihtiyacıyla bunu yapmaya zorlanmışsa, savunma saldırıyla orantılı karşılık olması koşuluyla, yaptırım uygulanmayabilir.”

3. İhmal suretiyle sınırın aşılması

145. CK’nın 55. maddesi uyarınca, diğerlerinin yanında, meşru savunma ya da meşru silah kullanma durumunda, ilgili kişi ihmal suretiyle (*colposamente*) yasanın ya da yetkili mercinin öngördüğü ya da zorunluluğun emrettiği sınırları aşarsa, eylemi yasanın öngördüğü ölçüde ihmali davranış olarak cezalandırılabilir.

B. Kamu güvenliğini düzenleyen hükümler

146. 18 Haziran 1931 tarihli ve 773 sayılı Kamu Güvenliği Yasasının (*Testo Unico*) 18-24. maddeleri kamuya açık yerlerde açık toplanmaları ve toplantıları düzenlemektedir. Eğer böyle bir toplanma kamu düzeni ya da güvenliğini tehlikeye atar ya da suç işlenirse, o toplanma dağıtılabilir. Dağıtılmadan önce, kolluk güçleri tarafından katılımcıların dağılımları istenir. Eğer isteme uyulmazsa, kalabalığa üç defa dağılımları için resmi uyarı yapılmalıdır. Bunlara uyulmaz ya da kalkışma ya da muhalefet etme nedeniyle uyarı yapılamazsa, polis memurları ya da jandarma tarafından toplanmanın ya da top-

lantının zorla dağıtılması emredilir. Emir, ilgili kıdemli memurun komutası altındaki polis ya da silahlı kuvvetler tarafından yerine getirilir. Dağıtılma emrine uymayı reddetmek bir aydan bir yıla kadar hapis cezası ile 30 ila 413 Euro arasında bir para cezasıyla cezalandırılır.

C. Silah kullanımını düzenleyen kurallar

147. İçişleri Bakanlığı Şubat 2001 tarihinde polis teşkilatlarına göz yaşartıcı gaz ve copların (*sfollagente*) kullanımı hakkında genel hükümler içeren bir yönerge yayınlamıştır. Böyle ekipmanların kullanımı, polis şefine danışarak servisin başı tarafından açık ve kesin bir şekilde emredilmelidir. Personel bilgilendirilmelidir.

148. Ayrıca 5 Ekim 1991 günlü 359 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, “kamu güvenliği makamlarına ve polise dağıtılacak silahları belirleyen ölçütler” öngörmektedir. Kararname, “kişisel silahlar” ve “kolektif silahlar” ayrımı yaparak, standart olarak dağıtılacak silahların bir tanımını (10 ila 32. maddeler) yapmaktadır. Kişisel silahlar, hizmet süresince kişiye tevdi edilen bir tabancayı içermektedir (madde 3(2)). Kişi silahını saklamalı, temizliğini yapmalı, her zaman ve her koşulda güvenlik tedbirlerini uygulamalı ve yetkililer tarafından düzenlenen atış talimlerine katılmalıdır (madde 6(1)).

149. Kararnamenin 32. maddesi, yetkililerin “yatıştırıcı vasıtaları olan silahlar (*proiettili narcotizzanti*) dağıtabileceklerini” ve zorunluluk ve ivedilik halinde İçişleri Bakanının standart olarak dağıtılanlardan farklı silahların denetimini sağlayacak ve standart dağıtım silahların saldırı kapasitesini aşmayacak şekilde (madde 37) kullanımı için *ad hoc* eğitim almış polis memurlarını yetkilendirebileceğini belirtmektedir. Yukarıda belirtilen kararname ayrıca standart dağıtım silahlarının suçu önlemek ve başa çıkmak ve diğer kurumsal amaçları karşılamak için kamu düzeni ve güvenliği gerekleriyle uyumlu ve orantılı olması gerektiğini öngörmektedir (madde 1).

D. Zarar gören tarafların soruşturma sırasında ve savcılığın takipsizlik talebinden sonra kullanabilecekleri haklar

150. Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 79. maddesi uyarınca, zarar gören tarafların ön duruşmadan itibaren yargılamaya müdahil olarak katılmak için başvurabilir; ön duruşma, yargıçtan sanığın yargılanıp yargılanmamasına karar vermesinin talep edildiği duruşmadır. Ön duruşma öncesi ya da daha önceki bir aşamada dava takipsiz kaldığından böyle bir duruşma yapılmazsa, zarar gören taraflar belirli yetkileri kullanabilir. CMK'nun ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 90

“Zarar gören taraflar kendilerine yasanın açıkça tanıdığı yetkileri kullanır ve ayrıca yargılamanın herhangi bir aşamasında dilekçe sunabilir, temyiz yargılaması hariç, delil ileri sürebilirler.”

Madde 101

“Zarar gören taraflar, haklarının ve kendilerine tanınan yetkilerin kullanılması için bir yasal temsilci atayabilirler ...”

Madde 359 §1

“Savcı muayene yapılması emrini verirse ... ya da belirli bir bulgu için başka bir teknik çalışma isterse, bilirkişiler ... atayabilir. Bilirkişiler görevi reddedemezler.”

Madde 360

“1. 359. maddede sözü edilen muayene, değişme durumunda olan kişileri, nesnelere ya da mekanları ilgilendiriyorsa, ... savcı zaman geçirmeksizin, sanığı, müşteki ve avukatları, bilirkişilerin atanma ihtimali ile atanmış bilirkişilerin bilgilendirilme tarihi, zamanı ve yeri konusunda bilgilendirir.

...

3. Atanmış bilirkişiler ve avukatlar, bilirkişileri bilgilendirme toplantısında hazır bulunma, muayenelere katılma, gözlemlerde bulunma ve çekincelerini açıklama hakkına sahiptirler.”

Madde 392

“1. İlk soruşturma sırasında, savcı ve sanık acele delil toplanması için yargıca başvuruda bulunabilirler ...

2. Savcı ve sanık ayrıca bir adli tıp muayenesi talebinde bulunabilir; böyle bir muayene, yargılama sırasında emredilirse, 60 günden fazla bir süre için yargılama ertelenir ... ”

Madde 394

“1. Zarar gören taraflar, savcıdan acele delil toplamasını talep edebilirler.

2. Savcı bu talebi reddederse, kararını gerekçeli olarak zarar gören tarafa bildirir.”

151. Savcının yargılamanın takipsizliğine karar verme yetkisi yoktur; savcı sadece takipsizliğe karar vermesi için soruşturma yargıcından talepte bulunabilir. Zarar gören taraf bu talebe itirazda bulunabilir. CMK'nun ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 409

“1. 410. madde uyarınca itiraz edilmesi durumu hariç, yargıç takipsizlik talebini kabul ederse, bunun için gerekçeli bir karar verir ve dosyayı savcılığa geri gönderir...”

2. Yargıç, [takipsizlik] talebini reddederse, kapalı bir duruşma günü belirler ve savcı, sanık ve zarar gören tarafları bundan haberdar eder. Usul, 127. maddeye uygun olarak yürütülür. Belgeler kaleme duruşma gününe kadar teslim edilir ve avukatlar örnek alabilir.

...

4. Duruşmadan sonra, yargıç ek soruşturma tedbirlerinin gerekli olduğuna karar verirse, tedbirin ayrıntısını ve tamamlanması için gerekli süreyi de öngörerek savcıya emir verir.

5. Yukarıda 4. fıkrada tanımlanan koşullar yerine getirilmez ve yargıç takipsizlik kararını reddederse, on gün içinde iddianamesini hazırlaması için savcıya emir verir...

6. Takipsizlik kararlarına karşı sadece Kanunun 125. maddenin 5. fıkrası uyarınca öngörülenlere [özellikle kapalı yapılan duruşmaya ilişkin usul hükümlerine uyulmaması] uyulmamış olduğu gerekçesiyle Temyiz Mahkemesine başvurulabilir."

Madde 410

"1. Takipsizlik talebine itiraz ederken, zarar gören taraf, ek soruşturma amacını göstererek ve ilgili kanıtın dosyaya alınmasını talep ederek soruşturmanın sürmesini talep eder. İtirazın başarısız olması halinde kabuledilemezlik kararı verilir.

2. İtiraz kabuledilemez bulunur ve suçlamalar asılsız çıkarsa, yargıç takipsizlik kararı verir ve dosyayı savcılığa geri gönderir.

..."

E. Defin ve ölünün yakılması

152. CMK'nun değişik 116. maddesi, suç işlendiğinden şüphelenmek için sebeplerin olduğu ölüm soruşturmalarına ilişkindir. Bu madde aşağıdaki gibidir:

"Bir kimsenin bir suç sonucu öldüğünden şüpheleniliyorsa, savcı ölüm sebebini soruşturur ve gerekli görürse Kanunun 369. maddesine uygun olarak otopsi yapılması ya da acele delil toplanması emri verir ...

... Savcının bir kararı olmaksızın kişi defnedilemez."

153. 10 Eylül 1990 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 79. maddesi, ölümün ani olarak ya da şüpheli koşullarda meydana gelmesi halinde, ölünün yakılmasına yargısal merciler tarafından izin verilmesi gerektiği öngörülmüştür.

III. KONUYLA İLGİLİ ULUSLARARASI İLKELE VE BELGELER

A. Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına dair Birleşmiş Milletler Temel Prensipleri

154. 27 Ağustos -7 Eylül 1990 tarihlerinde Havana'da (Küba) toplanan Sekizinci Suçun Önlenmesi ve Suçuların İslahına dair Birleşmiş Milletler Kongresinde kabul edilen bu ilkelerin ("BM İlkeleri") ilgili bölümleri aşağıdadır:

"1. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, kanun adamlarının kişilere karşı zor ve silah kullanmaları hakkında yasalar çıkarıp düzenlemeler yaparlar ve bunları yerine getirirler. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar bu tür kurallar koyup düzenlemeler yaparlarken, zor ve silah kullanma ile bağlantılı olan ahlaki sorunları her zaman göz önünde tutarlar.

2. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, kanun adamlarının kendilerini farklılaştıran bir tarzda zor ve silah kullanabilmelerine imkan hazırlamak için, onlara mümkün olduğu kadar geniş imkanlar sağlar ve onları çeşitli tipte silah ve mühimmatla donatırlar. Kişilerin ölümüne veya yaralanmasına yol açabilecek silahların kullanılmasını giderek sınırlama düşüncesiyle, uygun durumlarda kullanılmak üzere öldürücü olmayan etkisizleştirici silahlar da bu araçlara dahildir. Yine aynı amaçla, başka türlü silahları kullanma ihtiyacını da düşürmek için kanun adamlarının kalkan, miğfer, kurşungeçirmez yelek ve kurşungeçirmez taşıtlar gibi kendilerini koruyucu araçlarla donatılmaları mümkündür.

...

9. Kanun adamları kendilerinin ve başkalarının öldürülmelerine veya ağır bir biçimde yaralanmalarına yönelik yakın bir tehlikeye karşı müdafaa halleri ile yaşama karşı ciddi tehdit içeren ağır nitelikte özel suçların işlenmesini önlemek, bu tür bir tehlike gösteren veya emirlere direnen bir kimseyi yakalamak veya böyle bir kimsenin kaçmasını önlemek amacı dışında ve bu amaçları gerçekleştirmek için daha hafif yöntemler yetersiz kalmadıkça başkalarına karşı silah kullanamazlar. Her halükarda, sadece yaşamı korumak için kesinlikle kaçınılmaz olduğu zaman kasten öldürücü silah kullanılabilir.

10. Kanun adamları dokuzuncu prensipte belirtilen durumlarda, kendilerini gereği gibi tanıtarak silah kullanma niyetleri konusunda açık bir uyarıda bulunurlar ve uyarıya uyulabilmesi için yeterli zaman tanırırlar. Eğer uyarıda bulunmak, kanun adamlarını gereksiz yere tehlikeye sokacak ise, veya başkaları için ölüm veya ciddi bir biçimde yaralanma riski yaratacak ise, veya olayın şartları içinde açıkça gereksiz veya anlamsız ise, uyarı yapılmaz.

11. Kanun adamlarının silah kullanmaları konusunda tüzük veya yönetmelikler şu konularda hükümler içerir:

(a) Kanun adamlarının hangi şartlarda silah taşımaya yetkili oldukları belirtilir ve taşınmasına izin verilen silahlar ile mühimmatın türleri gösterilir;

(b) Silahların sadece gerekli durumlarda ve gereksiz zarar riskini asgariye indirecek tarzda kullanılması sağlanır;

(c) Haksız bir yaralamaya sebep olacak veya gereksiz bir tehlike oluşturacak şekilde silah ve mühimmat kullanılması yasaklanır;

(d) Kanun adamlarına verilen silahlar ve mühimmattan sorumlu olmalarını sağlayan usuller dahil, silahların kontrolünü, depolanmasını ve zimmet şekli düzenlenir;

(e) Gerektiğinde silah kullanılacağı zaman, yapılacak uyarılar yer alır;

(f) Kanun adamları görevlerini yerine getirirken silah kullanmaları halinde, bunun daha sonra haber verilmesi için bir sistem öngörür.

...

18. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, bütün kanun adamlarının uygun bir eleme usulüne göre göreve seçilmelerini, görevlerini etkili bir biçimde yerine getirmeleri için gerekli olan ahlaki, psikolojik ve fiziksel niteliklere sahip olmalarını ve sürekli ve tam bir mesleki eğitim almalarını sağlar. Bu kişilerin bu görevlere sürekli uygunluk içinde olup olmadıkları periyodik olarak denetlenir.

19. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, bütün kanun adamlarının zor kullanmada gerekli eğitimi almalarını ve gerekli yeterlilik standartlarına göre sınavdan geçirilmelerini sağlar. Silah taşımaları gerekli olan kanun adamları, ancak silahların kullanımı konusunda özel eğitimi tamamlamalarından sonra silah taşıma yetkisi kazanabilirler.

20. Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, kanun adamlarının eğitiminde, özellikle soruşturma sürecinde polis ahlaki ve insan hakları konularına, zor ve silah kullanmaktansa çatışmaları barışçıl bir biçimde çözüme kavuşturma, kalabalıkların davranışlarını anlama, ikna, müzakere ve arabulma gibi yöntemler de dahil, çeşitli alternatif yöntemler kullanma, ve ayrıca zor ve silah kullanılmasını kısıtlama amacıyla teknik araçların kullanılmasına özel bir önem verirler. Kanunen yetkili kuruluşlar, eğitim programlarını ve işleyiş usullerini somut olaylar ışığında yeniden değerlendirirler.

..."

B. İşkencenin, İnsanlıkdışı ve Aşağılayıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Avrupa Komitesi Raporu (CPT)

155. CPT İtalya'yı 2004 tarihinde ziyaret etmiştir. 17 Nisan 2006 tarihinde yayınlanan raporunun ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

"14. Mümkün olduğunca 2001'e geri giderek, CPT, İtalyan makamlarıyla (17 Mart 2001 tarihinde) Napoli'de ve (20 - 22 Temmuz 2001 tarihlerinde) Cenova'da gerçekleşen olaylarla ilgili bir diyalog başlatmıştır. İtalyan makamları, kolluk güc-

lerine karşı yapılan kötü muamele iddialarına yanıt olarak, yapılanlar hakkında Komite'yi bilgilendirmeyi sürdürmüşlerdir. Bu bağlamda, yetkililer, ziyaret sırasında halen sürmekte olan ceza ve disiplin yargılamalarının bir listesini sağlamışlardır.

CPT, yukarıda belirtilen yargılamalara ilişkin gelişmeler hakkında düzenli olarak bilgilendirilmeye devam edilmeyi dilemektedir. Ek olarak, gelecekte benzer olayların yeniden meydana gelmesinin önlenmesi için İtalyan makamları tarafından alınan tedbirler hakkında (örneğin, yaygın güvenlik operasyonlarının yönetimi, operasyonel ve denetleyici personelin eğitimi ve sistemin gözetimi ve denetimine ilişkin) ayrıntılı bilgi almayı dilemektedir.

15. 2000 yılı ziyaret raporunda, CPT, kolluk görevlilerinin -hem ilk hem meslek içi- eğitimlerin pratik bölümlerinde gözaltına alma ve şüphelilerin sorgulanması gibi yüksek riskli durumların yönetilmesine ilişkin insan hakları ilkelerine daha fazla yer verilmesine ilişkin tedbirlerin alınmasını tavsiye etmiştir. İtalyan makamları, genel olarak kolluk güçlerine 'insan hakları' bileşenlerine ilişkin eğitim verildiği yanıtını vermiştir. CPT, bu konuda daha ayrıntılı ve güncel bilgi almayı dilemektedir ..."

C. Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite (CAT) tarafından üretilen belgeler

156. Hükümet, CAT'ın Taraf Devletlere görüşleri için Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya karşı Sözleşmesi'nin 19. maddesi uyarınca sunduğu raporlarından özetlenmiş belgeler üretmiştir. İtalya tarafından sunulan (4 Mayıs 2004 tarihli) dördüncü periyodik raporun bir bölümü "Cenova olaylarına" ilişkindir (365-395). Esas itibarıyla rapor, parlamento komisyonunun raporundan belirli pasajlara dayanmaktadır (bk. yukarıda parag. 113-116). CAT, İtalya'nın dördüncü periyodik raporunu 4 ve 7 Mayıs 2007 tarihlerindeki 762nci ve 765inci toplantılarında ele almış ve 777inci ve 778inci toplantılarında sonuçlar ve önerilerini içeren bir belge kabul etmiştir. CAT raporunun ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

"Eğitim

15. Komite, Taraf Devletin kolluk görevlileri, cezaevi personeli, sınır muhafızları ve silahlı kuvvetlerin eğitimine ilişkin sunduğu ayrıntılı bilgiyi takdirle kaydetmiştir. Bununla birlikte, Komite şiddet içermeyen araçların kullanımı, kalabalıkların kontrolü, güç ve ateşli silah kullanımına ilişkin eğitim hakkında bilgi olmamasını üzüntüyle karşılamıştır. Ayrıca, Komite kolluk görevlileri ve sınır muhafızlarına verilen eğitimin etkileri ve eğitim programlarının işkence ve kötü muamele olaylarını azaltmada nasıl etkili olduğuna ilişkin uygun bilgi olmamasından da üzüntü duymuştur (10.md).

Taraf Devlet ek eğitim programları geliştirmeli ve uygulamalıdır. Bunu sağlamak için:

a) Bütün kolluk görevlileri, sınır muhafızları ve CPT ve CPTA'da çalışan personel Sözleşme hükümlerinden; onların ihlaline müsamaha edilmeyeceğinin ve suçluların soruşturulacağı ve kovuşturulacağı bütünyle farkında olmalıdır; ve

b) Bütün kolluk görevlileri şiddet içermeyen araçlar kullanmak konusunda uygun şekilde donatılmalı ve eğitilmeli ve mutlaka gerekli ve orantılı olduğu zaman güç ve ateşli silah kullanma tek çare olmalıdır. Bu bağlamda, İtalyan makamları, kalabalık kontrolünde kolluk görevlilerinin eğitilmesi ve görevlendirilmesi dahil, kolluk görevlileri tarafından güç ve ateşli silah kullanılmasına ilişkin mevcut polislik uygulamalarını bütünyle gözden geçirmelidir.

Dahası, Komite ilgili bütün personelin işkence ve kötü muamele izlerinin nasıl teşhis edileceği ve doktorlara verilen eğitimin bütüncül bir parçası olan 1999 tarihli İstanbul Protokolü (İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Etkili Soruşturma ve Belgeleme Elkitabı) hakkında özel eğitim almasını tavsiye etmektedir.

Ayrıca, Taraf Devlet işkence ve kötü muamele davalarının azaltılması hakkında eğitim programlarının etkililiği ve etkisini değerlendirmek için bir yöntem geliştirmeli ve uygulamalıdır.

...

Kötü muamele ve aşırı güç kullanımı

17. Komite, kolluk görevlilerinin aşırı güç kullandığı ve kötü muamelede bulunduğu ilişkin iddiaların sürmesini kaygıyla kaydetmiştir. Bu bağlamda, Komite Napoli'de (Mart 2001) Üçüncü Küresel Forum bağlamındaki ve Cenova'da (Temmuz 2001) G8 Zirvesi ve Val di Susa'daki (Aralık 2005) gösteriler sırasında kolluk görevlileri tarafından aşırı güç kullanılması ve kötü muamele iddialarının ortaya çıktığı raporlardan özellikle kaygılıdır. Komite ayrıca söylendiğine göre böylesi olayların futbol maçları sırasında da meydana gelmesinden kaygı duymaktadır, ancak, yakın zamanda 'Futbol maçları sırasında meydana gelen şiddet olaylarının önlenmesi ve bastırılmasına ilişkin acil tedbirler' adını taşıyan 41/2007 sayılı Yasanın kabul edilmiş olduğunu kaydetmiştir. (12, 13 ve 16. md.)

Komite Taraf Devletten aşağıdaki etkili tedbirleri almasını tavsiye etmektedir:

(a) Polis gücü hiyerarşisinin bütün düzeylerine ve cezaevi personeline, -memurlara bir talimatname yayınlanması yoluyla olanlar dahil- işkence, şiddet ve kötü muamelenin kabul edilemez olduğuna ilişkin açık ve kesin bir mesaj gönderilmesi;

(b) Kolluk görevlilerinin saldırılarından şikayetçi olanların böyle şikayetlerde buldukları için sindirilmekten ve olası misillemelerden korunmasının sağlanması; ve

(c) Kolluk görevlilerinin sadece mutlaka gerekli olduğunda ve görevlerini yerine getirmeleri için gerektiği ölçüde güç kullanmalarının sağlanması.

Ayrıca, Taraf Devletler, yukarıda belirtilen olaylarla ilgili yargısal ve disiplin süreçlerindeki gelişmeler hakkında Komite'ye rapor vermelidir.

18. Komite Cenova'daki G8 zirvesiyle bağlantılı gösteriler sırasında kolluk güçlerinin onlara ilişkin işkence ya da kötü muamele şikayeti olması durumunda teşhislerini olanaksız kılacak şekilde yaka kartlarının bildirilmesinden kaygı duymaktadır (12 ve 13. maddeler).

Taraf Devlet, görevdeki bütün kolluk görevlilerinin bireysel sorumluluklarını ve işkence, insanlıkdışı ve aşağılayıcı muamele veya cezadan korunma sağlamak için görünür bir kimlik kartıyla donanmış olduğundan emin olmalıdır.

Derhal ve tarafsız soruşturmalar

19. Komite, kolluk kurumlarının kötü muamele raporlarının sayısına [karşın] böyle davalarda Taraf Devlet tarafından sınırlı sayıda soruşturma yürütülmüş olmasından ve soruşturulan davalarda ise çok sınırlı sayıda mahkumiyet verilmiş olmasından kaygı duymaktadır. Komite, İtalyan Ceza Kanununda öngörülmediğinden işkence suçunun, ancak Ceza Kanunun diğer başka hükümleri uyarınca cezalandırılabilmediğini -ki bunun bazı davalarda zamanaşımına yol açabildiğini kaygıyla kaydetmiştir. Komite, işkence eyleminin zamanaşımına tabi olamayacağı görüşündedir ve Taraf Devlet delegasyonun zamanaşımının değiştirilmesinin düşünüldüğünü ifade etmesini memnunlukla karşılamıştır (1, 4, 12 ve 16. maddeler).

Komite, Taraf Devletin aşağıdakileri gerçekleştirmesini tavsiye etmektedir:

(a) Kolluk görevlilerinin işkence ve kötü muamele suçunu işlediğine ilişkin bütün iddiaların derhal, tarafsız ve etkili bir şekilde soruşturulması için tedbirleri güçlendirmesi. Özellikle, böylesi soruşturmalar polisin sorumluluğuna ya da onun otoritesi altındakilere bırakılmamalı, bağımsız bir organ tarafından [gerçekleştirilmelidir]. İlk bakışta (*prima facie*) işkence ve kötü muamelenin [açık olduğu vakalarla] bağlantılı olarak, şüpheli, kural olarak, soruşturma süresince, özellikle soruşturmayı engelleme tehlikesi varsa açığa alınmalı ya da başka bir yere tayin edilmelidir;

(b) Sözleşme'nin yasakladığı ihlallerden sorumlu kolluk personelinin bağışık olmasını ortadan kaldırmak için failer yargılanmalı ve mahkûm olanlar uygun cezalara çarptırılmalıdır; ve

(c) Zamanaşımına ilişkin kurallar ve hükümler gözden geçirilmeli ve Sözleşme uyarınca sorumluluklarına bütünüyle uygun bir çizgiye getirilmelidir, böylece işkence teşebbüsleri ve işkenceye suç ortakları ya da katılan herhangi bir kişinin

eylemi dahil işkence eylemleri zamanaşımı olmaksızın soruşturulabilmeli, kovuşturulabilmeli ve cezalandırılabilirdir.”

KARARIN GEREKÇESİ

I. SÖZLEŞME'NİN 2. MADDESİNİN MADDİ YÖNDEN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

157. Başvurucular, Carlo Giuliani'nin kolluk güçleri tarafından öldürülmüş olmasından ve yetkililerin yaşamını korumadığından şikayetçi olmuşlardır. Başvurucuların dayandıkları Sözleşme'nin 2. maddesi şöyledir:

“1. Her bireyin yaşama hakkı hukuk tarafından korunur. Kanunun ölüm cezası öngördüğü bir suç nedeniyle bir mahkemenin verdiği ölüm cezasının infazı dışında, hiç kimse yaşama hakkından kasten yoksun bırakılamaz.

2. Aşağıdaki hallerde yaşamdan yoksun bırakma, mutlaka gerekli bir güç kullanmanın sonucu olarak meydana gelmişse, bu maddeye aykırı sayılmaz:

(a) bir kimsenin hukuka aykırı şiddette karşı savunması;

(b) hukuka uygun bir gözaltına alma kararını uygulama veya hukuka uygun olarak tutulan bir kimsenin kaçmasını önleme;

(c) bir ayaklanma veya isyanı hukuka uygun olarak bastırma.”

A. Ölümcül güç kullanmanın haklı olup olmadığı

158. Başvurucular, öncelikle davanın özel koşullarında M.P. tarafından ölümcül güç kullanılmış olmasının Sözleşme'nin 2. fıkrasının bendlerinde öngörülen amaçları gerçekleştirmek için “mutlaka gerekli” olmadığını ileri sürmüşlerdir. Hükümet bu argümana karşı çıkmıştır.

1. Tarafların görüşleri

(a) Başvurucular

159. Başvurucular, hiçbir zaman “ara nesne teorisine” katılmamış olduklarına işaret etmişlerdir. Başvurucuların uzmanı Bay Gentile'ye göre, mermi maktulün vücuduna çarptığında parçalanmamıştır (bk. yukarıda parag. 64). Bununla birlikte, mermi bulunmadığı ve “ara nesnenin” ne boyutu ne de şekli bilindiğinden, mermi yoluna müdahale eden çarpışmanın tip ve yönünün değişmesine neyin neden olduğunu bilimsel bir hipotez olarak formüle etmek imkansızdır. Dahası, başvurucular tarafından atanmış diğer uzmanlar, taşın M.P.'nin ateşlediği mermiden çok, cipe çarpması yüzünden parçalandığı görüşündedirler (bk. yukarıda parag. 65).

160. Başvuruculara göre cipin içinde bulunanların yaşamı, mevcut araç zırhlı olma-

sa bile yeterince güçlü bir Defender cip modeli olduğundan, tehlike altında değildi. Dahası, imgelerden görülen göstericilerin sayısı bir düzineden daha fazla değildi ya da o kadardı. Göstericiler ateşli silahlar taşımıyorlardı ve cipi kuşatmamışlardı; görsel işitsel materyaller, aracın solunda ya da önünde gösterici olmadığını göstermektedir. Fotoğrafların kanıtladığı gibi, cipin içinde bir ayaklanma kalkanı bulunmaktaydı. M.P. kurşungeçirmez bir yekek giymiş ve yanında iki miğfer taşıyordu. Nihayetinde, yakınlar da başka kolluk görevlileri vardı. M.P. ve D.R.'nin yaralarının olaylar sırasında meydana geldiğine ilişkin bir kanıt yoktur.

161. Otopsi raporuna göre (bk. yukarıda parag. 50) ve M.P.'nin kendi ifadesinden de çıkarsanabileceği üzere, M.P. aşağıya doğru ateş etmiştir. Cenova savcılığı temsilcisi tarafından sorgulandığı 20 Temmuz 2001 tarihinde, M.P. silahı doğrulttuğunda görüş alanında kimse olmadığını söylemiştir; taşların atıldığından ve göremese de göstericilerin varlığının farkındaydı. Bu koşullarda, M.P.'nin göremediği Carlo Giuliani'nin eylemlerine karşılık verirken nasıl meşru savunma içinde hareket edebilmiş olduğunu düşünmek zordur. Carlo Giuliani ve diğer göstericiler silahlı olmadıklarından, M.P.'nin verdiği karşılığın orantılı olduğu söylenemez.

162. Dahası, M.P.'nin ifadesi çelişkilidir. İlk etapta verdiği iki ayrı ifadede (20 Temmuz ve 11 Eylül 2001, bk. yukarıda parag. 36 ve 39) Carlo Giuliani'yi görmediğini ve yukarıya doğru ateş ettiğini söylememiştir (Başvuruculara göre bu, göğüs hizasında ateş ettiğinin örtülü kabulüdür). Bununla birlikte, 1 Haziran 2007 tarihli "yirmi beşlerin yargılması" duruşmasında, silahını havaya ateşlediğini belirtmiştir; bu, yatay açıdan aşağıya doğru, göğüs hizasında silahı doğrulttuğunu gösteren savunma tarafından verilen bir fotoğraf ile uyuşmamaktadır. Son olarak, M.P., 15 Kasım 2007 tarihinde bir televizyon programındaki mülakatında "mümkün olduğu kadar havaya ateş etmeye çalıştığını", Carlo Giuliani'yi hedef almadığını ve asla iyi bir nişancı olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, Cenova'daki G8'e gitmek istemeyen bir meslektaşının yedeği olarak gönderildiğini eklemiştir.

163. Son olarak, başvuruçular, M.P.'nin silah kullanma niyetine ilişkin açık uyarılar yapmadığını ve olaylar sırasında çekilen fotoğrafların cipin kırılan camlarının yerine bir ayaklanma kalkanı kullanılmış olduğunu gösterdiğini ileri sürmüşlerdir.

(b) Hükümet

164. Hükümet, Mahkeme'nin görevinin soruşturma bulgularını ve ulusal yargıçların sonuçlarını sorgulamak olmadığını ileri sürmüştür. Bu nedenle, ulusal makamların Carlo Giuliani'nin yaşamını koruma konusunda görevlerini yerine getirip getirmedikleri sorusuna olumsuz yanıt, takipsizlik kararı verilmesi talebinde bulunabilir. Hükümet iddialarını desteklemek için *Grams – Almanya* kabuledilebilirlik kararına (no. 33677/96, ECHR 1999VII) ve 10 Kasım 2005 tarihli *Ramsahai ve Diğerleri – Hollanda* (no. 52391/99) kararında Yargıçlar Thomassen ve Zagrebelsky'nin kısmi karşı oylarına göndermede bulunmuş ve Mahkeme'den bu yaklaşımı izlemesini talep etmiştir.

165. Hükümete göre mevcut olayda kasten öldürme olmadığı gibi, "aşırı güç kullanma" da bulunmamaktadır. Dahası, M.P.'nin silahını ateşlemesi ile Carlo Giuliani'nin ölümü arasında bir nedensellik bağı da mevcut değildir. Soruşturma yargıcı takipsizlik kararında, CK'nun 52 ve 53. maddelerini uygulamış olmasına rağmen, merminin bir taşla

çarpışması sonucu yönünü değiştirmiş olduğu gibi istisnai ve öngörülemez bir durumu dikkate almamış, orantılılık noktasından değerlendirmesini yapmıştır. Hükümet, bu takipsizlik kararından, ateş ile Carlo Giuliani'nin ölümü arasındaki nedensellik bağının mermi ile taşın çarpışması ve mermi yolunun yön değiştirmesiyle koptuğundan, M.P.'nin aklandığı sonucunu çıkarmıştır.

166. Soruşturma yargıcına göre, M.P., panik halde ve kendi yaşamı ve fiziksel bütünlüğüne ciddi ve açık bir tehdit olduğuna inanmak için geçerli nedenlere sahipken kendi inisiyatifiyle hareket etmiştir. Dahası, Carlo Giuliani ya da başka birini hedef almamıştır. Başka birisini vurma tehlikesinin bulunmadığı yukarıya doğru silahını ateşlemiştir. Carlo Giuliani'nin ölümü kasıtlı, doğrudan güç kullanımı olmamıştır; kullanılan gücün ölümcül olma potansiyeli bulunmamaktadır (*Hükümet, özellikle 7 Şubat 2006 tarihli Scavuzzo Hager ve Diğerleri – İsviçre kararı, no. 41773/98, §58 ve 60, ve Komisyonun 10 Temmuz 1984 tarihli Kathleen Stewart – Birleşik Krallık kararına, no. 10044/82, Decisions and Reports (DR) 39, göndermede bulunmuştur.*

167. Tarafların bilirkişileri ve uzmanları da, mermi maktulü vurduğunda zaten parçalanmış olduğu konusunda hemfikirdiler. Başvurucular tarafından parçalanma kapasitesini artırmak için merminin maniple edilmiş olduğu ya da fabrikasyon hatası bulunduğu şeklinde, merminin parçalanma sebebine ilişkin olasılıkların kendileri tarafından "daha az muhtemel" olduğu söylenmiş (bk. yukarıda parag. 64, 71 ve 81) ve geçerli bir açıklama yapılamamıştır. Ara nesneyi tanımlamanın imkansız oluşu, soruşturma bulguları üzerindeki kesin etkisini ayrıntılandırmaya uygun değildir.

168. Hükümet alternatif olarak, ölümcül güç kullanılmasının "mutlaka gerekli" ve "orantılı" olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet özellikle aşağıdaki unsurları vurgulamıştır: gösterilerde karşılaşılan şiddetin düzey ve yaygınlığı; mevcut olaylardan hemen önce ve saldırının zirvesinde jandarma birliğine göstericilerin saldırısının gücü; ilgili jandarmaların bireysel, özel olarak da M.P.'nin fiziki ve zihinsel durumu; araca saldırıdan itibaren ölümcül silahın ateşlenmesine kadar olayların süresinin çok kısa olması; M.P.'nin iki el ateş etmiş ve silahını yukarı doğrultmuş olması; M.P.'nin ateş ettiği sırada maktulü görememiş olma ya da en çok görüş alanının sınırında onu hayal meyal görebilmiş olma ihtimali ve M.P. ve D.R.'nin almış olduğu yaralar.

169. Hükümet savunmasında, tabancanın cipin arka penceresinden çıktığını gösteren fotoğrafın silahın ateşlendiği andaki pozisyonu olduğunun kanıtlanamamış olduğunu ileri sürmüştür. M.P. silahını en azından ateş etmezden birkaç saniye önce çekmişti ve bir saniyeden daha kısa bir süre elinin birkaç santim hareket etmesi ya da ateş açısının birkaç derece değiştirilmesi için yeterlidir. Bu nedenle, mevcut fotoğraflar, M.P.'nin Carlo Giuliani'nin ölümünden sorumlu olduğunu kanıtlamaz ve öngörülemeyen bir kaza olduğu tezini çürütmez.

170. Soruşturma makamları için, olaylar sırasındaki mevcut karışıklık ve panik durumu M.P.'nin zihin durumunu ve gerçek niyetini tespit etmeyi objektif olarak imkansız kılmıştır. M.P.'nin ekipmanı kolluk görevleri için verilen üniforma, iki siperlikli miğfer, bir sırt çantası, büyük boy altı göz yaşartıcı gaz kapsülü, bir gaz maskesi filtresi ve bir Barretta tabanca ve şarjörden oluşmaktaydı. İçişleri Bakanlığına göre, cipte bir ayaklanma kalkanı olup olmadığı tespit edilememiştir.

171. Aracın durumu kaçmayı imkansız kıldığından, M.P.'nin ateş etmekten başka seçeneği kalmamıştır. Dahası, mevcut panik durumu, göstericilerin saldırgan niyetleri ve olayların hızı, cipteki jandarmaların yardım çağırımlarına imkan vermemiştir. Her halükarda, olaya karışanlara mevcut uzaklıkları, kolluk güçlerinin yeniden bir araya gelme ihtiyaçları ve göstericilerle halen çatışıyor olmaları nedeniyle yardım ulaştırmak için zaman yoktu. Hükümet, eğer M.P. silahını kullanmamış olsaydı, yaklaşık on yedi göstericinin şiddetli saldırısı, araçta bulunanlardan birinin ölümüyle sonuçlanacağını gösteren Mahkeme'ye sunduğu görsel işitsel materyale göndermede bulunmuştur.

172. Savcının takipsizlik talebi bütün bu etkenlere ve *favor rei* (Ç.N. şüpheden sanık yararlanır) ilkesine dayanmıştır. İtalyan hukuku uyarınca, bir şüphe söz konusuysa ve mahkemede kovuşturmanın ilerlemesi imkansızsa ve yargılama sırasında delillere önemli bir şey eklemek mümkün değilse, muhakeme devam edilmez.

2. Daire kararı

173. Daire, güç kullanımının orantısız olmadığına karar vermiştir. Bu tespit, asil olarak Dairenin tanık beyanlarının, mevcut fotoğraflar ve görsel işitsel materyalin ayrıntılı analizine dayandığı kanısına vardığı soruşturma yargıcının takipsizlik yargılamasındaki kararının gerekçelerinin kabulüne dayanmıştır. Daire, ateş edilmeden önce M.P.'nin silahı elinde tutuş şeklinin cipin dışından görülebilir olduğunu eklemiştir (bk. Daire kararı, parag. 214-227).

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

(a) Genel ilkeler

174. Mahkeme Sözleşme'nin 2. maddesinin, 15. maddeye yükümlülük azaltma kabul etmeyen, Sözleşme'nin en maddelerinden biri olarak sınıflandırıldığını yinelemektedir. Sözleşme'nin 2. maddesi, 3. maddeyle birlikte, Avrupa Konseyini oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini içermektedir (bk. *diğer pek çok karar arasında, 9 Ekim 1997 tarihli Andronicou ve Constantinou – Kıbrıs, \$171, Reports of Judgments and Decisions 1997VI- ve 24 Haziran 2008 tarihli Solomou ve Diğerleri – Türkiye, no. 36832/97, \$63*).

175. Sözleşme'nin 2(2). fıkrasında tanımlanan istisnalar, 2. maddenin münhasıran kasten öldürmeyle sınırlı olmadığını, fakat kasten öldürmeyi de kapsayacak şekilde geniş olduğuna işaret etmektedir. Sözleşme'nin 2. madde metninin bir bütün olarak okunması, 2. fıkranın bir kimsenin kasten öldürülmesine izin verilen durumları öncelikli olarak tanımladığını, fakat istenmediği halde yaşamdan yoksun bırakmayla sonuçlanabilecek "güç kullanma" durumlarını tanımladığını gösterir. Bununla birlikte, kullanılan güç, (a), (b) ya da (c) bentlerinde düzenlenen amaçlardan birinin gerçekleştirilmesi için "mutlaka gerekli" olandan daha fazla olmamalıdır (bk. *27 Eylül 1995 tarihli McCann ve Diğerleri – Birleşik Krallık, \$148, Seri A no. 324, ve yukarıda geçen Solomou ve Diğerleri, \$64*).

176. "Mutlaka gerekli" teriminin kullanılması, Sözleşme'nin 8 ila 11. maddelerinin 2. fıkraları uyarınca devletin eyleminin "demokratik bir toplumda gerekli" olup olmadığını tespit ederken normal olarak uygulanabilir olandan daha katı ve zorlayıcı bir gereklilik

testinin kullanılması gerektiğini göstermektedir. Özellikle, kullanılan güç 2. maddenin 2. fıkrasının (a), (b) ya da (c) bendelerinde düzenlenen amaçlardan birinin başarılması için “kesinlikle orantılı” olmalıdır. Ayrıca Mahkeme, bu hükmün demokratik bir toplumdaki önemi doğrultusunda, değerlendirmesini yaparken özellikle açıkça öldürücü bir güç kullanma halinde, sadece fiilen güç kullanmış devlet görevlilerin eylemlerini değil, fakat ayrıca bu eylemlerin planlanmasının ve denetlenmesinin içinde yer aldığı tüm koşulları dikkate alarak, yaşamdan yoksun bırakma olayını çok yakından ve dikkatli bir incelemeye tabi tutmalıdır (bk. yukarıda geçen *McCann ve Diğerleri*, §147-150; ve *Andronicou ve Constantinou*, §171; ayrıca bk. *Avşar – Türkiye*, no. 25657/94, §391, ECHR 2001VII, ve 26 Temmuz 2007 tarihli *Musayev ve Diğerleri – Rusya*, nos. 57941/00, 58699/00 ve 60403/00, §142.).

177. Yaşamdan yoksun bırakan koşullar, dar bir şekilde çözümlenmelidir. Bireyin korunmasının bir aracı olan Sözleşme’nin amaç ve ereği, 2. maddenin [içerdiği] koruyucuları pratik ve etkili hale getirmek için yorumlanmasını ve uygulanmasını gerektirir (bk. yukarıda parag. anılan *Solomou ve Diğerleri*, §63). Özellikle Mahkeme, mümkün olması halinde, ateş açmanın uyarı atışlarıyla öncelenmesi gerektiğine hükmetmiştir (bk. 27 Ekim 2009 tarihli, *Kallis ve Androulla Panayi – Türkiye*, no. 45388/99, §62.; ayrıca, özellikle bkz., yukarıda 154. paragrafta anılan BM İlkelerinin 10. maddesi).

178. Mahkeme, Sözleşme’nin 2. maddesinin 2. fıkrasında sayılan amaçlardan biri uyarınca daha sonra yanlışlığı ortaya çıksa bile, Devlet görevlileri tarafından güç kullanılmasının esaslı gerekçelerle o sırada gerçek olduğuna ilişkin samimi bir inanca dayanması halinde, haklı görülebileceğini düşünmektedir. Aksini düşünmek, Devlete ve onun kanun adamlarına görevlerini yaparlarken, belki de kendilerinin ve diğerlerinin yaşamlarına zarar verebilecek gerçekçi olmayan bir külfet yüklemek olur (bk. yukarıda parag. anılan *McCann ve Diğerleri*, §200, ve *Andronicou ve Constantinou*, §192).

179. Ölümcül güç kullanımının haklı olup olmadığını incelerken, Mahkeme kendi değerlendirmesini, mevcut olaylardan kopuk olarak, samimi bir şekilde yaşamının tehlikede olduğunu ve kurtulmak için o anın sıcaklığı içinde tepki göstermesi gerektiğini hisseden bir görevlinin yaptığı değerlendirmenin yerine koyamaz (bk. *Bubbins – Birleşik Krallık*, no. 50196/99, §139, ECHR 2005II).

180. Mahkeme ayrıca, belirli bir olayın koşulları kaçınılmaz kılmadıkça yerine geçmeyeceği ilk derece olay mahkemesinin rolünü üstlenirken, çok ihtiyatlı olmalıdır (bk. *örneğin 4 Nisan 2000 tarihli, McKerr – Birleşik Krallık (k.k.)*, no. 28883/95). Genel bir kural olarak, iç hukukta yargılama gerçekleşmişse, Mahkeme’nin görevi, önlerine gelen kanıtlara dayanarak olayları tespit etmiş olan ulusal mahkemelerin olaylara ilişkin değerlendirmelerinin yerine kendi değerlendirmelerini geçirmek değildir (bk. *başka pek çok karar arasında, 16 Aralık 1992 tarihli Edwards – Birleşik Krallık*, §34, *Seri A no. 247B-* ve *22 Eylül 1993 tarihli Klaas – Almanya*, §29, *Seri A no. 269*). Mahkeme’nin ulusal mahkemelerin bulgularıyla bağlı olmamasına ve önüne gelen bütün belgelerin ışığında kendi takdirini oluşturmakta serbest olmasına rağmen, normal koşullarda, ulusal mahkemelerin ulaştığı olay tespitlerinden ayrılmak için, ikna edici unsurların bulunması gerekir (bk. yukarıda geçen *Avşar*, §283; ve *5 Ekim 2004 tarihli Barbu Anghelescu – Romanya*, no. 46430/99, §52).

181. Mahkeme, olayın kanıtlarını değerlendirmek için, “makul kuşku kalmaması” şek-

linde bir kanıt standardı benimsemekte, ancak bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbiriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülemediği maddi karinelerin bir arada bulunmasından da varabileceğini eklemiştir. Bu bağlamda, tarafların kanıt toplanırken tutumları da dikkate alınabilir (bk. 18 Ocak 1978 tarihli *İrlanda – Birleşik Krallık*, §161, *Seri A no. 25*, ve 18 Haziran 2002 tarihli *Orhan – Türkiye*, no. 25656/94, §264). Ayrıca, belirli bir sonuca ulaşabilmek için gerekli olan ikna düzeyi ve bu bağlamda kanıt yükünün dağılımını, doğal olarak olayların özelliğine, ileri sürülen iddianın ve tehlikede olan hakkın niteliğine bağlıdır. Mahkeme ayrıca, bir Sözleşmeciler Devletinin temel hakları ihlal ettiğine ilişkin bir hükmün ciddiliğine karşı da dikkatlidir (bk. 4 Aralık 1995 tarihli *Ribitsch – Avusturya*, §32, *Seri A no. 336*; *İlaşcu ve Diğerleri – Moldova and Rusya [BD]*, no. 48787/99, §26, *ECHR 2004VII*; *Nachova ve Diğerleri – Bulgaristan [BD]*, no. 43577/98 ve 43579/98, §147, *ECHR 2005VII*; ve yukarıda geçen *Solomou ve Diğerleri*, §66).

182. Mahkeme, Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerinin ihlal edildiğinin iddia edildiği davalarda özellikle uyanık olmak zorundadır (bk. *mutatis mutandis*, *Ribitsch*, §32). Ulusal mahkemelerde böylesi iddialara ilişkin bir ceza yargılaması yapılmışsa, kişinin ceza sorumluluğunun Sözleşme uyarınca devletin sorumluluğundan farklı olduğu akılda tutulmalıdır. Mahkeme'nin yetkisi ikincisiyle sınırlıdır. Sözleşme uyarınca sorumluluk, Sözleşme'nin amaç ve ereğinin ışığında yorumlanan kendi hükümlerine dayanır. Sözleşme uyarınca organlarının, ajanlarının ve memurlarının eylemlerinden kaynaklanan devletin sorumluluğu, ulusal ceza mahkemelerinin incelemesi altındaki bireyin ceza sorumluluğuna ilişkin ulusal hukuk konularıyla karıştırılmamalıdır. Bu anlamda, Mahkeme herhangi bir suçluluk ya da suçsuzluk tespitine ulaşmakla ilgilenmez (bk. *Tanlı – Türkiye*, no. 26129/95, §111, *ECHR 2001III*, ve yukarıda geçen *Avşar*, §284).

(b) Bu ilkelerin mevcut davaya uygulanması

183. Mahkeme, taraflar arasında tartışma konusu olmayan aşağıdaki olaylarla çözümlenmesine başlamayı uygun görmektedir. 20 Temmuz 2001 tarihinde, gün boyunca göstericiler ve kolluk güçleri arasında sayısız çatışma meydana gelmiştir: özellikle Marassi Cezaevi saldırıya uğramış (bk. yukarıda parag. 134), jandarma *Tute Bianche* yürüyüşüne hücum etmiş (bk. yukarıda parag. 18-19, 122-124 ve 132-136) ve jandarmaya ait zırhlı bir araç ateşe verilmiştir (bk. yukarıda parag. 20). Bu olayların ardından, saat 17.00 sıralarında durum görece sakinken, bir jandarma taburu Alimonda Meydanında pozisyon almıştır; yanlarında iki Defender cip konuşlanmış ve birinin içinde görev yapmaya uygun olmayan M.P. ve D.R. adlı iki jandarma oturmuştur (bk. yukarıda parag. 21, 23 ve 29).

184. Kısa bir süre sonra, bir grup saldırgan göstericiyi karşılamak üzere jandarmalar yerlerini terk etmişler; cipler jandarmaları takip etmiştir. Ancak jandarmaların hücumları göstericiler tarafından geri püskürtüldüğünden, jandarmalar hızlı bir şekilde geri çekilmeye zorlanmışlardır. Sonra cipler de geri geri uzaklaşmaya çalışmışlar, ancak içinde M.P. ve D.R.'nin bulunduğu cip, ters çevrilmiş bir çöp konteyniri tarafından engellenmiş ve motoru stop ettiğinden olay yerinden ayrılamamıştır (bk. yukarıda parag. 21 ve 22).

185. Bu olay, bir devlet görevlisinin ölümcül güç kullanmasına yol açan ve onu izleyen anların fotoğraflandığı ve filme alındığı ender olaylardan biridir. Bu nedenle, Mahke-

me, izleme fırsatının bulunduğu (bk. yukarıda parag. 9 ve 139) ve özgünlüğü tartışma konusu olmayan taraflarca sunulan video görüntülerine büyük bir önem atfetmiştir.

186. Dosyadaki bu görüntü ve fotoğraflar, F.C. tarafından idare edilen cipin çöp konteyniri tarafından yolu kesilir kesilmez saldırıya uğradığını ve araca amansız bir saldırı başlatan göstericiler tarafından en azından kısmen kuşatıldığını, aracı yanlara doğru salladıklarını, taşlar ve diğer sert nesnelere attıklarını göstermektedir. Cipin arka camı kırılmış ve araca M.P.'nin savuşturmayı başardığı bir yangın söndürücü atılmıştır. Görüntüler ve fotoğraflar ayrıca bir göstericinin yan camdan bir ağaç direk soktuğunu ve görev dışı kalan diğer jandarma D.R.'nin omzunun yaralanmasına sebep olduğunu da göstermektedir (bk. yukarıda parag. 84).

187. Bu, sadece olay yerinden ayrılmaya çalışan ve göstericilere bir tehdit oluşturmayan kolluk güçlerinin aracına oldukça açık bir şekilde yasadışı ve şiddetli bir saldırı olmuştur. Göstericilerin araca ve içindekilere karşı niyeti ne olursa olsun, Cenova Bölge Mahkemesinin işaret ettiği gibi, bir linç ihtimali dışlanamaz ihtimal olarak kalmaktadır (bk. yukarıda parag. 128).

188. Mahkeme bu bağlamda, olaylar sırasında saldırının mağdurları açısından (bk. yukarıda parag. 179) olayları düşünmesi gerektiğini yinelemektedir. Örneğin yakınlarda, durumu daha da zorlaşmış olan ciptekilere yardım edebilecek durumda bulunan başka jandarmaların olduğu doğrudur. Bununla birlikte, yaralanmış ve paniklemiş halde çok sayıda gösterici tarafından kuşatılmış aracın arkasında uzanmış M.P., bu olayı bilememektedir; bu nedenle yerde pozisyon alan askerlere ya da kendisi için geçerli seçeneklere ilişkin açık bir görüş sahibi olamamıştır. Görüntülerin gösterdiği gibi, ölümcül atıştan kısa süre önce, cip bütünüyle göstericilerin insafına kalmıştır.

189. Yukarıda anlatılanlar ışığında, cipe yapılan saldırının aşırı şiddetli niteliğini akılda tutan Mahkeme, seyredilen görüntülerin de gösterdiği gibi, M.P.'nin kendisinin ve meslektaşlarının yaşamı ve fiziksel bütünlüğünün tehlikede olduğuna samimi bir inançla hareket etmiş olduğunu düşünmüştür. Bu nedenle M.P., kendini ve cipteki bulunanları savunmak için uygun araçları kullanma hakkına sahiptir.

190. Bazı göstericilerin doğruladığı M.P. tarafından verilen ifadeler ve fotoğraflar, M.P.'nin silahını ateşlemeden önce, tabancasını cipin arka penceresi yönünde elini uzatarak silahını gösterdiğini ve göstericilere ölmek istemiyorlarsa dağılmalarını haykırdığı anlaşılmaktadır (bk. yukarıda parag. 36, 39 ve 45). Mahkeme'ye göre, M.P.'nin eylemleri ve söyledikleri, ateş etmek üzere olduğuna ilişkin açık bir uyarı oluşturmuştur. Dahası, fotoğraflar en azından bir göstericinin tam o anda hızla uzaklaştığını göstermektedir.

191. Bu aşırı gergin durumda, Carlo Giuliani, yerde yatan bir yangın söndürücüyü almayı karar vermiş ve araçta bulunanlara fırlatma niyetiyle açık bir şekilde göğüs hizasına kaldırmıştır. M.P. tarafından bağırarak uyarmış olmasına ve silahını göstermiş olmasına rağmen, maktulün eylemlerini gerginliğin kesilmek ya da azalmak üzere olmadığını bir göstergesi olarak yorumlanması makuldür. Dahası, göstericilerin büyük çoğunluğu saldırıya devam eder görünmektedir. Bu durumda, M.P.'nin yaşamının tehlikede olduğuna dair samimi inancı, sadece güçlenmiş olmalıdır. Mahkeme'ye göre bu, ateş etmek gibi potansiyel olarak ölümcül bir savunma aracına başvurmayı haklılaştırmaya yaramıştır.

192. Mahkeme, atışların yönünün kesin olarak tespit edilmemiş olduğunu kaydetmiştir. Soruşturma makamının bilirkişilerince desteklendiği halde (bk. yukarıda parag. 60-62), başvurucuların itiraz ettiği (bk. yukarıda parag. 80 ve 159), ancak Cenova soruşturma yargıcı tarafından kabul edilen (bk. yukarıda parag. 87-91) bir teoriye göre, M.P. yukarı doğru ateş etmiş ve mermilerden biri göstericiler tarafından fırlatılan sayısız taşlardan birine çarpıp yön değiştirmesinden sonra maktulü vurmuştur. Olayların bu şekilde meydana geldiği kanıtlanmış olsaydı, Carlo Giuliani'nin ölümünün talihsiz bir kaza sonucu, başka türlü havada kaybolacak bir merminin onun vurulmasına sebep olduğu ender ve öngörülemeyen bir olay olduğu sonucuna varmak zorunda kalınırdı (bk. özellikle, 12 Haziran 2007 tarihli Bakan – Türkiye, no. 50939/99, §§52-56, bu davada Mahkeme, ölümcül merminin başvurucunun akrabasını vurmada önce sekmiş olduğunu tespit ederek Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiği iddiasını reddetmiştir).

193. Ancak mevcut olayda Mahkeme, üçüncü dizi balistik testleri gerçekleştiren bilirkişiler ve otopsi raporu arasında uyumsuzluğun bulunduğu "ara nesne teorisinin" (bk. yukarıda parag. 60-62, 66 ve 50) temelsizliğini incelemeyi gerekli görmemektedir. Mahkeme, Cenova soruşturma yargıcının doğru bir şekilde belirttiği (bk. yukarıda parag. 92) ve fotoğrafların da göstermiş olduğu gibi, aracın zeminine yarı uzanmış ya da çömelmiş olduğundan M.P.'nin görüş alanının cipin yedek lastiği tarafından sınırlanmış olduğunu gözlemlemektedir. Göstericilerin uyarılara rağmen saldırılarında ısrar ettikleri ve özellikle kendisine ikinci defa bir yangın söndürücünün atılma ihtimali yüzünden yakın bir tehlike ile karşı karşıya kalan M.P., kendini savunabilmek için sadece cipin yedek lastiği ile tavanı arasındaki dar boşluktan ateş edebilirdi. Saldırganlardan birinin yaralanmasına ya da hatta ölmesine neden olan üzücü olayda gibi, riskli bir boşluktan atış yapılmış olması, kendi başına savunma eyleminin aşırı olduğu ya da orantısız olduğu anlamına gelmez.

194. Yukarıda anlatılanlar ışığında Mahkeme, mevcut olayda ölümcül güç kullanımının Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi anlamında "bir kimsenin hukuka aykırı şiddetle karşı savunurken" mutlaka gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır (bk. yukarıda 176).

195. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi yönden ihlal edilmediğine karar vermiştir.

196. Bu tespit, Mahkeme'nin ayrıca 2. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendi anlamında "bir ayaklanma veya isyanı hukuka uygun olarak bastırma" sırasında güç kullanılmasının kaçınılmaz olup olmadığına karar vermesini gereksiz kılmaktadır.

B. Davalı Devletin güç kullanmanın yan etkilerini mümkün olduğunca düşürmek için gerekli yasal, idari ve düzenleyici tedbirleri alıp almadığı

197. Daire önünde yapmış oldukları gibi, başvurucular ulusal mevzuat çerçevesindeki eksikliklerden şikayetçi olmuşlardır. Hükümet ise bu iddiaları reddetmiştir. Daire bu konuyu ele almamıştır.

1. Tarafların görüşleri

(a) Başvurucular

198. Başvurucular göstericilerin yaşamlarını koruma kapasitesine sahip bir yasal çerçevenin bulunmamasından şikayetçi olmuşlardır. Başvurucular dilekçelerinde, M.P'nin eyleminin CK'nın 52 ve 53. maddesi kapsamına girmesi nedeniyle soruşturmanın takipsizlikle sonuçlanmasının da gösterdiği gibi, iç hukuk, ateşli silah kullanımını kaçınılmaz kılmaktadır. Oysa Mahkeme'nin içtihadına göre mevzuatın yetersizliği, demokratik bir toplumda gerekli olan yaşama hakkının hukuken korunmasını zayıflatmaktadır. Başvurucular, özellikle aşağıdaki noktalara Mahkeme'nin dikkatini çekmişlerdir.

(i) Kolluk görevlilerinin ölümcül olmayan silahlarla donatılmamaları

199. Başvurucular, eğer kendisine plastik mermi atan bir tabanca gibi ölümcül olmayan silah verilmiş olsaydı, M.P'nin kimseyi öldürememiş olacağını vurgulamışlardır (27 Temmuz 1998 tarihli Güleç – Türkiye, §71, Reports 1998IV, ve 26 Temmuz 2005 tarihli Şimşek ve Diğerleri – Türkiye, nos. 35072/97 ve 37194/97, §111, kararlarına atıf yapmışlardır). İnsan yaşamına saygının önceliği ve yaşam riskini en aza indirme yükümlülüğü, kolluk görevlilerinin gösteriler sırasında ölümcül olmayan (elektro şok silahları, yapıştırıcı tabancalar ya da plastik mermi atan tabancalar gibi) silahlarla donatılmaları gerektiği anlamına gelmektedir; Bu, Birleşik Krallık'ta ve Pittsburgh'daki G20 zirvesinde yapılmıştır. Bu noktada başvurucular, mevcut olayda karışıklıkların meydana geleceğinin kolayca öngörülebileceğini belirtmişler ve BM İlkelerinin 2. paragrafına dayanmışlardır (bk. yukarıda parag. 154). M.P'nin donatıldığı Beretta SB 9 mm parabellum tabanca, İtalyan mevzuatında yarı otomatik bir muhabere silahı olarak sınıflandırılmıştır: tek seferde doldurulur, sonraki atış için yeniden doldurulmasına gerek yoktur ve hızlı ve yüksek isabet derecesinde birkaç saniye içinde 15 atış yapabilmektedir.

200. Parlamento soruşturması sırasında Hükümet, yürürlükteki mevzuatın plastik mermi atan tabancalar gibi ölümcül olmayan silahların kullanılmasına izin vermediğini ifade etmiştir (bk. yukarıda parag. 118-119). Bu iddialar doğru değildir; çünkü bu silahlar, savaş bölgesinde asayişi sağlamakla görevli Irak'taki İtalyan kuvvetlerine yayınlanan muharebe kuralları çerçevesinde özel olarak verilmiştir.

201. Başvuruculara göre ayrıca, bazı durumlarda plastik mermilerin tehlikeli olduğu doğru olmakla birlikte gerçek mühimmatla karşılaştırılmaz (*başvurucular özellikle yukarıda belirtilen Kathleen Stewart kararına gönderme yapmışlardır, §28*). Başvurucular ayrıca bazı jandarmaların metal coplar gibi, kural dışı silahlar kullanmış olduklarını da ileri sürmüşlerdir.

(ii) İtalyan hukukunda gösteriler sırasında ölümcül silah kullanılmasını düzenleyen yeterli hüküm bulunmaması

202. Başvurucular, kolluk personelinin ölümcül silah kullanmasına ilişkin hükümlerin, CK'nın 53. maddesi ile Kamu Güvenliği Kanununun 24. maddesi olduğunu (bk. yukarıda parag. 143 ve 146) gözlemlemişlerdir. Faşist dönemde, 1930 ve 1931 yıllarında yasalaşan bu hükümler, daha yakın tarihli uluslararası standartlarla ve liberal hukuk ilkeleriyle

uyumlu değildir. Bunlar, o tarihlerdeki otoriterliğin başlıca belirtileridir. Özellikle “güç kullanımı”nı ve silah kullanımını meşrulaştıran “gereklilik” kavramları, “mutlak gerekliliğe” dayanan Strazburg içtihadıyla geliştirilen ilkeleri karşılamamaktadır.

203. Dahası, CK’nın 52. maddesine göre, “savunmacı karşılık saldırıyla orantılı” olması halinde meşru savunma uygulanmaktadır. Bu ise Mahkeme’nin içtihadında belirtilen “yaşamı korumak için kesinlikle kaçınılmaz” ve “[koşullarla] kesinlikle orantılı” ifadelerine hiçbir durumda karşılık gelmemektedir.

204. Ek olarak, İtalya’da ateşli silah kullanımına ilişkin uluslararası standartlara uygun açık bir düzenleme yoktur. Hükümetin Cenova polis teşkilatına bu konuyla ilgili hiçbir hizmet talimatı yoktur. Başvurucular, bu alanda özellikle hükümetlere kurallar ve düzenlemeler yapma ve kolluk güçlerine bunları uygulama görevi yükleyen (1) BM İlkelerine (bk. yukarıda parag. 154) göndermede bulunmuşlardır. Ayrıca, bu tür kurallar ve düzenlemelerin gerekli içeriğini belirleyen 11. paragrafa da göndermede bulunmuşlardır.

(b) Hükümet

205. Hükümet, öncelikle İtalyan hukukunun plastik mermi kullanımına izin vermediğini gözlemlemektedir. Plastik mermiler, eğer elli metreden daha az bir mesafeden ateşlenirse yaşam kaybından sebep olmaktadır (Hükümet, yukarıda belirtilen *Kathleen Stewart* kararına göndermede bulunmuştur). Mevcut olayda M.P. ile Carlo Giuliani arasındaki uzaklık, ölümcül olduğu kanıtlanmış olduğu belirtilen bir metreden azdır. “Ölümcül olmayan” silahlar ve mühimmatla 1980’lerde yürütülen deneyler, ölüme ya da çok ciddi yaralanmalara neden olma kapasitesine sahip olduklarını gösteren olayların ardından askıya alınmıştır. Ayrıca, plastik mermiler, zarar vermedikleri yanlış inancıyla memurları silah kullanmaya teşvik etmektedir.

206. Her halükarda, gerçek mühimmatlı silahlar açık ve ciddi tehlike halinde kişisel savunma için düşünülmüş olup, asayiş sağlama amaçlarıyla kullanılmazlar: İtalya’da kolluk görevlileri ister gerçek isterse plastik mermilerle olsun, kalabalıkların üzerine ateş açmaz. Ölümcül olmayan silahlar, göstericilerin kitlesel saldırılarına karşı koyabilmek ya da onları dağıtmak için, geniş kalabalıklara karşı kullanılmak üzere düşünülmüşlerdir. Mevcut olayda, kolluk güçlerine hiçbir noktada ateş etmeleri emri verilmemiştir; ekipman bulundurmalarının amacı kendilerinin kişisel olarak korunmalarını sağlamaktır.

207. G8 zirvesiyle ilgili olarak silah kullanımına ilişkin kabul edilmiş belirli bir hüküm yoktur, ancak Jandarma Kıdemli Komutanlığı tarafından çıkarılan genelgede CK hükümlerine göndermede bulunulmuştur.

3. Mahkeme’nin değerlendirmesi

(a) Genel ilkeler

208. Sözleşme’nin 2. maddesinin 1. fıkrası, devlete sadece kasıtlı ve hukuka aykırı olarak can almaktan kaçınmayı emretmez, ama aynı zamanda egemenlik alanı içinde bulunanların yaşamını korumak için gerekli tedbirleri almasını da emreder (bk. 9 Haziran 1998 tarihli, L.C.B. – Birleşik Krallık, §36, Reports 1998III, ve 28 Ekim 1998 tarihli Osman – Birleşik Krallık, §115, Reports 1998VIII).

209. Devletin yaşamı koruma konusundaki birincil görevi, ilgili uluslararası standartlar ışığında, özellikle kanun adamlarının güç ve ateşli silah kullanabileceği sınırlı durumları tanımlayarak, uygun bir yasal ve idari çerçeveyi oluşturmaktır (bk. *Makaratzis – Yunanistan [BD], no. 50385/99, §57-59, ECHR 2004XI; ve yukarıda geçen Bakan, §49; ayrıca bk. yukarıda 154. paragrafta belirtilen BM İlkelerinin ilgili paragrafları*). Ulusal mevzuat, Sözleşme'nin 2. maddesinde içkin olan mutlak orantılılık ilkesine uygun olarak (bk. yukarıda parag. 176), ateşli silaha başvurulmasını durumun dikkatli bir değerlendirmesine bağlı hale getirmelidir (bk. *mutatis mutandis, yukarıda geçen Nachova ve Diğerleri, §96*). Ayrıca, polis operasyonlarını düzenleyen ulusal hukuk, keyfiliğe ve gücün kötüye kullanımına ve hatta kaçınılabılır kazalara karşı, yeterli ve etkili bir koruyucu sistem getirmelidir (bk. *yukarıda geçen Makaratzis, §58*).

210. Mahkeme, bu ilkeleri uygulayarak, örneğin yaşamdan keyfi yoksun bırakmayı önleyebilecek açık bir koruyucu içermeyen, sözlü bir uyarıya ve havaya uyarı ateşine karşılık olarak derhal teslim olmayan firari bir silahlı kuvvetler mensubuna güvenlik mensubununun ateş etmesine izin veren Bulgar mevzuatını yetersiz bulmuştur (bk. *yukarıda geçen Nachova ve Diğerleri, §§99-102*). Mahkeme ayrıca polis memurlarının sorumlu tutulmadan silah kullanabilecekleri durumları geniş bir şekilde listeleyen 1934 kabul tarihli Türk mevzuatını kusurlu bulmuştur (bk. *25 Nisan 2006 tarihli Erdoğan ve Diğerleri – Türkiye, no. 19807/92, §77-78*). Öte yandan Mahkeme, jandarmanın ateşli silah kullanabileceği durumların tüketici bir listesini öngören bir düzenlemenin Sözleşme'ye uygun olduğuna hükmetmiştir. Söz konusu düzenleme silah kullanımının sadece son çare olarak düşünülmesi gerektiğini ve ayaklara ya da gelişigüzel ateş etmezden önce bir uyarı atışı yapılmak zorunda olduğunu belirtmektedir (bk. *yukarıda geçen Bakan, §51*).

(b) Bu ilkelerin mevcut olaya uygulanması

211. Mahkeme, Cenova soruşturma yargıcının M.P. tarafından güç kullanımının meşruluğunun CK'nın 52 ve 53. maddelerinin ışığında değerlendirilmesi gerektiği görüşünde olduğunu kaydetmiştir. Bu nedenle Mahkeme, mevcut olayda ateşli silah kullanımına izin verilen durumları düzenleyen mevzuatın bu hükümlerden oluştuğunu kabul eder.

212. Bu maddelerden ilki, Sözleşmeciler Devletlerin hukuk sistemlerinde ortak bir kavram olan meşru savunmanın haklılık sebeplerine ilişkindir. Bu madde, tehlikenin "gerçek"liğinden ve savunma eylemi için bir "gereklilik"ten ve söz etmekte ve savunmacı karşılığın saldırıyla orantılı olması gerektiğini belirtmektedir (bk. yukarıda parag. 144). Kullanılan terimler aynı olmasa bile, bu hüküm Sözleşme'nin 2. maddesinin lafzını yansıtmakta ve Mahkeme'nin içtihadının aradığı unsurları içermektedir.

213. CK'nın 53. maddesi daha muğlak terimlerle ifade edilmiş olmasına rağmen, yine de ilgili kişinin şiddet eylemini def edebilmesi için eyleminin "zorunlu" olmasına göndermede bulunmaktadır (bk. yukarıda parag. 143).

214. Sözleşme' bakımından "mutlaka gereklilik", aynı amacı gerçekleştirmek için farklı araçlar varken başkalarının yaşamlarını en az tehlikeye atacak araçların seçimini gerektirirken, İtalyan mevzuatındaki "gereklilik" ifadesinin salt anlambilim bakımından basitçe ihtiyaç baskısına gönderme yapar görüldüğü doğrudur. Bununla birlikte bu fark, ulusal mahkemelerin yorum yoluyla üstesinden gelebileceği yasanın lafzında-

ki bir farktır. Soruşturmanın takipsizliğine dair karardan da belli olduğu gibi, İtalyan mahkemeleri CK'nun 52. maddesini, tehlikeye karşı çıkmak için daha az zarar verici diğer karşılıklar yeterli değilse, ölümcül güç kullanımına sadece son çare olarak izin verecek şekilde yorumlamışlardır (bk. *Cenova soruşturma yargıcının bu alanda Temyiz Mahkemesi'nin içtihadına göndermede bulunduğu yukarıda parag. 101*).

215. Buradan çıkan sonuca göre, Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasındaki "mutlaka gereklilik" terimi ile ulusal hukukta getirilen standartlar arasındaki farklar, sırf bu noktada uygun bir ulusal mevzuat bulunmadığı sonucuna ulaşmak için yeterli değildir (bk. *28 Mart 2006 tarihli Perk ve Diğerleri – Türkiye, no. 50739/99, §60, ve yukarıda geçen Bakan, §51; aksi görüş için ayrıca bk. yukarıda geçen Nachova ve Diğerleri, §§96-102*).

216. Başvurucular daha sonra kolluk güçlerine ölümcül olmayan silahlar, özellikle de plastik mermi verilmemiş olmasından şikayetçi olmuşlardır. Ancak Mahkeme, sahadaki görevlilere hayati tehdit oluşturmayan göz yaşırtıcı gaz gibi, kalabalıkları kontrol etme ve dağıtma araçlarının verilmiş olduğunu kaydeder (*aksi durum için bk. yukarıda geçen Güleç, §71; ve Şimşek, §§108 ve 111*). Genel olarak kolluk görevlilerine su topları ve ölümcül olmayan mühimmat kullanan tabancalar türünden başka ekipmanlar dağıtılması gerekip gerekmediği konusunda tartışma yapılabilir. Ancak bu konudaki tartışmalar, mevcut olaydaki ölüm, göstericilerin ve kalabalık yürüyüşçülerin dağıtılması sırasında değil, ama Mahkeme'nin az önce belirttiği gibi (bk. yukarıda parag. 185-189), üç jandarmanın yaşamına açık ve ciddi bir tehdit oluşturan şiddetli bir saldırı sırasında meydana geldiğinden, mevcut olayla ilgisizdir. Mahkeme tarafından yorumlandığı şekilde Sözleşme, kolluk görevlilerinin böylesi saldırılara karşı çıkmak için ölümcül silahları ellerinde bulundurma hakları olmaması gerektiği sonucuna ulaşmak için bir temel sunmamaktadır.

217. Son olarak, başvurucuların bazı jandarmaların metal coplar gibi kural dışı silahlar kullandıkları (bk. yukarıda parag. 201) iddiasına gelince, Mahkeme bu durumla Carlo Giuliani'nin ölümü arasında herhangi bir bağ görmemektedir.

218. Mahkeme, ölümcül güç kullanılmasını düzenleyen ulusal mevzuata ya da Cenova'daki G8 zirvesi sırasında kolluk güçlerine dağıtılan silahlara ilişkin olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi yönden ihlal edilmediğine karar vermiştir.

C. Polis operasyonlarının planlamasının ve organizasyonunun Sözleşme'nin 2. maddesindeki yaşamı koruma yükümlülüğüyle uyumlu olup olmadığı

219. Başvurucular, asayiş operasyonlarının planlama, organizasyon ve sevk ve idaresindeki eksiklikler bakımından devletin ayrıca sorumlu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Hükümet bu görüşe karşı çıkmıştır.

1. Tarafların görüşleri

(a) Başvurucular

220. Başvurucular, kolluk güçlerinin operasyonlarının planlama ve yürütülmesinin bir dizi eksiklikler, ihmaller ve hatalarla dolu olduğunu iddia etmişlerdir. Başvurucular eğer uygun tedbirler alınmış olsaydı, Carlo Giuliani'nin yaşamının korunmuş olacağını ileri sürmüşlerdir. Başvurucular özellikle aşağıdaki durumlardan söz etmişlerdir.

(i) *Operasyonların düzgün bir şekilde organize edilmemesi ve açık bir emir komuta zinciri bulunmaması*

221. Başvurucular, gösterilerin hemen öncesinde jandarmalara (özgün planda sabit durmadan farklı olarak) dinamik bir rol veren operasyonun organizasyonundaki değişikliklere işaret etmişlerdir. Amirler bu değişikliklerden 20 Temmuz sabahı sözlü olarak haberdar edilmişlerdir. “Yirmi beşlerin yargılanması” sırasında polis memuru Lauro ve jandarma subayı Zappia’nın vermiş oldukları ifadelerden anlaşıldığı gibi, amirler *Tute Bianche* yürüyüşüne izin verildiğinden doğru bir şekilde haberdar edilmemişlerdir. Ayrıca, Cenova’da görevlendirilen kolluk görevlileri kente ve caddelerine alışık değildiler.

222. Seçilen iletişim sistemi sadece polis ve jandarma kontrol merkezi arasında bilgi alışverişine izin verilmekteydi, ama polis memurları ile jandarmalar arasında doğrudan telsiz teması yoktu. Başvurucuların görüşüne göre, bu anormallikler, M.P.’nin kendisini kritik bir durum içinde bulmasına yol açmış ve onu ölümcül güç kullanmaya itmiştir. Burada, Daire’nin tespit etmemiş olduğu bir sebep sonuç ilişkisi vardır. Başvurucular bu noktada, polis operasyonlarının keyfiliği, gücün kötüye kullanılmasını veya öngörülebilir kazaları önleyecek şekilde planlanmış ve organize edilmiş olması gerektiğine işaret etmişlerdir. Başvurucular, Mahkeme’nin içtihadına (*yukarıda geçen Makaratzis, §68*), BM İlkelerinin 24. paragrafına ve Daire kararına ekli Yargıç Şikuta’nın katıldığı Yargıç Bratza’nın karşı oy gerekçesine göndermede bulunmuşlardır.

223. Başka tür bir emir almamış olan jandarmaların *Tute Bianche* yürüyüşüne saldırmalarının ve bir kaç saat sonra da ciplerin jandarmaları izlemelerinin nedeni, işte açık bir emir komuta zincirinin bulunmayışıdır. Ciplerden birine girmesine izin verilen M.P., yanıklar almış, gaz maskesine kötü bir şekilde reaksiyon göstermiş, solunum güçlüğü yaşamış, yaralanmış ve paniklemiştir. Cipin görevi M.P. ve D.R.’nin hastaneye taşınması olmasına rağmen, jandarma saldırıya geçmeden önce Alimonda Meydanını terk etmiş ve iki adam stresli ve hayli sinirli bir halde aracın arkasında kalmıştır.

224. Soruşturma, bir grup göstericiyi karşılamak için birlik yerinden ayrıldığında ciplerin neden onları takip ettiğine ilişkin bir açıklama getirmemiştir. Memur Lauro ve Cappello ayrıca: “arkadan takip eden cipin zırhlı olmak zorunda olduğunu, aksi halde bunun intihar” demek olacağını ifade etmişlerdir. Ayrıca, ciplerin denetimsiz bırakılmış olması, asayiş operasyonunun organizasyon eksikliğine ek kanıt olarak gösterilebilir.

(ii) *M.P.’nin fiziksel ve zihinsel durumu ve eğitimsizliği*

225. Başvurucular, fiziksel ve zihinsel durumu yüzünden M.P.’nin görevde kalmaya uygun olmadığına amirleri tarafından karar verildiğine vurgu yapmışlardır. Bununla birlikte, M.P.’nin gerçek mühimmatla dolu silahı kendisinden alınmamış ve doğrudan hastaneye götürülmek yerine koruması bulunmayan cipe binmesine izin verilmiştir. M.P.’nin durumu, onun karşılaştığı tehlikeyi doğru bir şekilde değerlendirmesini engellemiştir. M.P. uygun bir eğitim almış olsaydı, paniklemeyecek ve durumu doğru bir şekilde değerlendirmek için gerekli soğukkanlılığa sahip olacaktı. Eğer cipin arka ve yan camları koruyucu metal ızgaralarla donatılmış olsaydı ve M.P.’nin kendisini korumak için kullanabileceği göz yaşartıcı gaz silahı elinden alınmamış olsaydı, silahını ateşlemekten kaçınması sağlanacaktı.

226. G8 sırasında yirmi yaşında olan M.P. (bk. yukarıda parag. 35), genç ve deneyimsizdi. Askerlik görevini birlikte yaptığı jandarmalarla sadece on aydır birlikteydi. Jandarma eğitim kolejinde üç aylık bir kursa ve (BM İlkelerinin 20 paragrafına aykırı olarak) askeri muhabere eğitiminin esasını oluşturan Velletri merkezindeki bir haftalık bir kursa katılmıştı. Başvurucuların iddiasına göre, M.P. bu nedenle ateşli silahların kullanılmasına ilişkin uygun eğitim almamış ve fiziksel, psikolojik ve zihinsel kapasitesini ölçen testlerden geçmemiştir. Yetkililer, G8 zirvesinde kendisine ölümcül bir silah vererek, hem göstericileri ve hem de kolluk görevlilerini dikkate değer bir tehlikeye atmışlardır.

227. Cipteki diğer iki jandarma da genç ve deneyimsizdi: D.R. on dokuz buçuk yaşındaydı ve dört aydır askerlik yapıyordu; F.C. yirmi dört yaşına henüz basmamıştı ve yirmi iki aylık askerdi.

(iii) G8 için silahlı kuvvetlerden personel seçimindeki ölçüt

228. Başvurucular, CCIR jandarma bölüğünün yurtdışında uluslararası askeri polis operasyonlarda deneyimli, ancak asayiş sağlama ve düzeltme konusunda deneyimsiz görevliler tarafından yönetilmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu durum, memur Leso, Truglio ve Cappello için böyledir. Söz konusu tarihte, asayiş operasyonlarında çalışmak üzere işe alınacak ve seçilecek personele ilişkin ölçütleri düzenleyen herhangi bir düzenleme yoktur; Hükümet, G8 gibi olaylarda görevlendirilecek jandarmaların karşılaması gerekli asgari koşulları tespit etmeyi ihmal etmiştir. Bu BM İlkelerinin 18 ve 19. paragraflarını ihlal etmektedir. Cenova'da görevlendirilen askerlerin dörtte üçü, jandarmada askerliğini yapan (*carabinieri di leva*) ya da henüz yedek olarak atanmış (*carabinieri ausiliari*) genç erkekler arasından görevlendirilmişti; bu da deneyim eksikliği hakkında bir fikir vermektedir. Başvurucular, ayrıca CPT'nin İtalya ziyaretine ilişkin raporunda yapmış olduğu gözlemlere işaret etmişlerdir (bk. yukarıda parag. 155).

(iv) Ölümcül atışı takip eden olaylar

229. Başvurucular, vurmadan sonra Alimonda Meydanında bulunan kolluk görevlilerinin veya civardaki ya da cipteki jandarmanın Carlo Giuliani'ye yardım etmemiş olmalarının, Sözleşme'nin 2. maddesini ayrıca ihlal etmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvurucular bu bağlamda, BM İlkelerinin 5. paragrafına dayanmışlardır. Ayrıca başka bir jandarma tarafından idare edilen M.P.'nin bulunduğu cipin vuruştan sonra hala hayatta olan maktülün üzerinden iki defa geçmiş olduğunu vurgulamışlardır.

(b) Hükümet

230. Hükümete göre Carlo Giuliani'nin ölümünü, amiri tarafından emir verilmediği ve yetkilendirilmediği halde M.P.'nin bireysel eyleminin bir sonucudur. Bu nedenle M.P.'nin eylemi öngörülme ve öngörülemeyecek bir tepkidir. Soruşturmanın sonuçları, asayiş operasyonlarının organizasyon ve yönetiminde iddia konusu eksiklikler nedeniyle devletin dolaylı olarak sorumlu bulunduğu ihtimalini de ortadan kaldırmıştır. Savcının takipsizlik talebinde göndermede bulunduğu "problemler"

Takipsizlik talebinde savcının göndermede bulunduğu, özellikle olaylardan önceki gece yapılan organizasyon değişiklikleri nedeniyle ortaya çıkan "problemler" in ne olduğu belirtilmediği gibi varlıkları da tespit edilmemiştir.

231. Her halükarda, operasyonun organizasyonunda mevcut olaylarla ilişkilendirilebilecek bir değerlendirme hatası yapıldığına dair bir işaret yoktur. Alimonda Meydanındaki olaylarla “bir ilgisi olmayan” *Tute Bianche* yürüyüşüne saldırı ile Carlo Giuliani’nin ölümü arasında bir nedensellik bağı tespit etmek mümkün değildir. O sırada yeniden toplanmaları için kendilerine zaman tanınmış olan ve göstericileri karşılamaları için konuşlandırılan jandarmaların Alimonda Meydanına gönderilmemiş olmaları gerektiğini ileri sürmek için bir sebep de yoktur.

232. Mevcut davayı *Ergi – Türkiye* davasından (28 Temmuz 1998, *Reports 1998-IV*), *Oğur – Türkiye* davasından ([GC], no. 21594/93, *ECHR 1999III*) ve yukarıda geçen *Makaratzis* davasından ayıran şey, G8 bağlamında göstericiler barışçıl hareket edebilecekleri ya da şiddete karışabilecekleri için, operasyonların planlamasının kaçınılmaz olarak eksik ve tahmini nitelikte olmasıdır. Yetkililer olacakları ayrıntılı olarak öngörememiş olup, planlaması zor esnek bir şekilde müdahale edebilmeyi sağlamak zorunda kalmışlardır.

233. Aynı şekilde, yukarıda geçen *McCann ve Diğerleri* ve *Andronicou ve Constantinou* kararlarında açıklanan ilkeler de mevcut dava ile ilgili değildir, çünkü mevcut dava somut bir hedefe bir polis operasyonundan çok üç gün süren sürekli bir akış içinde ve bütün şehre yayılan şehir gerillası tipi bir durumla ilgilidir. Böyle bir durumda önleyici planlama imkansızdır, çünkü kararlar sahadaki amirler tarafından şiddet ve tehlikenin derecesine göre verilmektedir.

234. Cenova’daki gösteriler barışçıl ve hukuka uygun olmalıydı. Video görüntüleri göstericilerin çoğunluğunun hukuk içinde ve şiddete karışmaksızın hareket ettiklerini göstermektedir. Yetkililer, yetkileri çerçevesinde göstericilere karışmış yıkıcı ve gösterilerin yozlaşmasına neden olan unsurları engellemek için her şeyi yapmışlardır. Buna rağmen, kentnin değişik bölümlerinde genellikle birbiriyle ilgisiz çok sayıda suç olayı meydana gelmiştir. Durumun kötüleşme ihtimaline karşı dikkate değer önlemler alınmıştır. Bununla birlikte, hiçbir yetkili, “gaipten haber verenlerin yardımı olmaksızın” şiddetin tam olarak ne zaman, nerede ve nasıl patlak vereceğini ve hangi yöne yayılacağını öngörebilirdi.

235. Hükümet, Carlo Giuliani ile bağlantılı olabilecek devlete atfedilebilir bir kusurun bulunduğu reddederken, Mahkeme’nin dikkatini aşağıdaki noktalara çekmiştir.

236. Göstericilerin giderek artan saldırgan davranışları ve durumun değişmesiyle nedeniyle jandarmalara daha dinamik bir rol veren 19 Temmuz 2001 tarihli plan değişikliği gerekli görülmüştür.

237. Personelin seçiminin ve eğitiminin kusurlu olduğunu gösterecek hiçbir şey yoktur. M.P., D.R. ve F.C. askere alındıklarında temel teknik eğitimi ve asayiş operasyonlarına ve dağıtılan ekipmanın kullanımına ilişkin ek kurslar almışlardır. Ayrıca M.P., D.R. ve F.C. sportif ve diğer etkinliklerde dikkate değer bir deneyim edinmişlerdir. G8 zirvesinden önce, yukarıda belirtilen üç jandarma dahil, Cenova’da görevlendirilen bütün personel asayiş konusunda ileri eğitim teknikleri kullanan deneyimli eğitimcilerin bulunduğu Velletri’de eğitim seminerlerine katılmışlardır (bk. yukarıda parag. 108-109). Ayrıca devlet sahada yaklaşık 18,000 memur görevlendirmiş olduğundan (bk. yukarıda parag. 141), bütün polis memurları ve jandarmaların elit birimlere mensup olmalarını beklemek gerçekçi değildir.

238. Hükümete göre, jandarma tarafından seçilen iletişim sisteminin, Alimonda Meydanındaki olaylarla bir ilgisi yoktur. Cipler zırhlı değildir (ancak ön cam, önde oturan şoför ve ön yolcu camlarını korumak için metal ızgara ile donatılmıştır), çünkü bu araçlar asayiş operasyonlarında kullanılmak üzere tasarlanmamış, salt lojistik destek araçlarıdır. Bu nedenle arka yan camlara ve arka cama ızgara tutturulmamıştır. Ayrıca, göstericiler tamamıyla zırhlı bir aracı bile ateşe vermeyi başarmışlardır (bk. yukarıda parag. 20). Göstericilerle çatışmaya giren jandarmaları ciplerin takip etmeleri, büyük olasılıkla sürücülerinin kararıyla ve onları saldırgan göstericiler için kolay bir hedef haline getiren yolun kesilmesini önlemek için olmuştur.

239. M.P. dolu bir tabancaya sahipti, çünkü göz yaşartıcı gaz ateşlemeyi bitirmiş olmasına rağmen, bir saldırı halinde kendini savunabilmesi gerekiyordu. Aksi durumda, saldırgandan ziyade muhtemelen kendisi ölmüş olurdu.

240. Cipun yakınlarındaki kolluk görevlilerinin neden müdahale etmediğine gelince, Hükümet olay yerindeki jandarmanın henüz göstericilerin saldırısından dolayı geri çekilmiş olduğunu ve bu nedenle yeniden bir araya gelebilmek için zamana ihtiyaçları olduğunu gözlemlemiştir. “Hemen yakınında değil, ama görece kısa bir uzaklıkta” bulunan polis memurlarına ise mümkün olduğunca hızlı müdahalede bulunmuşlardır. Ayrıca, trajik olaylar çok hızlı (toplamda yaklaşık onlarca saniye içinde) meydana gelmiştir.

241. Hükümet ayrıca, otopsi raporuna göre, aracın Carlo Giuliani'nin bedenini ezmesinin ciddi sonuçları bulunmadığına (bk. yukarıda parag. 50) işaret etmiştir. Cankurtaran ekibi derhal olay yerinde müdahale etmiştir.

242. Hükümete göre, yetkililerin ve kolluk güçlerinin başka türlü davranma imkanı yoktu. Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendi “isyanı bastırma” amacıyla yaşamdan yoksun bırakmaya izin vermesine rağmen, jandarma şiddet kullanan göstericileri bir zarara sebebiyet vermeden dağıtmakla yetinmiş, kendisini sıkıştırılmış bulduktan sonra, daha ciddi sonuçları olabilecek bir kuşatılmışlıktan kaçınabilmek için çekilmiştir. Cipe saldırı ise bir kötü işleyişten çok göstericilerin kurduğu tuzağın bir sonucudur. Yukarıda açıklananlar karşısında Mahkeme, kalkışmanın insan yaşamının kaybıyla sonuçlandığı bütün durumlarda devletin sorumlu tutulacağına ilişkin bir mesaj vermekten kaçınmalıdır.

2. Daire kararı

243. Daire, yetkililerin iletişim sisteminin seçimi, 20 Temmuz'a ilişkin hizmet talimatlarının görünüşe göre yeterli dağıtılmamış olmasını ve kolluk güçleri arasında eşgüdüm bulunmayışı iddiası gibi kusurlara ilişkin başvurucuların şikayetlerini incelemiştir. Mahkeme, kolluk güçlerinin ani ve öngörülemeyen karışıklıklara karşılık vermek zorunda kalmış olduklarını ve şikayet edilen konularda derinlemesine bir ulusal soruşturma yapılmamış olduğundan, Carlo Giuliani'nin ölümü ile şikayet konusu eksiklikler arasında yakın ve doğrudan bir ilişki tespit edilemediği sonucuna ulaşmıştır. Son olarak, Mahkeme, cankurtaranın yeterli hızla talep edilmiş olduğuna hükmetmiş ve Carlo Giuliani'nin yaralarının ağırlığını vurgulamıştır (bk. Daire kararı parag. 228-244).

3. Mahkeme'nin değerlendirmesi

(a) Genel ilkeler

244. Mahkeme'nin içtihatlarına göre Sözleşme'nin 2. maddesi, iyi tanımlanmış belli durumlarda, bir bireyin suç oluşturan eyleminden dolayı yaşamı tehlikeye giren bir başkasını korumak için, yetkililerin operasyonel tedbirler alma şeklinde pozitif yükümlülükleri bulunduğuna işaret edebilir (*bk. Mastromatteo – İtalya [BD], no. 37703/97, §67 son, ECHR 2002VIII; Branko Tomašić ve Diğerleri – Hırvatistan, no. 46598/06, §50, ECHR 2009...; ve Opuz – Türkiye, no. 33401/02, §128, ECHR 2009...*).

245. Ancak bu, söz konusu maddeden, her şiddet olasılığını önlenme şeklinde bir pozitif yükümlülük türetilebileceği anlamına gelmez. Modern toplumlarda polisin karşı karşıya kaldığı güçlükler, insan davranışının önceden kestirilemezliği ve öncelikler ve kaynaklar açısından yapılması gereken operasyonel tercihler akılda tutularak, mevcut yükümlülük yetkililer üzerine imkansız ya da olanaksız bir yük bindirecek şekilde yorumlanmamalıdır (*bk. yukarıda geçen Osman, §116; ve 15 Aralık 2009 tarihli Maiorano ve Diğerleri – İtalya, no. 28634/06, §105*).

246. Bu nedenle, her yaşama karşı risk bulunduğu dair her iddia, bir Sözleşme gerekliliği olarak yetkililer bakımından riskin gerçekleşmesini önleyecek operasyonel tedbirlerin alınmasını gerektiremez. Mahkeme, pozitif bir yükümlülüğün, yetkililer bir kimsenin yaşamına yönelik belirli bir gerçek ve yakın bir tehlikenin varlığını bildikleri ya da biliyor olmalarının gerektiği ve bu tehlikeden kaçınmak için yetkileri dahilinde almaları gereken makul tedbirleri almamış olmaları halinde ortaya çıkacağına hükmetmiştir (*bk. 23 Kasım 1999 tarihli Bromiley – Birleşik Krallık (k.k.), no. 33747/96,,; Paul ve Audrey Edwards – Birleşik Krallık, no. 46477/99, §55, ECHR 2002II; ve yukarıda geçen Branko Tomašić, §50-51*).

247. Bu bağlamda Mahkeme'nin *Mastromatteo* (yukarıda geçen, §69) kararında, potansiyel olarak ölümcül bir eylemin hedefi olduğu önceden bilinebilir bir ya da daha fazla bireyin kişisel olarak korunmalarının gerektiği olaylar (*bk. yukarıda geçen Osman ile Paul ve Audrey Edwards kararları, ayrıca Mastromatteo kararının hemen ardından verilmiş yukarıda geçen Branko Tomašić ve Opuz kararları*) ile toplumu genel olarak koruma yükümlülüğünün söz konusu olduğu olaylar (*bk. yukarıda geçen Maiorano ve Diğerleri, §107*) arasında bir ayrım yaptığı belirtilmelidir.

248. Ayrıca, Sözleşme uyarınca devletin sorumluluğuna gidebilmek için, ulusal makamların yaşama yönelik bildikleri ya da biliyor olmaları gereken gerçek ve yakın bir tehlikeyi bertaraf etmek için kendilerinden makul olarak beklenebilecek her şeyi yapmadıkları tespit edilmiş olmalıdır (*bk. yukarıda geçen Osman, §116; Mastromatteo, §74; ve Maiorano ve Diğerleri, §109*).

249. Mahkeme'nin içtihatlarına göre Mahkeme, yetkililerin olayın özel koşulları içinde yaşama karşı bir riskin asgaride kalmasını sağlamak gerekli tedbirleri alıp almadıklarını ve davranış türünü seçerken ihmalkâr olup olmadıklarını değerlendirebilmek için, bir ya da daha fazla bireyin ölümüyle sonuçlanan bir polis operasyonunun planlanma ve denetimini incelemelidir (*bk. yukarıda geçen McCann ve Diğerleri, §194 ve 201; ve Andronicou ve Constantinou, §181*). Polis memurlarının ölümcül güç kullanmaları belirli koşul-

larda haklı görülebilir. Bununla birlikte Sözleşme'nin 2. maddesi buna açık çek vermez. Devlet görevlilerinin kuralsız ve keyfi bir şekilde hareket etmeleri, insan haklarına etkili saygı göstermeyle bağdaşmaz. Bu demektir ki polis operasyonları, keyfilik ve gücün kötüye kullanımına karşı etkili ve yeterli koruyuculara sahip bir sistem çerçevesinde, ulusal hukuk tarafından yeterli ölçüde düzenlenmelidir. Bu nedenle Mahkeme, sadece olayda gücü kullanan devlet görevlilerinin eylemlerini değil, ama aynı zamanda inceleme altındaki eylemlerin planlanması ve denetimi gibi meseleleri içeren bütün koşulları dikkate almalıdır. Güvenlik görevlileri görevlerini yaparken boşluk içinde bırakılmamalıdır; yasal ve idari bir mevzuat, bu bağlamda geliştirilmiş olan uluslararası standartlar ışığında, kolluk görevlilerinin güç ve ateşli silah kullanabileceği sınırlı durumları tanımlamalıdır (bk. yukarıda geçen *Makaratzis*, §58-59).

250. Kolluk görevlileri, özellikle salt ilgili düzenlemeler temelinde değil, ama aynı zamanda temel bir değer olarak insan yaşamına saygının üstünlüğünü de dikkate alarak, ateşli silah kullanmak için mutlak bir gereklilik olup olmadığını değerlendirebilmek için eğitilmelidirler (bk. yukarıda *Nachova ve Diğerleri*, §97; ayrıca *Mahkeme'nin askerlere "öldürmek için ateş etme" talimatının eleştirisi için, yukarıda geçen McCann ve Diğerleri*, §§211-214).

251. Son olarak, kitlesel bir gösteri sırasında meydana gelen Carlo Giuliani'nin ölümüne genel bir bakış atılmalıdır. Sözleşmeciler Devletler yasal gösterilerin barışçıl bir biçimde sürmesi ve bütün yurttaşların esenliği için makul ve uygun tedbirleri alırken, bunu mutlak olarak güvence altına alamazlar ve kullanacakları araçların seçiminde geniş bir takdir yetkisine sahiptirler. Sözleşme'nin 11. maddesine giren bu alandaki yükümlülük, tedbir alınması yükümlülüğüdür; sonucu gerçekleştirme yükümlülüğü değil (bk. 21 Haziran 1988 tarihli, *Plattform "Ärzte für das Leben"* – *Avusturya*, §34, *Seri A no. 139*; *Oya Ataman – Türkiye*, no. 74552/01, §35, *ECHR 2006XIII*; ve 24 Şubat 2009 tarihli *Protopapa – Türkiye*, no. 16084/90, §108). Bununla birlikte, siyasal, kültürel ve başka bir nitelikte bir toplantı, toplanma veya etkinliğin sorunsuz geçmesini sağlamak için, gösteri yerinde örneğin acil sağlık hizmetlerini bulundurmamak gibi, önleyici güvenlik tedbirlerinin alınması önemlidir (bk. yukarıda geçen *Oya Ataman*, §39). Ayrıca, göstericiler şiddet eylemlerine karışmadıkça, Sözleşme'nin 11. maddesiyle güvence altına alınan toplanma özgürlüğünün özünü zedelememek için, yetkililerin barışçıl toplanmalara belirli bir ölçüde hoşgörü göstermeleri önemlidir (bk. 7 Ekim 2008 tarihli *Patyi ve Diğerleri – Macaristan*, no. 5529/05, §43). Diğer taraftan, bu maddeyle güvence altına alınan hakka yönelik müdahaleler, kural olarak suçun ya da düzensizliğin önlenmesi ve göstericiler şiddet eylemlerine karışacak olurlarsa başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak için haklı görülebilir (bk. yukarıda geçen *Protopapa*, §109).

(b) Bu ilkelerin mevcut davaya uygulanması

252. Mahkeme ilk olarak, G8 zirvesini çevreleyen gösterilerin şiddete dönüştüğünü kaydeder. 20 Temmuz 2001 tarihinde kolluk güçleri ile bir kısım gösterici arasında çok sayıda çatışma meydana gelmiştir. Bu durum tarafların sundukları video görüntülerinde fazlasıyla görülmektedir. Bu görüntüler ayrıca, bazı polis memurları tarafından göstericilere karşı şiddet uygulandığını da göstermektedir (bk. yukarıda paragraf. 139).

253. Bununla birlikte mevcut başvuru, bir bütün olarak G8 sırasında asayiş operasyon-

larının organizasyonu ile ilgili değildir. Bu başvuru, başka şeylerin yanında, bu olayın planlanmasının ve organizasyonunda, doğrudan Carlo Giuliani'nin ölümüyle bağlantı kurulabilecek kusurların meydana geliş gelmediğiyle sınırlıdır. Bu bağlamda, Alimonda Meydanındaki trajik olaylardan epey önce şiddet olaylarının görüldüğü kaydedilmektedir. Her halükarda, bu şiddet olaylarının meydana gelmemiş olsaydı ve jandarmalar *Tute Bianche* yürüyüşüne saldırmamış olsalardı, M.P.'nin maruz kaldığı yasadışı şiddete karşı kendisini savunmak için ateş etmiş olmayacağına inanmak için objektif bir sebep bulunmamaktadır. Olayların arifesinde jandarmalara talimatların değiştirildiğinin bildirilmemiş olması ve iletişim sisteminin seçimi konusunda da aynı sonuca ulaşılmalıdır.

254. Mahkeme bu noktada, jandarma tarafından Caffa Caddesinde yapılan müdahalenin (bk. yukarıda parag. 42-44) ve göstericiler tarafından cipe saldırının, jandarma birliğinin gün boyu süren çatışmaların ardından dinlenebilmek, yeniden toparlanmak ve yaralanan görevlilerin cipe binmelerine imkan sağlamak için Alimonda Meydanında konuşlanmış oldukları görece daha sakin bir zamanda meydana gelmiş olduğunu gözlemlemektedir. Görüntülerden de anlaşıldığı gibi, aniden göstericiler ile kolluk güçleri arasındaki çatışma çıkmış ve ölümcül silah atışı olmazdan sadece birkaç dakika önce sona ermiştir. Böylesi bir şiddetli saldırının böyle bir yerde ve koşullarda meydana geleceği öngörülemezdi. Dahası kalabalıkları harekete geçiren sebepler hakkında sadece spekülasyon yapılabilir.

255. Ayrıca, Hükümet asayişini sağlamak için çok sayıda personeli görevlendirmiş (18,000 görevli, bk. yukarıda parag. 141 ve 237) ve uzmanlaşmış birimlere mensup olanlar dahil bütün görevliler kitlesel gösteriler sırasında düzeni sağlamak için *ad hoc* (olaya özel, ç.n.) eğitim almışlardır. Ayrıca M.P. Velletri'deki eğitim kurslarına katılmıştır (bk. yukarıda parag. 108-109 ve 237; aksi için yukarıda geçen Makaratzis, §70). Sahada görevlendirilmiş çok sayıda kolluk görevlisi olduğu düşünüldüğünde, hepsinin fazla deneyimli olması ve/veya aylarca ya da yıllarca eğitim almış olması şart koşulamaz. Aksinin kabulü, devlete orantısız ve gerçekçi olmayan bir yükümlülük yüklemek olur. Ayrıca, Hükümetin doğru bir şekilde vurguladığı gibi (bk. yukarıda parag. 233), kolluk güçlerinin somut ve tanımlanabilir bir hedefle uğraştığı durumlar (bk. örneğin yukarıda geçen *McCann ve Diğerleri ve Andronicou ve Constantinou kararları*) ile mevcut olaydaki gibi meselelerin bütün bir şehir kadar geniş bir alana yayılma ihtimali karşısında düzeni sağlama-sı olduğu durumlar arasında bir ayırım yapılması zorunludur. Sadece birinci kategori olaylarda, bütün görevlilerin kendilerine verilen görevle uğraşırken hayli uzmanlaşmış olmaları beklenebilir.

256. Mahkeme, salt Cenova'daki G8 zirvesi için M.P. gibi olay tarihinde sadece yirmi bir yaşında (bk. yukarıda parag. 35) olan bir jandarmanın seçilmiş olmasına dayanarak Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlalini tespit edemeyeceği düşüncesindedir. Mahkeme, ayrıca zaten M.P.'nin cipe saldırı sırasındaki eylemlerinin 2. maddenin maddi yönden ihlal etmediğine hükmettiğine (bk. yukarıda parag. 194-195) işaret etmektedir. Kendisinin düşüncesizce inisiyatif aldığı ya da uygun talimatlar olmaksızın davrandığı tespit edilmemiştir (aksi için bk. yukarıda geçen Makaratzis, §70).

257. Geriye, cipe göstericiler tarafından saldırılmazdan hemen önce Alimonda Meydanında alınan kararların yaşamı koruma yükümlülüğünü ihlal edip etmediğini tespit etmek kalıyor. Bu amaçla Mahkeme, kararı verdikleri zamanda yetkililerin ellerinde bu-

lunan bilgiyi dikkate almalıdır. O sırada Carlo Giuliani'nin ya da olay yerindeki başka herhangi bir kimsenin ölümcül bir eylemin muhtemel hedefi olduğunu gösterecek herhangi bir şey yoktur. Bu nedenle yetkililer, kendisine kişisel bir koruma sağlamakla yükümlü değildi, ancak esas itibarıyla genel anlamda ilgili kişilerin yaşamlarına ve fiziksel bütünlüklerine karşı bir tehlike oluşturmaktan kaçınmak zorundaydılar.

258. Mahkeme, 20 Temmuz 2001 tarihindeki çatışmalar sonrasında olduğu gibi, bir acil durumda kolluk güçlerinin yaralanmış görevlileri taşımak için zırhsız lojistik destek araçlarını kullanmak durumunda kalmalarının akla uygun olduğu kanısındadır. Aynı şekilde, karışıklıkların patlak verebileceği kentin başka bir bölümünden koruma olmaksızın geçmek tehlikeli olabileceğinden, ilgili araçların hemen hastaneye gitmemiş olmaları da mantıksız görünmemektedir. Mahkeme'nin hemen yukarıda söylediği gibi (bk. yukarıda parag. 254), bütünüyle ani ve öngörülemez olan Caffa Caddesindeki saldırıdan önce, her şey ciplerin Alimonda Meydanında daha iyi korunacağına işaret eder görünmüştür. Ayrıca dava dosyasında, cipteki jandarmaların fiziksel durumlarının acil olarak hemen hastaneye yetiştirilmelerini gerektiren ağırlıkta olduğunu düşündürecek bir şey yoktur; ilgili görevliler, genel olarak uzun süreli göz yaşartıcı gaza maruz kalmanın etkilerinden sıkıntı çekiyorlardı.

259. Daha sonra Caffa Caddesi yönünde hareket edildiğinde cipler de jandarma birliğini takip etmişlerdir; bu kararın gerekçeleri dosyada açık değildir. Daha sonraki olayların gösterdiği gibi, fazlasıyla tehlikeli olabilen yolun kesilmesinden korunmak için hareket edilmiş olabilir. Ayrıca, hareket başladığında, göstericilerin daha sonra yapmış oldukları gibi jandarmaları hızla ve düzensiz bir şekilde geri çekilmeye zorlayabilecekleri, böylelikle cipleri geri viteste çekilmeye ve birinin kısırılmasına yol açacaklarını varsaymak için bir sebep yoktu. Bu olayların doğrudan nedeni göstericilerin şiddetli ve hukuksuz saldırısıydı. Şurası açık ki, daha önce kolluk güçlerinin almış oldukları kararlar, bu öngörülemez unsur dikkate alınmamıştı. Dahası seçilen iletişim sisteminin sadece polis ve jandarma kontrol merkezleri arasında bilgi alışverişine izin veriyor olması, fakat polis memurları ile jandarmaların aralarında doğrudan bir telsiz teması bulunmaması (bk. yukarıda parag. 222), Mahkeme'nin içtihadına göre, bazı polis memurlarının düzensiz bir şekilde ateş etmeleri riskini artırabilecek bir faktör olan (bk. yukarıda geçen *Makaratzis*, §68) açık bir emir-komuta zincirinin mevcut olmadığını tespit etmek için tek başına yeterli değildir. M.P., sahada bulunan amirlerinin emir ve talimatları altındaydı.

260. Dahası Mahkeme, M.P.'nin yaralı ve göreve devam etmeye uygun olmamasının, onun neden silahını komutanına teslim etmesini gerektireceğini anlamamaktadır. Silah açık ve ciddi bir yaşam tehdidi oluşturan muhtemel şiddetli ve ani bir saldırıya karşı çıkmak için uygun bir kişisel savunma aracı olup, gerçekten de bu somut amaç için kullanılmıştır.

261. Son olarak Mahkeme, ölümcül atışı takip eden olaylar konusunda (bk. yukarıda parag. 229), Carlo Giuliani'ye sağlanan yardımın yetersiz ya da gecikmiş ya da cipin kasten üzerine sürülmüş olduğuna dair bir kanıt olmadığını gözlemlemiştir. Her halükarda, otopsi raporunun gösterdiği gibi (bk. yukarıda parag. 50), M.P.'nin silahı ateşlemesinin sonucu aldığı beyin yaralanması birkaç dakika içinde ölümüyle sonuçlanacak derecede ağırdı.

262. Buradan çıkan sonuca göre İtalyan makamları, ölümcül güç kullanılması muhte-

mel operasyonlar sırasında gerekli düzeyde koruyucuları sağlamak için kendilerinden makul olarak beklenebilecek her şeyi yapma yükümlülüklerini ihmal etmemişlerdir. Bu nedenle Cenova'daki G8 zirvesi ve Alimonda Meydanındaki trajik olaylar sırasındaki operasyonların planlanması ve organizasyonu bakımından Sözleşme'nin 2. maddesi ihlal edilmemiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 2. MADDESİNİN USUL YÖNÜNDEN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

263. Başvurucular, davalı devletin Sözleşme'nin 2. maddesinden kaynaklanan usul yükümlülüklerine pek çok bakımdan uygun davranmadığını iddia etmişlerdir. Hükümet bu iddiaları reddetmiştir.

A. Başvurucular tarafından ileri sürülen meseleler

1. Otopsi gerçekleştirilmesi ve cesedin yakılmasında kusur iddiası

(a) Tarafların görüşleri

(i) Başvurucular

264. Başvurucular, savcının 21 Temmuz 2001 tarihinde Carlo Giuliani'nin cesedine otopsi yapılmasını emrettiğini ve tayin ettiği iki bilirkişinin (Bay Canale and Bay Salvi) aynı gün saat 15.00'de çalışmaya başlayacak olduklarını gözlemlemişlerdir. Savcı, saat 13.00'den önce, polisten M.P.'yi ve maktulün ebeveynlerini haberdar etmesini istemiştir. Bu kadar kısa bir sürede başvurucuların kendileri adına otopsiye katılmak üzere bir adli tıp uzmanını görevlendirmeleri imkansız olmuştur. Dahası savcı, 23 Temmuz 2001 tarihinde otopsi sonuçlarının öğrenilmesinden epey önce (bilirkişilere raporlarını tamamlamaları için altmış günlük süre verilmiştir) cesedin yakılmasına izin vermiştir.

265. İtalyan hukuku uyarınca müdahil olarak yargılamaya katılma başvurusu sadece sanık yargılanmaya başladığında yapılabildiği için, başvurucular bu aşamada aşamada işlemlerin tarafı olamamışlardır. Başvurucular zarar gören taraflar olarak soruşturmaya katılabilmek için sadece sınırlı yetkilere sahiptiler. CMK'nın 360. maddesine (bk. yukarıda parag. 150) dayanan bu yetkiler, savcı yinelenemeyecek teknik muayeneler yapılmasını emrettiğinde daha bile sınırlıdır; bu durumda zarar gören taraflar, sadece savcıdan acele delil toplanması konusunda yargıca başvurması için talepte bulunabilirdi. Zarar gören taraf ancak bu başvurunun kabul edilmesi halinde soruşturma yargıcına savcı bilirkişisine soru sorması için talepte bulunabilir. Mevcut olayda otopsi yinelenemeyecek bir teknik muayene olarak sınıflandırılmıştır.

266. Başvurucular son olarak, Carlo Giuliani'nin cesedi üzerinde yapılan tam vücut taramasının (bk. yukarıda parag. 60) kafasına girmiş bir metal parça bulunduğunu ortaya koyduğunu, ancak bu parçanın bulunamamış ya da kaydedilememiş olduğunu gözlemlemişlerdir (bk. "yirmi beşlerin yargılaması" sırasında Bay Salvi'nin ifadesi, yukarıda parag. 130).

(ii) Hükümet

267. Hükümet, metal parçanın çıkarılmasının sadece anlamsız değil ama aynı zamanda imkansız olduğunu iddia etmiştir. Bu M.P.’nin ölümcül güç kullanmış olduğu koşullara ilişkin işe yarar ek bir bilgi sağlamazdı. Mikro kurşun parçaları zaten maktulün kar maskesinde bulunmuş; bu parçaların analizleri ise ara nesne teorisini doğrulamıştır. Ayrıca, Carlo Giuliani’nin cesedi yakılmak üzere ailesine verilirken, henüz yazılmamış olan otopsi raporunun “yüzeysel” olacağını varsaymak için bir sebep yoktu. Dahası, birlikçiler bir defa cesede daha fazla ihtiyaçları olmadığına işaret ettikten sonra cesedin yakınlarına teslim edilmesi olağan bir uygulamaydı. Bu uygulama, maktulün yakınlarını daha fazla acı çekmekten korumuş ve Sözleşme’nin 8. maddesindeki haklarına saygı göstermiştir.

268. Cesedin yakılması, otopsinin yapılacağı ve buna katılabilecekleri kendilerine bildirilmiş olan başvuru sahiplerinin talebidir. Dahası, başvuru sahiplerinin avukatı acele delil toplanması için herhangi bir başvuru yapmamıştır (*Hükümetin atfı, Mahkeme’nin benzer şikayetleri reddettiği Sottani – İtalya (k.k.), no. 26775/02, ECHR 2005-III*).

269. Mahkeme’nin daha önce ifade ettiği gibi, bir soruşturmanın uygun şekilde yürütülüp yürütülmediği, karar tarihinde elde bulunan bilgilere dayanılarak *ex ante* (ileriye dönük olarak, ç.n.) değerlendirilir; *ex post facto* (geçmişe dönük olarak, ç.n.) değil (*Hükümetin mutatis mutandis atfı, R.K. ve A.K. – Birleşik Krallık, no. 38000/05, §36, 30 Eylül 2008*). Sözleşme bakımından tespit edilen eksiklikler, soruşturmanın olayın koşullarını ya da sorumluları ortaya çıkarma kapasitesini zayıflatıyorsa, bu sakat bir soruşturmadır (*Hükümetin atfı yukarıda geçen Makaratzis, §74*). Belirli davalarda ancak olağanüstü koşullar, Mahkeme’yi Sözleşme’nin 2. maddesinin maddi yönden veya Sözleşme’nin 38. maddesinin ihlalini tespit etmeksizin, 2. maddenin usul yönünden ihlalini tespit etmeye götürmüştür (*Hükümet örnek olarak atfı, Hugh Jordan – Birleşik Krallık, no. 24746/94, ECHR 2001-III*) ve bu tür ihlal tespiti, her halükarda karşı oylara neden olmuştur (*Hükümetin atfı, Ramsahai ve Diğerleri – Hollanda [BD], no. 52391/99, ECHR 2007VI*). Mevcut olayda meşru savunma olduğuna ilişkin ulusal mercilerin ulaştıkları sonuçlar, Daire tarafından kabul edilmiştir. Buna göre soruşturmada bulunabilecek her hangi bir kusurun, soruşturmanın etkililiği üzerinde bir etkisi olmamıştır.

270. Her halükarda etkililik şartı, sonuçtan çok bir vasıta yükümlülüğüdür. Hükümet, “*diğerleri yanında*, bazı unsurların mevcut olması nedeniyle olayların yeniden kurgulanmasında güçlükler yarattığının bazı belgelerde kaydedildiğini” kabul etmektedir. Bununla birlikte, yetkililerin kontrollerinin ötesinde nesnel koşullardan kaynaklanan bu güçlükler yetkililere ya da onların ihmallerine atfedilemez. Dolayısıyla soruşturmacılar, vasıta yükümlülüğüne uygun davranmışlardır. Dahası, bazı unsurlara ilişkin kuşkuvarın sürdürüğü varsayılsa bile, cezai konularda şüpheden yararlanması gereken maktul değil, sanıktır. Son olarak, Mahkeme’nin, yetkililerce hataların yapıldığı bazı ulusal soruşturmaların “etkili” olduğuna hükmettiği göz ardı edilmemelidir (*Hükümetin atfı yukarıda geçen Grams ve Menson ve Diğerleri – Birleşik Krallık (k.k.), no. 47916/99, ECHR 2003V*).

(b) Daire kararı

271. Daire, “balistik analiz ve olayların yeniden kurgulanması amacıyla” çözümleme yapılmasının önemli olmasına rağmen, Carlo Giuliani’nin cesedinin taranmasıyla or-

taya çıkan kafatasındaki metal parçanın elde edilememiş ya da kaydedilmemiş olduğunu gözlemlemiştir. Dahası, otopsiyi gerçekleştiren doktorlar, “atışın doğrudan olup olmadığını açıkça ifade” etmemişlerdir. Savcılığın otopsi raporunu “yüzeysel” olarak nitelemesine neden olan önemli sorular, bu nedenle yanıtlanmadan kalmıştır. Bilirkişilerin tıbbi raporunun içeriği bilinmezden önce cesedin yakılmasına onay verilmesi nedeniyle bir takım ek testlerin yapılmaması, bu kusurları ağırlaştırmıştır. Daire, ayrıca otopsiye katılmaları için seçtikleri bir uzmanı atamaları amacıyla başvuruculara kısa bir süre verilmiş olmasını onaylamamıştır. Bu nedenle Daire, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edilmiş olduğuna karar vermiştir (bk. Daire kararı, parag. 245-251).

2. Belirli polis memurlarının muhtemel sorumluluklarının tespit için soruşturma açılmaması

(a) Tarafların görüşleri

(i) Başvurucular

272. Başvurucular, Cenova'da G8 sırasında kolluk güçlerinin davranışlarına ilişkin cezai ya da idari soruşturma yapılmamış olmasının da Sözleşme'nin 2. maddesini ayrıca ihlal etmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bir soruşturma, emir-komuta zincirine dahil olanların sorumluluklarına ışık tutabilir ve gerekiyorsa idari yaptırımları mümkün kılabilirdi. Herhangi bir idari soruşturma yapılmadığı, Hükümet (bk. aşağıda 280) ve “yirmi beşlerin yargılamasında” Albay Truglio tarafından doğrulanmıştır.

273. Başvurucular, operasyonların planlanması, eşgüdümü ve yürütülmesindeki eksikliklere ve göstericilerin dağıtılabilmesi için güç kullanımının orantılı olmasını sağlamadaki yetersizliklerine ilişkin yetkililerin etraflı sorumluluğuna işaret eden bir değerlendirme yapılmamış olduğunu düşünmektedirler. Kolluk görevlilerine verilen talimatların ya da sadece gerçek mermilerin dağıtılmış olmasının nedenleri hakkında dikkatli bir inceleme de olmamıştır. Soruşturma makamları, M.P'nin amirlerinin, görevi sürdürmeye uygun olmadığını düşündükleri bir jandarmanın elinde ölümcül bir silah bıraktıkları için sorumlu tutulup tutulamayacaklarını asla düşünmemişlerdir.

274. Eğer Hükümetin soruşturmanın suç işlediğinden şüphelenilenlerden başka kişileri kapsayacak şekilde genişletilemeyeceği iddiası doğruysa, bu durumda ulusal hukuk Sözleşme'nin 2. maddesiyle uyumlu değil demektir. Ayrıca savcı, takipsizlik talebinde bulunurken, (ne olabileceklerini belirtmeksizin) sorunlara göndermede bulunmuştur. Bu tespitler, sorunların sebeplerine ve sorumlularına ilişkin bir soruşturmaya neden olmadığından, soruşturma makamlarının eksik bir soruşturma yürütmeyi seçmeleri Sözleşme'yi ihlal etmiştir.

275. Başvurucular M.P'nin amirlerinin (memur Leso, Truglio, Cappello ve Mirante) cezalandırılmak yerine hepsinin terfi ettirilmiş olmasını esefle karşılamışlardır. Ayrıca, göstericileri yasadışı olarak gözaltına aldığından ve onlara şiddet uyguladığından şüphelenilen bazı polis memurları aynı şekilde terfi etmişlerdir. Bununla birlikte, Cenova Üst Mahkemesi 18 Mayıs 2010 tarihli kararıyla bu kıdemli memurlardan bazılarını G8 sırasında Diaz okulunda işledikleri suçlar nedeniyle sekiz aydan beş yıla kadar hapis cezasına çarptırmıştır (yirmi yedi sanıktan yirmi beşi mahkûm olmuş ve toplam seksen

beş hapis cezası almışlardır). Kararın açıklanmasının ertesi günü, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, mahkûm olmuş kıdemli memurların hiçbirinin görevlerine son verilmeyeceğini ve Bakanın güveninden yararlanmaya devam edeceklerini açıklamıştır.

(ii) Hükümet

276. Hükümet, bir soruşturmanın kusurlu olduğunun düşünülebileceği koşullara ilişkin görüşlerine göndermede bulunarak (bk. yukarıda parag. 269), asayiş operasyonlarının yürütülmesiyle ilgili bir sorumluluk doğmadığı için, soruşturma konusu yapılmamış olmasının önemsiz olduğunu iddia etmiştir. Daire'nin kendisi, Cenova'daki G8'in planlanma ve organizasyonunun, Sözleşme'nin 2. maddesindeki yaşamı koruma yükümlülüğüne uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır.

277. Daire, M.P.'nin neden doğrudan hastaneye götürülmeyip dolu bir tabancayla yolu kesilmiş bir cipte korumasız bırakılma sebeplerini aydınlatmadığı için soruşturmayı eleştirmiştir. Hükümet, ulusal soruşturmanın, ciplerin şoförlerinin kendi inisiyatifleriyle mi yoksa kendilerine bunu yapmaları emredildiği için mi jandarma birliğini takip edip etmediğini kesinlikle tespit edememiş olduğu görüşündedir. Her halükarda, tek makul hareket tarzı ciplerin birlikte ve birliğin koruması altında seyahat etmesi olmuştur. M.P. anlık bir olay (kişisel durumu) yüzünden cipe yerleştirilmiş ve göstericiler tarafından "tuzak" kurulduğu için aracın yolu kesilmiştir. Tabanca M.P.'nin kendisini savunma aracı olmuştur.

278. M.P. meşru savunma içinde hareket ettiği için, asayiş operasyonları nedeniyle kendisine hangi suçun yüklenebileceğini anlamak güçtür. Sözleşme'nin 7. maddesi, bir ceza vermek amacıyla, suçu fiziksel olarak işleyen kişinin davranışında bir sorumluluk unsurunu açığa çıkaran düşünsel bir bağı (bilme ve isteme) şart koşmaktadır (*Hükümetin atfı, Sud Fondi S.r.l. ve Diğerleri – İtalya, no. 75909/01, §116, 20 Ocak 2009*). Mevcut olayda, G8 zirvesinin asayişleriyle görevli olanlara fiziksel bir suç veya böyle bir suçun bilgi ve isteği yüklenemez.

279. Ayrıca, cezai sorumluluk, kişiye sıkı sıkıya bağlıdır ve ilgili suçun şikayet edilen eylemin doğrudan ve yakın sonucu olması nedeniyle bir nedensellik bağıni şart koşar. Burada asayiş operasyonlarının organizasyonu, yönetimi ve yürütülmesinde meydana gelmiş olabilecek bir hata ya da sorun, hiçbir şekilde Alimonda Meydanındaki trajik olayların doğrudan sebebi olarak düşünülemez. Bu nedenle soruşturmanın yüksek rütbeli polis memurların ya da başka muhtemel sorumluların teşhisini denemek için soruşturmanın genişletilmesi gereksiz olurdu. Daire kararı bu noktadan onanırsa, devlet hiçbir sonucu olmayacak anlamsız ve zarar verici soruşturmalar yürütmeye ve masum bireylerin yaşamına keyfi anlamda müdahalelerde bulunmaya zorlanacaktır.

280. Jandarmalara ilişkin herhangi bir idari ya da disiplin soruşturması açılmamıştır. Bununla birlikte Carlo Giuliani'nin ölümünden sonra 21 ve 22 Temmuz 2001 tarihlerindeki göstericilere karşı şiddet eyleminde bulunduğu iddia edilen pek çok polis memuruna karşı iki grup ceza yargılaması sürmektedir. G8'in "bütün bağlamı" ayrıca parlamento soruşturması (bk. yukarıda parag. 107-117), "yirmi beşlerin yargılaması" (bk. yukarıda parag. 121-138) ve İçişleri Bakanlığının yürüttüğü (bk. yukarıda parag. 140) soruşturmalar sırasında incelenmiştir.

(b) Daire kararı

281. Daire, ulusal düzeydeki soruşturmanın, M.P. ve F.C.'nin sorumlu tutulup tutulmayacağına tespitiyle sınırlandırılmış olmasından ve yetkililerin Carlo Giuliani'nin ölümüne sebep olan tipteki olayları önleyecek şekilde böylesi asayiş operasyonları planlamış ve yönetmiş olup olmadıklarını tespit edebilmek amacıyla "bütün bağlamı" ile çalışılmamış olmasından üzüntü duymuştur. Özellikle M.P.'nin neden derhal hastaneye götürülmemiş, dolu bir tabancayla ve yalıtılmış bir cipte korumasız bırakılmış olduğunun gerekçeleri aydınlatılmış değildir. Bu sorular, ölümcül ateşin M.P. ve F.C.'nin kendilerini içinde buldukları durumla yakından ilişkili olduğundan bu sorulara bir yanıt verilmesi gereklidir (bk. Daire kararı parag. 252-254).

3. Ulusal soruşturmada iddia edilen diğer eksiklikler

282. Başvurucular ulusal soruşturmada sayısız başka eksiklik bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Hükümet bu iddiaya karşı çıkmıştır. Daire bu konuların incelenmesini gerekli bulmamıştır (bk. Daire kararı parag. 255).

(a) Tarafların görüşleri*(i) Başvurucular*

283. Başvurucular bağımsız, tarafsız ve tam bir soruşturma yapılmadığını, bir takipsizlik kararıyla sonuçlanarak açık bir yargılamadan ve bu nedenle akrabaların ölümünü kuşatan koşulların kamuoyu tarafından incelenmesinden mahrum bırakıldıklarını ileri sürmüşlerdir.

284. Savcılık soruşturmanın takipsizle sonuçlanması talebinde, M.P.'nin ateş ettiği sıradaki kastı konusunda, M.P.'nin saldırganı sadece korkutmak istediği ya da kendini korumak isterken silahını doğrultup birisini vurma tehlikesini göze aldığını belirten belirsiz açıklamalarda bulunmuştur. Soruşturma makamlarına göre, taksirle ya da bilinçli taksirle ölüme sebebiyet ya da kasten öldürme söz konusu olabilirdi. Savcı, üçüncü olasılığı (yeterli açıklama olmaksızın) reddederek, M.P.'nin meşru savunma içinde hareket ettiği sonucuna varmış ve haklılık sebeplerinin varlığına dayanarak takipsizlik talep etmiştir (bk. yukarıda parag. 72-75). Başvuruculara göre, soruşturma makamlarının olayları kesin olarak tespit edememiş olmaları, yargılamayı ve soruşturmanın genişletilmesini gerektirmiştir.

285. Başvurucular, savcının takipsizlik talebine karşı itirazda bulunabildiklerini ve bu itirazın ardından soruşturma yargıcının önünde kapalı bir duruşma yapılmış olduğunu kabul etmişlerdir. Bununla birlikte, duruşmaya sadece taraflar ve avukatlarının katılmasına izin verilerek, kapalı yapılmıştır. Ayrıca soruşturma yargıcı, kolluk güçlerinin temsilcileri tarafından ileri sürülen olay örgüsünü sorgulamaksızın, soruşturmanın etkili olduğunu kabul eden savcılık tarafından sunulmuş kanıtlara dayanarak, zarar gören tarafa sanık, tanık ve bilirkişileri sorgulama olanağı tanımadan kararını vermiştir. Soruşturma yargıcı olayları muhtemelen Fransız anaşistleriyle bağlantılı bir websitesine yerleştirilmiş isimsiz söyleşiyi temel alarak tespit etmiştir; bir açık yargılama, bu söyleşinin doğruluğunu denetlemiş olurdu. Son olarak başvurucular, soruşturma yargıcının

soruşturmanın takipsizlik kararına karşı bir temyizcinin sadece mevcut olayda uygulanmamış olan bozma sebeplerine dayalı olarak kabul edilebildiğinden etkili bir başvuru yoluna sahip olmamışlardır (CMK 409(6). fıkrası, bk. yukarıda parag. 151).

286. Savcı tarafından emredilen adli tıp muayenelerinin de çelişkili bulgular ürettiği akıldan tutulmalıdır. Başvurucular aşağıdaki noktaları vurgulamışlardır:

(a) “Cantarella’nın” balistik raporuna göre (5 Aralık 2001), cipin içinde bulunan boş kovan M.P.’nin silahıyla %90 oranında eşleşmiş, Carlo Giuliani’nin cesedinin yakınında bulunmuş olan boş kovan ise %10 oranında eşleşme olmuştur (bk. yukarıda parag. 54);

(b) “Manetto’nun” balistik raporu (15 Ocak 2002) M.P.’nin silahından iki boş kovanın geldiği ve ölümcül atışın aşağıya doğru 110 ila 140 santimetre arasındaki bir mesafeden yapılmış olduğunu ifade etmiştir (bk. yukarıda parag. 55);

(c) bir bilirkişi kurulu tarafından verilen 26 Temmuz 2002 tarihli bilirkişi raporunda merminin Carlo Giuliani’yi vurmadan önce mermi yolunu değiştiren bir nesne ile çarpışmış olduğu sonucuna varılmıştır (bk. yukarıda parag. 56-62);

(d) otopsi raporuna göre, M.P. aşağı doğru ateş etmiş ve mermi yön değiştirmemiştir (bk. yukarıda parag. 50).

287. Ayrıca, Bay Romanini Eylül 2001 tarihinde silah konusunda uzman bir dergide M.P.’nin davranışını “açık ve bütünüyle haklı savunmacı bir tepki” olarak gördüğünü ifade ettiğinden, kendisi bilirkişi olarak atanmamış olmalıydı (bk. yukarıda parag. 56). Bay Romanini’nin tarafsızlığına ilişkin sorular günlük bir gazete olan *Il Manifesto’nun* 19 Mart 2003 tarihinde, takipsizlik kararının verildiği 5 Mayıs 2003 tarihinden önce yayınlanmıştır. Muhakeme ilk soruşturma aşamasının ötesine geçemediği için, başvurucular, Bay Romanini’nin dışarıda bırakılması için talepte bulunma olanağına sahip olamamışlardır. Ayrıca, kendisinin katıldığı Adli Tıp muayenesi, soruşturma yargıcının kabul ettiği ara nesne teorisini ortaya çıkarmış olması nedeniyle büyük önem taşımaktaydı.

288. Her halükarda, adli yetkililer olay mahallinde hızlı hareket etmemiş ve suç mahallini korumaya almamış olduklarından, mermiler asla elde edilememiş ve uygun bir balistik inceleme imkanı olmamıştır. Sadece iki boş kovan bulunmuş olup, onların da M.P. tarafından ateşlenmiş silahtan çıkmış oldukları kesin değildir.

289. Başvurucular, birinci ve ikinci dizi balistik testlerle ilgili olarak, teoride yargıçtan acele delil toplanmasını talep etmek için başvurması yönünde savcıya talepte bulunmalarının mümkün olduğunu teslim etmişlerdir. Bununla birlikte, savcı böyle bir başvuru yapmış ve başvuruları reddedilmiş olduğundan, başvurucular böylesi bir talepte bulunmak için bir sebep görmemişlerdir.

290. Savcı ayrıca, soruşturmanın önemli bir bölümünü jandarmaya, özellikle Cenova bölge komutanlığı ile Cenova polis teşkilatı mobil tugayına bırakmıştır. Jandarma özellikle:

– M.P.’nin silahına elkoymuş ve şarjöründe on beşten daha az mühimmat olduğunu belgelemiştir;

– Carlo Giuliani’nin cesedinin ve ciplerin ilk incelemesini yapmıştır;

- ciplerden birine ve boş bir kovan dahil içindeki materyale elkoymuş;
- olaylar sırasında M.P.'nin sahip olduğu ekipmanın fotoğraf delillerini derlemiş;
- 20 Temmuz 2001 tarihindeki olaylara ilişkin görsel işitsel materyali elde etmiş, gözden geçirmiş ve incelemiştir;
- savcıya bazı ifadelerin tutanaklarını hazırlamıştır.

291. Başvurucular ayrıca Carlo Giuliani'nin ölümünden hemen sonra, M.P., D.R. ve F.C.'nin olay yerini (cip ve silahlarla) terk etmiş olduklarını ve savcı birkaç saat sonra ifade almaya başlayınca kadar ortaya çıkmadıklarını vurgulamışlardır. Amirleriyle görüşmüşler ve savcı tarafından sorgulanmadan önce birbirleriyle iletişim kurabilmişlerdir. Dahası, D.R. olaylardan sonraki güne kadar ifade vermemiş ve olay yerinde bulunan kolluk görevlilerinden bazıları dikkate değer bir gecikmeden sonra sorgulanmıştır (Yüzbaşı Cappello ifadesini 11 Eylül 2001 günü ve yardımcısı Zappia ise 21 Aralık 2001 günü vermiştir).

292. Başvuruculara göre, pek çok jandarma ve polis memuru ile polis şefinin Carlo Giuliani'nin ölümüne ilişkin yargısal soruşturmaya dahil edilmiş olmalıydı. Cenova polis teşkilatı, G8 zirvesi sırasında asayiş operasyonlarının planlanması, organizasyonu ve yönetilmesinde "önemli" bir rol oynamıştır. Cenova polis şefi kamu düzeninden sorumlu en kıdemli memurdur, polis kontrol merkezi polis teşkilatı tarafından yönetilmekte ve buranın memurları *Tute Bianche* yürüyüşüne müdahale edilmesi için emirler çıkarmışlar ve uygulamışlardır. Soruşturmanın bağımsızlık ve tarafsızlığını güvence altına almak için, savcı, olaylara karışmamış bir polis birimi olan mali polisi (*Guardia di finanza*) görevlendirmeliydi.

(ii) *Hükümet*

293. Hükümet soruşturmanın çabukluk gereğine yürütülmüş olduğunu ileri sürmüştür. Adli makam olayları tespit etmek hiçbir çabadan kaçınmamış ve geleneksel olanların yanında en ileri teknolojileri kullanmıştır. Bu nedenle, soruşturma makamları ve soruşturmacılar daha önce dinledikleri kişilerden gerekli gördüklerini ayrıca sorgulamışlar ve olaylara tanık olan bölge sakinlerinin ifadelerini almışlardır. Soruşturmacılar olayları yeniden kurgulamışlar ve olay yerinde test atışları gerçekleştirmişlerdir. Kolluk güçleri ve özel kişilerden elde edilmiş çok geniş hacimli görsel işitsel materyal soruşturma dosyasına alınmıştır. Savcılık tarafından üç dizi balistik test yapılması emredilmiş ve soruşturma yargıcı göstericilerin kendisine yakın kaynaklardan materyale (anarşist bir websitesinde yayınlanmış bir söyleşiye) dayanmıştır.

294. Bir öncelik meselesi olarak soruşturma açılmış ve başvurucular başından itibaren temsilcileri olan avukatları ve kendi seçip atadıkları bilirkişiler aracılığıyla sürece katılma olanağına sahip olmuşlardır. Özellikle, başvurucuların bilirkişileri üç dizi balistik teste ve yeniden kurgulama işlemlerine katılmıştır (bk. yukarıda parag. 57).

295. Başvurucular ayrıca, takipsizliğe itiraz ederken eleştiri ve taleplerde bulunabilmişler ve soruşturma yargıcı ek soruşturma taleplerini reddederken kendilerine ret kararına ilişkin yeterli ayrıntı içeren bir gerekçe sunmuştur (bk. yukarıda parag. 104). Başvurucuların soruşturmasının ilk adımlarıyla bağlantılı acele delil toplanmasını talep ede-

memiş olmaları doğru olmakla birlikte, bu tür testler münhasıran polisin meselesidir. Üçüncü dizi balistik testlere sıra geldiğinde, savcı taraflardan CMK'nın 360. maddesinin öngördüğü usulü kullanmasına bir itirazları olup olmadığını sormuş, herhangi bir itiraz olmamıştır. Hükümet, birinci ve ikinci dizi balistik testlerin tek taraflı yapılmış olduğunu kabul etmekle birlikte (bk. yukarıda parag. 54 ve 55), sadece iki boş kovanın M.P.'nin silahından çıkıp çıkmadığını tespit etmeyi amaçlayan rutin testlerden daha fazlasının gerçekleşmemiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dahası, M.P. zaten iki el ateş ettiğini kabul etmişti ve silah zaten üçüncü balistik test dizisi sırasında yeniden incelenmiştir.

296. Trajedi anı sonrasında, Cenova polisi (*squadra mobile della questura di Genova*) müdahale etmiş ve soruşturmayı eline almıştır. Jandarma daha az önemli işlerde ve asil olarak silah ve araçlar gibi ellerindeki nesnelere el koyulmaya gelindiğinde ya da jandarma mensuplarının ifade için celbinde işe karışmıştır. Ek olarak, soruşturma makamları, en önemli ifade işlemlerini kendileri yürütmeyi tercih ederek ve ayrıca ifadesi alınanların kolluk görevlisi olduğundan etkilenileceğinin ayırında olarak dağıttıkları görevlerin sayısını asgaride tutmuşlardır. İtalya'da yargının mevcut özerklik ve bağımsızlık düzeyi ile soruşturmada bir polis teşkilatının görevlendirilmesi zorunluluğu nedeniyle, devlete bu anlamda tarafsızlığının bulunmadığı söylenemezdi. Ayrıca, soruşturma bulguları ve takipsizlik yargılamasındaki mevcut gerekçeler, bir örtbas girişimi olduğu varsayılmasını gerektirecek herhangi bir temel sağlamamaktadır.

297. Savcılık tarafından atanan bütün bilirkişiler, polis memuru olan ikinci balistik bilirkişisi istisna, sivildir (bk. yukarıda parag. 55). Bay Romanini'nin atanması sırasında soruşturma makamları M.P.'nin meşru savunma içinde davrandığı görüşünü ileri sürdüğünün farkındaydılar (bk. yukarıda parag. 56). Hükümete göre, Bay Romanini'nin makalesinin amacı, daha önce Napoli'deki trajedi ile mevcut olay arasında bir karşılaştırma yaparak, bir siyasal teori ileri sürmektir. Görevi, M.P.'nin meşru savunma içinde hareket ettiği hipotezini destekleyen olgular olup olmadığını incelemesini içermediğinden, makale yazmış olması, Bay Romanini'yi objektif ve tarafsızlık anlamında görevini yerine getirmeye uygunsuz kılmamıştır. Bilirkişi kurulundan özellikle mermi yolu hakkındaki görüşlerini sunmaları istenmiştir. Ayrıca, Bay Romanini'nin rolü diğer bilirkişiler, başvuru ve kuruldaki bilirkişiler huzurunda atış testlerini gerçekleştirmektir. "Bütünüyle teknik ve aslında fizik" ile ilgili bu usul, soruşturmanın sonucunu etkileyebilecek önyargılar için alan sağlamaz. Hükümet ayrıca başvurucuların Bay Romanini'nin atanmasına itiraz etmemiş olduklarını gözlemlemiştir.

B. Mahkeme'nin değerlendirmesi

1. Genel ilkeler

298. Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerinin temel özelliklerine bakılacak olursa, bu hükümlerin esasına ilişkin ihlal iddialarının etkili bir şekilde soruşturulması için usul yükümlülüğü içerdiği görülür (bk. 28 Temmuz 1998 tarihli Ergi – Türkiye, §82, Reports 1998IV; 28 Ekim 1998 tarihli Assenov ve Diğerleri – Bulgaristan §§101-106, Reports 1998VIII; ve yukarıda anılan Mastromatteo, §89). Devlet görevlilerinin ölümcül güç kullanmalarının hukukiliğinin denetimi için bir usul bulunmuyorsa, devlet görevlilerinin keyfi adam öldürmelerine karşı genel nitelikteki hukuki yasaklar pratikte etkisiz kalacaktır. Bu hüküm uyarınca yaşam hakkını koruma yükümlülüğü, "Sözleşme'de tanımlanan hak ve

özgürlükleri kendi egemenlik yetkisi içinde bulunan herkes için güvence altına almayı” öngören Sözleşme'nin 1. maddesindeki devletin genel ödeviyle birlikte okunduğunda, *diğerlerinin yanında*, devlet görevlileri tarafından güç kullanımının bir sonucu olarak birey öldürüldüğünde etkili bir resmi soruşturma yapılmasını zimnen gerektirir (*bk. yukarıda geçen McCann ve Diğerleri, §161*). Bu nedenle devlet, yaşama hakkının korunması için getirilmiş yasal ve idari mevzuatın gereği gibi uygulanması ve bu hakkın ihlalinin kovuşturulması ve cezalandırılması için, elindeki yargısal veya diğer bütün araçlarla yeterli bir karşılık verilmesini sağlamalıdır (*bk. 7 Temmuz 2009 tarihli Zavoloka – Letonya, no. 58447/00, §34*).

299. Devletin etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü, Mahkeme'nin içtihatlarında, *diğerlerinin yanında*, yaşam hakkının “hukuken korunmasını” gerektiren 2. maddede içkin bir yükümlülük olarak kabul edilmiştir. Böylesi bir yükümlülüğe uymamak, Sözleşme'nin 13. maddesiyle korunan hak bakımından sonuçlar doğurmakla birlikte, 2. maddedeki usul yükümlülüğü ayrı bir yükümlülük olarak görülür (*bk. İlhan – Türkiye [BD], no. 22277/93, §91-92, ECHR 2000VII; Öneriyıldız – Türkiye [BD], no. 48939/99, §148, ECHR 2004XII; ve 9 Nisan 2009 tarihli Šilih – Slovenya [BD], no. 71463/01, §§153-154*). Bu durum, ayrı ve bağımsız bir “müdahale” tespitine yo açabilir. Bu sonuç, Mahkeme'nin sürekli olarak usul yükümlülükleri meselesini maddi yükümlülükten ayrı olarak incelemesinden (ve bu sebeple, uygun olduğunda ayrı bir 2. madde ihlali tespit etmesinden) ve maddi yönden bir şikayet yapılmadığı halde pek çok kez 2. maddedeki usul yükümlülüğünün ihlal edildiğinin iddia edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır (*bk. yukarıda geçen Šilih, §158159*).

300. Devlet görevlilerinin hukuka aykırı öldürmelerine ilişkin iddiaların soruşturulmasının etkili olabilmesi için, soruşturmakla görevli olan ve soruşturmayı yürüten kişilerin, olaylara karışmış olabilecek kişilerden genel olarak bağımsız olmaları gerektiği söylenebilir (*bk. örneğin yukarıda geçen Güleç, §8182; ve Oğur, §§91-92*). Bunun anlamı, salt hiyerarşik ya da kurumsal bağlantı olmaması değil, ama aynı zamanda pratik bir bağımsızlıktır. Burada tehlikede olan şey, güç kullanımına dair devlet tekeline ilişkin kamu güveninin yitirilmesinden daha az bir şey değildir (*bk. yukarıda geçen Hugh Jordan, §106; Ramsahai ve Diğerleri [BD], §325; ve 5 Kasım 2005 tarihli Kolevi – Bulgaristan, no. 1108/02, §193*).

301. Devlet görevlilerinin hukuka aykırı öldürmelerine ilişkin iddiaların soruşturulmasının etkili olabilmesi için, soruşturmakla görevli olan ve soruşturmayı yürüten kişilerin, olaylara karışmış olabilecek kişilerden genel olarak bağımsız olmaları gerektiği söylenebilir (*bk. örneğin yukarıda geçen Güleç, §8182; ve Oğur, §§91-92*). Bunun anlamı, salt hiyerarşik ya da kurumsal bağlantı olmaması değil, ama aynı zamanda pratik bir bağımsızlıktır. Burada tehlikede olan şey, güç kullanımına dair devlet tekeline ilişkin kamu güveninin yitirilmesinden daha az bir şey değildir (*bk. yukarıda geçen Hugh Jordan, §106; Ramsahai ve Diğerleri [BD], §325; ve 5 Kasım 2005 tarihli Kolevi – Bulgaristan, no. 1108/02, §193*).

302. Soruşturma ayrıca, olayda güç kullanılmasının haklı olup olmadığının tespitine (*bk. örneğin, 19 Şubat 1998 tarihli Kaya – Türkiye, §87, Reports 1998*) ve sorumluların belirlenmelerine ve gerekirse cezalandırılmalarına (*bk. yukarıda geçen Oğur, §88*) yol açabilecek nitelikte etkili olmalıdır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, ama bir vasıta yü-

kümlülüğüdür. Yetkililer, *diğerleri yanında*, görgü tanıklarının ifadeleri, adli tıp delilleri ve gerekirse yaraların tam ve doğru kaydedildiği ve klinik bulguların objektif olarak analiz edildiği ve ölüm sebebinin gösterildiği bir otopsi gibi, olayla ilgili bütün delillerin toplanması için mümkün olan her türlü işlemi yapmalıdırlar (*otopsi konusunda bk. örneğin Salman – Türkiye [BD], no. 21986/93, §106, ECHR 2000-VII; görgü tanıkları konusunda bk. örneğin Tanrikulu – Türkiye [BD], no. 23763/94, §109, ECHR 1999IV; adli tıp muayeneleri konusunda bk. örneğin 14 Aralık 2000 tarihli Gül – Türkiye, no. 22676/93, §89*). Soruşturmada ölüm sebebinin ya da sorumluların belirlenme imkanını zedeleyen bir kusur, bu standarta aykırılık riski taşıyacaktır (*bk. yukarıda geçen Avşar, §393-395*).

303. Ayrıca soruşturmanın sonucu, ilgili bütün unsurların tam, nesnel ve tarafsız bir çözümlenmesine dayanmalıdır. Soruşturmadaki belirgin bir ip ucunun izlenmemesi, soruşturmayı belirleyici bir şekilde olayın koşullarını tespit ve sorumlularını teşhis etme yeteneğini ortadan kaldırır (*bk. yukarıda geçen Kolevi, §201*). Bununla birlikte, soruşturmanın etkililiğine ilişkin asgari düzeyini yerine getiren bir araştırmanın nitelik ve derecesi, olayın özel koşullarına bağlıdır. Bunlar bütün ilgili olaylara dayanarak ve soruşturma faaliyetinin pratik gerçeklikleriyle ilişkili olarak değerlendirilmelidir (*bk. 1 Aralık 2009 tarihli Velcea ve Mazäre – Romanya, no. 64301/01, §105*).

304. Bir soruşturma ayrıca, maktülün ailesinin meşru çıkarlarının korunması için gerekli olduğu ölçüde, kendilerine açık olmalıdır. Ayrıca, soruşturma yeterince kamuoyunun denetimine açık olmalıdır; bunun derecesi olaydan olaya değişir (*bk. yukarıda geçen Hugh Jordan, §109, ve Varnava ve Diğerleri – Türkiye[BD], no. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 ve 16073/90, §191, ECHR 2009...; ve ayrıca maktülün babasının takipsizlik kararından haberdar edilmediği yukarıda geçen Güleç, §82; maktülün ailesinin soruşturma ve yargılama belgelerine ulaşamadığı, Oğur, §92*).

305. Bununla birlikte polis tutanaklarının ve soruşturma belgelerinin açıklanması ya da yayınlanması, özel kişilere ya da başka soruşturmalara zarar vermesi muhtemel hassas sorunlara neden olabilir; bu nedenle kamuya açıklık şartı, Sözleşme'nin 2. maddesinin otomatik bir gerekliliği olarak görülemez.

Dolayısıyla soruşturmanın kamuya veya mağdurun yakınlarına açıklığı şartı, usulün diğer aşamalarından yerine getirilebilir (*bk. diğer kararlar arasında McKerr – Birleşik Krallık, no. 28883/95, §129, ECHR 2001III*). Dahası, Sözleşme'nin 2. maddesi soruşturma mercilerine, soruşturma sırasında bir akrabanın belirli bir soruşturma tedbirinin alınması için yaptığı her talebi karşılamaları şeklinde bir yükümlülük yüklemesini (bk. yukarıda paragraf. anılan *Ramsahai ve Diğerleri [BD], §348, ve Velcea ve Mazäre, §113*).

306. Bu bağlamda zımni olarak bir çabukluk ve makul bir hızlilik şartı vardır (*bk. 2 Eylül 1998 tarihli Yaşa – Türkiye, §§102-104, Reports 1998-VI; yukarıda geçen Tanrikulu, §109; ve Mahmut Kaya – Türkiye, no. 22535/93, §§106-107, ECHR 2000-III*). Belirli bir durumda bir soruşturmanın ilerlemesini engelleyen sebepler ya da zorlukların olabileceği kabul edilmelidir. Ancak, ölümcül güç kullanımına ilişkin soruşturmalarda yetkililerce çabuk hareket edilmesi, hukuk devletine bağlılığın sağlanması ve herhangi bir hilenin ya da kanunsuz eyleme hoşgörü gösterilmesinin engellenerek kamuoyunun güveninin sürdürülmesi için genellikle temel bir unsur görülür (*bk. yukarıda geçen McKerr, §§111 ve 114; ve Opuz, §150*).

307. Bununla birlikte yukarıdaki açıklamalardan Sözleşme'nin 2. maddesinin, bir suç nedeniyle üçüncü bir kişinin kovuşturmasını ya da cezalandırılmasını isteme hakkı verdiği (bk. yukarıda geçen *Şilih*, §194; ayrıca *mutatis mutandis*, *Perez – Fransa [BD]*, no. 47287/99, §70, *ECHR 2004I*) ya da bütün kovuşturmaları bir mahkumiyetle ve aslında belirli bir cezayla sonuçlandırma (bk. yukarıda *Zavoloka*, §34(c)) şeklinde mutlak bir yükümlülük yüklediği anlamı çıkarılamaz.

Diğer taraftan, ulusal mahkemeler hiçbir koşulda, yaşamı tehlikeye atan suçların cezasız kalmasına imkan verecek bir tutumda olmamalıdır. Bu nedenle Mahkeme'nin görevi, ulusal mahkemelerin belirli sonuçlara varırken, olayda Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği dikkatli incelemeyi yapıp yapmadıklarını ve hangi ölçüde yaptıklarını denetlemeyi de içerir; böylece yargı sisteminin caydırıcı etkisi ve yaşam hakkı ihlallerini önlemede oynaması gereken rolün önemi baltalanmaz (bk. yukarıda geçen *Öneryıldız*, §96, ve 24 Mart 2009 tarihli *Mojsiejew – Polonya*, no. 11818/02, §53).

2. Bu ilkelerin mevcut olaya uygulanması

308. Mahkeme ilk başta, Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi yönden, olayda ölümcül güç kullanımının "bir kimsenin hukuka aykırı şiddette karşı savunurken mutlaka gerekli" olduğu (bk. yukarıda parag. 194) ve Cenova'daki G8 zirvesi ve Alimonda Meydanındaki trajik olaylar sırasındaki polis operasyonlarının planlanması ve organizasyonu bakımından yaşamı koruma şeklindeki pozitif yükümlülüğün ihlal edilmemiş olduğu (bk. yukarıda parag. 262) sonucuna vardığını gözlemlemektedir.

309. Mahkeme bu sonuca varırken, ulusal soruşturmanın sağladığı bilgilere dayanarak, M.P.'nin yaşamını ve fiziksel bütünlüğünü ve cipin içindekilere karşı yakın ve ciddi bir tehdide karşı koruyabilmek için meşru savunma içinde hareket etmiş olduğuna ve Cenova'da G8 zirvesinin planlanması ve organizasyonuyla görevli kişilere Carlo Giuliani'nin ölümü bakımından Sözleşme'nin 2. maddesine göre yüklenebilecek bir sorumluluk bulunmadığına dair yeterli delile sahip olmuştur.

310. Mahkeme, mevcut davada ölümcül güç kullanımının haklı olup olmadığını ve polis operasyonlarının planlamasının ve organizasyonunun yaşamı koruma yükümlülüğüyle uyumlu olup olmadığını tespit edebilmek için, yeterince etkili bir soruşturma yapılmış olduğu kanısındadır.

311. Mahkeme ayrıca, G8'i düzenleyenlerin ve sahada mevcut birliklerin komutanlarının almış olduğu pek çok kararın, "yirmi beşlerin yargılanması" (bk. yukarıda parag. 121138) ve parlamento komisyonunun yürüttüğü soruşturma sırasında (bk. yukarıda parag. 107-117) denetlendiğini ve eleştirel incelemeye tabi tutulduğunu kaydetmiştir. Dahası, Cenova polis şefliği (*questura*) (asayiş operasyonlarının örgütlenmesinde sorunlar ve "cezalandırılması muhtemel" olaylar konusunda) idari bir denetime tabi tutulmuş ve İçişleri Bakanlığı Kamu Güvenliği Dairesi birçok polis memuru ve Cenova polis şefine (*questore*) karşı disiplin soruşturması açmıştır (bk. yukarıda parag. 140).

312. Geriye, başvuruçuların meşru çıkarlarının korunması için gerekli olduğu ölçüde soruşturmaya erişimlerinin sağlanıp sağlanmadığı; Mahkeme'nin içtihatlarının gerektirdiği gibi işlemlerde çabukluk şartının karşılanıp karşılanmadığı ve soruşturmakla görevli olan ve soruşturmayı yürüten kişilerin olaylardan bağımsız olup olmadıklarının tespiti kalmıştır.

313. Bu bağlamda Mahkeme, İtalyan hukukuna göre zarar gören tarafın hazırlık duruşmasına kadar müdahil sıfatıyla işlemlere katılmak için başvurma imkanının olmadığını ve mevcut olayda böyle bir duruşma da yapılmadığını gözlemlemektedir. Bununla birlikte zarar gören taraflar, hazırlık soruşturması evresinde kanunun kendilerine açıkça vermiş olduğu hak ve yetkileri kullanabilirler. Bunlara soruşturma yargıcından acele delil toplanması başvurusunda bulunması için savcıya talepte bulunma yetkisi (CMK 394. madde) ve yasal temsilci atama yetkisi dahildir. Ek olarak, zarar gören taraflar, yargılamanın her aşamasında dilekçe sunabilirler ve temyiz evresi hariç, delil ikame edebilirler (CMK 90. madde, bk. *bu görüşlerin Mahkeme'nin zarar gören taraf olarak işlemlere katılıp ancak müdahil olmadığı ceza yargılamalarına Sözleşme'nin 6. maddesinin maddeni haklar bakımından uygulanabilir olduğu sonucuna varmasına yol açtığı, yukarıda geçen Sottani kararı*).

314. Mevcut olayda başvuru sahiplerinin bu hakları kullanma imkanına sahip oldukları tartışmasızdır. Başvurucular özellikle, kendi seçtikleri uzmanları görevlendirmişler ve uzmanlara rapor hazırlama talimatı vermişler ve bu raporları savcılığa ve soruşturma yargıcına sunmuşlar (bk. yukarıda parag. 64-66) ve başvuru sahiplerinin temsilcileri ve uzmanları üçüncü dizi balistik testlere katılmışlardır (bk. yukarıda parag. 57). Başvurucular ayrıca, takipsizlik talebine karşı itirazda bulunabilmişler ve yürütülmesini istedikleri ek soruşturma tedbirlerini belirtebilmişlerdir. Cenova soruşturma yargıcının olayları ve delilleri değerlendirme yetkisini kullanarak başvuru sahiplerinin taleplerini reddetmesi (bk. yukarıda parag. 104), soruşturma yargıcının bu noktalara dair kararı Mahkeme'ye keyfi kararlar olarak görünmediğinden, kendiliğinden Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlalini oluşturmaz.

315. Başvurucular, özellikle 21 Temmuz 2001 tarihindeki otopside önce kendi seçtikleri bir uzmanı görevlendirmek için yeterli zamanları olmadığından şikayetçi olmuşlardır. Ayrıca otopsi raporunun "yüzeysel"liğinden ve cesedin yakılmış olması nedeniyle ek tıbbi muayene yürütmenin imkansızlığından da şikayetçi olmuşlardır (bk. yukarıda parag. 264).

316. Mahkeme, tıbbi muayenenin başlamasından topu topu üç saat önce otopsi bildirimini yapılmış olmasının, zarar gören taraflara kendi seçtikleri bir uzmanı görevlendirme ve sonraki adli tıp incelemesine katılma yetkilerini kullanmalarını, imkansız değilse bile, pratikte zorlaştırmış olduğunu kabul etmektedir. Bununla birlikte, Sözleşme'nin 2. maddesinin, maktulün yakınlarına bu şekilde söz konusu olanağı sağlanmasını gerektirmediği de bir gerçektir.

317. Ayrıca, bir uzmanın tıbbi muayenesi ölümün meydana geldiği koşulların tespiti büyük önem taşıyorsa, bu muayenenin yapılması sırasındaki önemli eksiklikler, ulusal düzeydeki soruşturmanın etkililiğini zedeleyebilecek ciddi kusurlar oluşturabilir. Mahkeme bu sonuca, özellikle ölümün işkence sonucu olduğu iddialarının ardından adli tıp uzmanı olmayan doktorlar tarafından imzalanan otopsi raporunun temel bazı sorulara yanıt vermedikleri bir davada ulaşılmıştır (bk. *yukarıda geçen Tanlı, §149-154*).

318. Ancak mevcut olay, *Tanlı* davasından önemli ölçüde farklıdır. Ayrıca başvuru sahipleri, Carlo Giulia'nin otopsisinde ciddi bir hata olduğuna dair delil sunmamışlardır. Başvurucular, adli tıp bilirkişilerinin kesin ölüm sebebini tespit etmemiş olduklarını da iddia etmemişlerdir. Başvurucular ulusal mercilerin Carlo Giuliani'nin M.P. tarafından ateş

edilmesinin bir sonucu olarak öldüğü yönündeki çıkarsamasına da Mahkeme önünde itiraz etmemişlerdir.

319. Başvurucular, ceset üzerinde yapılan tarama sonuçlarına göre, maktulün başına girmiş olan mermi parçasını çıkarmayı ya da kaydetmeyi ihmal etmiş olduklarını vurgulamışlardır (bk. yukarıda parag. 266). Mahkeme, bilirkişilerden biri olan Bay Salvi'nin "yirmi beşlerin yargılamasında" parçanın çok küçük olduğunu ve beyin dokusunun harap olması ve ciddi miktarda kanla dolmuş olması yüzünden parçayı bulmanın çok güç olduğunu söylediğini kaydetmiştir. Bu "küçük bir ayrıntı" olarak görülmüş ve araştırmaya son verilmiştir (bk. yukarıda parag. 130).

320. Mahkeme, bu ifadenin yerindeliğini değerlendirmeyi gerekli görmemektedir. Başvurucuların şikayetlerinin incelenmesi amacıyla, sadece mevcut parçanın ölümcül mermi yoluna (ve özellikle Carlo Giuliani'yi vurmadan önce başka bir cisim tarafından mermi yönünün değiştirilmiş olup olmadığına) dair açıklık getirmeye hizmet etmiş olabileceği gözleminde bulunmaktadır. Bununla birlikte, Mahkeme'nin Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi yönüne ilişkin kaydetmiş olduğu gibi (bk. yukarıda parag. 192-193), "ara nesne teorisi" ret edilmiş olsa bile, güç kullanımı 2. madde bakımından haklı görülmüştür. Mahkeme, mevcut metal parçanın soruşturmanın etkililiği bakımından bir öneminin olmadığı düşüncesindedir. Dahası, Mahkeme, herhangi bir ek tıbbi muayeneyi imkansız hale getiren Carlo Giuliani'nin cesedinin yakılmasına, başvuruclarının talebi üzerine izin verilmiş olduğunu gözlemlemektedir (bk. yukarıda parag. 49).

321. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin 2. maddesindeki usul yükümlülüklerin, aleni duruşma yapılmasını değil, etkili bir "soruşturma" yapılmasını gerektirdiğini kaydeder. Bu nedenle yetkililerin topladığı deliller, güce başvurmuş bir devlet görevlisinin cezai sorumluluk ihtimalini ortadan kaldırmaya yeterliyse, Sözleşme soruşturma evresinde takipsizlik kararının verilmesini yasaklamaz. Mahkeme'nin tespit etmiş olduğu gibi, soruşturma makamlarının topladığı kanıtlar ve özellikle cipe yapılan saldırının görüntüleri, M.P.'nin makul şüphe kalmayacak kadar, İtalyan ceza hukuku bakımından haklılık sebebi oluşturan meşru savunma içinde hareket etmiş olduğu sonucuna götürmüştür.

322. Ayrıca soruşturma makamlarının, olaylara karışmış olabileceği ima edilen kolluk görevlileri tarafından sunulan olay anlatımını hiç bir şüphe etmeden kabul ettikleri de söylenemez. Soruşturma makamları aralarında göstericilerin de bulunduğu çok sayıda tanık ile Alimonda Meydanındaki olaylara gören üçüncü kişilerin ifadelerini almakla kalmamışlar (bk. yukarıda parag. 45-46), ama aynı zamanda bir tıbbi bilirkişi muayenesi dahil birkaç adli tıp muayenesi ve üç dizi balistik test yapılmasını (bk. yukarıda parag. 48-50 ve 54-62) emretmişlerdir. Soruşturma yargıcı değişik bilirkişiler tarafından yapılmış açıklamaların yerindeliğine ve sanığın ceza sorumluluğundan muafiyetinin haklılık gerekçeleriyle uyumlu olup olmadığına ilişkin değerlendirmeler yapmış olduğundan, olayların yeniden kurgulanmasının bütün boyutları üzerinde bilirkişilerin anlaşamamış olmaları (özellikle, kurşunun ateşlenmiş olduğu uzaklık ve mermi yolu), kendiliğinden ek soruşturmalar yapılmasını gerekli kılmaz.

323. M.P. ve F.C.'nin mensubu olduğu silahlı kuvvet olan jandarmaya belirli kontrollerin yapılması görevinin verilmiş olduğu doğrudur (bk. yukarıda parag. 290). Ancak, bu kontrollerin teknik ve objektif niteliği dikkate alındığında, bu durumun soruşturmanın tarafsızlığını olumsuz etkilediği söylenemez. Aksinin kabulü, pek çok olayda

mahkemelerin, mesele üzerinde belirli bir yeterliliğe sahip kolluk güçlerinin uzmanlığına başvurabilmeleri üzerinde kabul edilemez sınırlamalar getirmek olur (*bk. mutatis mutandis ve Sözleşme'nin 6. maddesi bakımından, 31 Ağustos 1999 tarihli Emmanuello – İtalya (k.k.), no. 35791/97*). Mevcut olayda, kolluk güçleri zaten olay yerindeydiler ve bu nedenle olay yerini koruma altına almışlar ve soruşturma ile ilişkili nesnelere arayıp kayıtlarını tutmuşlardır. Alimonda Meydanındaki kişilerin sayısı ve silah ateşi sonrasında hüküm sürmüş olan karışıklık nedeniyle, yetkililer M.P.'nin ateşlemiş olduğu mermiler gibi küçük nesnelere bulamadıkları için eleştirilemezler.

324. Mahkeme'ye göre, Bay Romanini'nin bilirkişi olarak atanmış olması, kendisi bir uzmanlık dergisi için yazdığı bir makalede M.P.'nin meşru savunma içinde hareket ettiği görüşünü açıkça savunmuş olduğundan (*bk. yukarıda parag. 56*), daha nazik bazı sorunlara neden olmaktadır. Bu noktada, soruşturma bağlamında istenen bilirkişi raporunun, diğerlerinin yanında, bu görüşün lehine ya da aleyhine delil oluşturmak üzere istenmiş olduğu gözlenmelidir. Konu hakkında önyargılı fikirlere sahip bir bilirkişinin varlığı güven verici olmaktan uzaktır (*bk. dava sırasında bilirkişinin rolü hakkında, 28 Ağustos 1991 tarihli, Brandstetter – Avusturya, §59, Seri A no. 211*). Bununla birlikte, Bay Romanini dört bilirkişilik bir heyetin sadece bir üyesidir (*bk. mutatis mutandis, 11 Aralık 2008 tarihli Mirilashvili – Rusya, no. 6293/04, §179*). Kendisi soruşturma yargıcı tarafından değil, ama savcılık tarafından atanmış olup, bu nedenle yargıcın tarafsız bir yardımcısı gibi hareket ediyor değildir (*bk. tersi yönde, 6 Mayıs 1985 tarihli Bönisch – Avusturya, §33, Seri A no. 92, ve Sara Lind Eggertsdóttir – İzlanda, no. 31930/04, §47, ECHR 2007-VIII*). Ayrıca, balistik rapor için kendisinden yapması istenen testler, esasen objektif ve teknik niteliktedir. Bu nedenle kendisinin heyette bulunması kendiliğinden, ulusal soruşturmanın tarafsızlığından ödün verilmesini sağlayacak nitelikte değildir.

325. Dahası, soruşturmanın tarafsız ve bağımsız olmadığı ya da bütün bir soruşturma ile mali polisin görevlendirilmesini gerektirecek kadar soruşturmada belirli işlemleri yapan polis biriminin olaylara bulaştığı başvurucular tarafından kanıtlanmış değildir (*bk. başvurucuların iddiaları konusunda, yukarıda parag. 283 ve 292*).

326. Son olarak, soruşturmanın çabukluğuna konusunda Mahkeme, soruşturmanın gerekli özenle yürütülmüş olduğunu gözlemlemiştir. Carlo Giuliani 20 Temmuz 2001 tarihinde ölmüş, savcılık ilk soruşturmayı takipsizlik talebiyle yaklaşık bir yıl dört ay sonra, 2002 sonunda kapatmıştır. 1 Aralık 2002 tarihinde, başvurucular savcılığın talebe itiraz etmişler (*bk. yukarıda parag. 76*) ve Cenova soruşturma yargıcının önündeki duruşma dört ay sonra, 17 Nisan 2003 tarihinde yapılmıştır (*bk. yukarıda parag. 80*). Takipsizlik kararı verildikten yirmi üç gün sonra, 5 Mayıs 2003 tarihinde kaleme teslim edilmiştir (*bk. yukarıda parag. 82*). Bu durumda, soruşturmanın aşırı gecikmeler ya da zaman aralıklarıyla zedelenmiş olduğu söylenemez.

327. Yukarıda anlatılanlar ışığında Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edilmemiş olduğu sonucuna varmıştır.

III. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

328. Başvurucular, Carlo Giuliani'nin yere düşmesinden sonra cipin üzerinden geçmiş olmasının ve acil yardım bulunmamasının kendisinin ölümüne etkide bulunduğu ge-

rekçesiyle bunun insanlıkdışı muamele oluşturduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvurucular, BM İlkelerinin 5 ve 8. paragraflarına (bk. yukarıda parag. 154) ve Sözleşme'nin 3. maddesine dayanmışlardır. Sözleşme'nin 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlıkdışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

329. Hükümet, Carlo Giuliani'nin bedeni üzerinden cipin geçmesinin onun için ciddi sonuçları olmadığını otopsi raporunda tespit edilmiş olduğu ve maktule yardım getirmek için hızlı davranılmış olduğu gerekçesiyle, bu şikayetin açıkça temelsiz olduğunu ileri sürmüştür.

330. Daire, kolluk görevlilerinin davranışlarından, Carlo Giuliani'ye acı ve ızdırap çektirmek niyetine sahip oldukları sonucunun çıkarılamayacağını gözlemleyerek, Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca olayın incelenmesine gerek olmadığına hükmetmiştir (bk. Daire kararı, parag. 260261).

331. Mahkeme, şikayet konusu olayların, Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca yürütülmüş bulunan incelemenin kapsamında kaldığı kanısındadır. Bu nedenle Mahkeme, Daire'nin yaklaşımından ayrılmak için bir sebep görmemektedir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 6 VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI

332. Başvurucular, Sözleşme'nin 6 ve 13. maddelerinden kaynaklanan usul gereklilikleriyle uyumlu bir soruşturmada yararlanmamış olmaktan şikayetçi olmuşlardır. Sözleşme'nin 6(1). fıkrasının ilgili bölümleri şöyledir:

“Herkes, kişisel hak ve yükümlülükleri... inin karara bağlanmasında, hukuken kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir yargı yeri tarafından, makul bir sürede, adil ve aleni olarak yargılanma hakkına sahiptir.”

Sözleşme'nin 13. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşmede düzenlenen hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi sıfatla hareket eden kişilerden başka kimseler tarafından işlenmiş olsa da, ulusal bir makam önünde etkili bir hukuki bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

333. Başvurucular, soruşturmadaki bulguların eksk ve tutarsız olduğu dikkate alındığında, olayın gerçek bir çelişmeli yargılama çerçevesinde daha ayrıntılı incelenmiş olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

334. Hükümet ise Mahkeme'yi, Sözleşme'nin 6 ve 13. maddeleri bakımından ayrı bir mesele ortaya çıkmadığını tespit etmeye ya da alternatif olarak soruşturmanın yürütülüş şekli ve başvurucuların soruşturmaya katılmış olmaları nedeniyle, bu hükümlerin ihlal edilmemiş olduğunu tespit etmeye davet etmiştir.

335. Daire, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden yapmış olduğu tespitleri dikkate alarak, Sözleşme'nin 13. maddesi ya da 6(1). fıkrası bakımından olayın incelenmesinin gerekli olmadığı kanaatindedir (bk. Daire kararı, parag. 265266).

336. Mahkeme, İtalyan hukukuna göre başvuruçuların mevcut olayda M.P. aleyhindeki ceza muhakemesine müdahil olarak katılma imkanlarının bulunmadığını akılda tutarak (*bk. aksi için ve mutatis mutandis, yukarıda geçen Perez, §§73-75*), başvuruçuların yaptıkları şikayetin Sözleşme'nin 6(1). fıkrası bakımından değil, ama daha çok, 2. madde ihlalleri dahil, Sözleşme ihlalleri konusunda etkili bir hukuk yolu öngören Sözleşme'nin 13. maddesindeki Sözleşmeci Devletlerin daha genel yükümlülüğü açısından incelenmesi gerektiği kanaatindedir (*bk. mutatis mutandis, 18 Aralık 1996 tarihli Aksoy – Türkiye, §93-94, Reports 1996-VI*).

337. Mahkeme, 13. madde anlamında bir “başvuru yolunun etkililiğinin” başvuruçunun beklediği sonucun kesinliğine bağlı olmadığını yinelemektedir. Bu maddenin göndermede bulunduğu “makam”ın mutlaka yargısal bir makam olması da gerekmez; fakat bu makam yargısal bir makam değilse, iç hukuk yolunun etkili olup olmadığının karara bağlanmasında, bu makamın yetkileri ve sağladığı güvenceler önemlidir. Ayrıca, tek bir başvuru yolu kendi başına Sözleşme'nin 13. maddesinin gereklerini karşılamasa bile, iç hukukta öngörülen hukuk yollarının bir araya gelmesi, bunu karşılayabilir (*bk. 24 Şubat 2009 tarihli Abramiuc – Romanya, no. 37411/02, §119*).

338. Mevcut olayda Mahkeme, Carlo Giuliani'nin ölümünü çevreleyen koşullarla ilgili yürütülen ulusal düzeydeki soruşturmanın, Sözleşme'nin 2. maddesi bakımından çabukluk ve tarafsızlık gereklerini karşıladığını tespit etmiştir (*bk. yukarıda parag. 307-326*). Bu soruşturma, sorumluların belirlenmelerine ve cezalandırılmalarına yol açabilecek nitelikte bir soruşturmadır. Başvuruçuların soruşturmaya müdahil olarak katılmadıkları doğrudur; bununla birlikte, İtalyan hukukuna göre zarar gören tarafa tanınan yetkileri kullanabilmekteydiler. Her halükarda, başvuruçuların müdahil sıfatlarının bulunmaması, ceza yargıcının ceza kanuna göre cezalandırılabilir bir suç bulunmadığı şeklinde varmış olduğu sonuçtan kaynaklanmıştır. Sonuç olarak, başvuruçuları ceza işlemlerine paralel bir tazminat davası açmaktan alıkoyacak her hangi bir şey yoktur.

339. Bu koşullarda Mahkeme başvuruçuların, Sözleşme'nin 2. maddesi bakımından şikayetleri için kullanmalarına elverişli etkili başvuru yollarına sahip olduklarına karar vermiştir.

340. Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edilmemiş olduğuna karar vermiştir.

V. SÖZLEŞME'NİN 38. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

341. Başvuruçular Hükümetin Mahkeme ile yeterince işbirliği yapmamış olduğunu iddia etmişlerdir. Sözleşme'nin 38. maddesine dayanmışlardır. 38. madde aşağıdaki gibidir:

“Mahkeme davayı, tarafların temsilcileriyle birlikte inceler ve gerekirse, davanın etkili bir şekilde yürütülmesi için, ilgili Sözleşmeci Tarafın gerekli her türlü imkanı sağlayacağı bir soruşturma yapar.”

342. Başvuruçulara göre, Hükümet yanlış ve yarım yanıtlar vermiştir (örneğin cipteki jandarmaların mesleki deneyimleri ve araçta bir ayaklanma kalkınının varlığı gibi). Bazı temel konuların ayrıntılarını vermekte de ihmalkar davranmışlardır. Özellikle aşağıdaki hususlarda:

- oluşumun tepesine kadar polis ve jandarmanın kumanda yapısını vermemişlerdir;
- asayiş operasyonlarında görevlendirilen memurların seçiminde kullanılan ölçütü belirtmemişlerdir;
- ilgili jandarmaların mesleki deneyimlerini doğrulayan belgeleri (*fogli matricolari*) sunmamışlardır;
- polis memuru Lauro ve bölükte görevli memurlara amirlerinden emirleri iletmemişlerdir;
- *Tute Bianche* yürüyüşüne saldırı emrini veren kişinin kimliğini göstermemişlerdir;
- ilgili telsiz görüşmelerinin tutanaklarını vermemişlerdir.

343. Hükümet, davalarını savunma haklarının “kutsal” olduğunu ve her halükarda Mahkeme’ye ilgili bilgiyi sağlamış olduklarını gözlemlemiştir. *Tute Bianche* yürüyüşüne saldırıya ilişkin bilgiye gelince, mevcut davanın merkezindeki olaylarla bunun bağlantısı olmadığını ileri sürmüştür.

344. Daire, Sözleşme’nin 38. maddesinin ihlal edilmemiş olduğu, çünkü Hükümet tarafından sağlanan bilginin münhasıran hepsi yukarıda listelenen noktaları ele almamakla birlikte, bu bilginin eksikliğinin Mahkeme’nin davayı incelemesine engel olmadığı görüşündedir (bk. Daire kararı, parag. 269-271).

345. Mahkeme, bu noktada Daire’nin yaklaşımından ayrılmak için bir sebep görmemektedir. Bu nedenle mevcut davada Sözleşme’nin 38. maddesinin ihlal edilmemiş olduğu sonucuna varmıştır.

BU GEREKÇELERLE MAHKEME,

1. Dörde karşı on üç oyla, ölümcül güç kullanılmasına ilişkin olarak Sözleşme’nin 2. maddesinin maddi yönden ihlal edilmediğine;
2. Yediye karşı on oyla, ölümcül güç kullanımını düzenleyen ulusal mevzuatta ya da Cenova’daki G8 zirvesinde kolluk güçlerine verilen silahlar konusunda Sözleşme’nin 2. maddesinin maddi yönden ihlal edilmediğine;
3. Yediye karşı on oyla, Cenova’daki G8 zirvesi sırasında polis operasyonlarının planlanması ve organizasyonu konusunda Sözleşme’nin 2. maddesinin maddi yönden ihlal edilmediğine;
4. Yediye karşı on oyla, Sözleşme’nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edilmediğine;
5. Oybirliğiyle, Sözleşme’nin 3 ve 6. maddelerinin incelenmesinin gerekli olmadığına;
6. Dörde karşı on üç oyla, Sözleşme’nin 13. maddesinin ihlal edilmediğine;
7. Oybirliğiyle, Sözleşme’nin 38. maddesinin ihlal edilmediğine

KARAR VERMİŞTİR.

24 Mart 2011 tarihinde Strazburg'daki İnsan Hakları Binasında açık duruşmada İngilizce ve Fransızca olarak açıklanmıştır.

Vincent Berger
Hukukdanışmanı

Jean-Paul Costa
Başkan

Sözleşme'nin 45(2). fıkrası ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 74(2). fıkrasına uygun olarak, aşağıdaki ayrık görüşler bu karara eklenmiştir:

- (a) Yargıçlar Rozakis, Tulkens, Zupančič, Gyulumyan, Ziemele, Kalaydjieva ve Karakaç'ın birleşik kısmen muhalif görüşleri;
- (b) Yargıçlar Tulkens, Zupančič, Gyulumyan ve Karakaç'ın birleşik kısmen muhalif görüşleri;
- (c) Yargıçlar Tulkens, Zupančič, Ziemele ve Kalaydjieva'nın birleşik kısmen muhalif görüşleri.

J.-P.C.
V.B.

YARGIÇLAR ROZAKİS, TULKENS, ZUPANČIČ, GYULUMYAN, ZİEMELE, KALAYDJİEVA VE KARAKAÇ'IN BİRLEŞİK KISMEN MUHALİF GÖRÜŞLERİ

(Çeviri)

Bizler, Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi ve usul yönlerinden ihlal edilmemiş olduğuna ilişkin hüküm fıkrasının 2, 3 ve 4. bendleri hakkında çoğunluğun görüşlerine katılamıyoruz.

1. Maddi yene ilişkin olarak, Sözleşme'nin 2. maddesindeki devletin yaşamı koruma şeklindeki pozitif yükümlülüğü, göreceğimiz üzere, mevcut olayda birbiriyle yakından bağlantılı iki sorun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İlk olarak devlet, güç kullanmanın tehlikelerini ve sonuçlarını mümkün olduğunca düşürecek gerekli yasal, idari ve düzenleyici tedbirler almış mıdır? İkinci olarak, polis operasyonlarının planlanması, organizasyonu ve yürütülmesi yaşamı koruma yükümlülüğüyle uyumlu mudur?

2. Bizler ayrıca, yaşamı koruma yükümlülüğünün davaya özel olaylar bağlamında ele alınmak zorunda olduğuna inanmaktayız. Bir devlet yüksek riskli bir uluslararası etkinliğin organizasyonunu yapmayı üstlendiğinde, bu yükümlülük asayışı sağlayacak uygun tedbirlerin ve stratejilerin yürürlüğe konulması görevini de ima eder. Bu bağlamda, yetkililer G8 zirvesi gibi bir etkinliğin ortaya çıkarabileceği olası tehlikelerin farkında olmadıklarını söyleyemezler. Dahası, sahada görevlendirilen kolluk görevlilerinin sayısı bunu açıkça göstermektedir (bk. karar parag. 255). Bu koşullarda, çoğunluğun öne sürdüğü gibi, Sözleşme'nin 2. maddesi, sanki dava kazayla çıkan çatışmalar sırasında meydana gelmiş izole bir olaydan kaynaklanmış gibi yorumlanamaz ya da uygulanamaz. Küreselleşen dünyada daha çok ve sık meydana gelmeye başlayan kitlesel gösterilerin olması, Sözleşme'nin koruyucusu olduğu yaşam hakkını koruma yükümlülüğü zorunlu olarak başka boyutlar alır.

3. Öncelikle, Sözleşme'nin 2. maddesinin göre göstericilerin yaşamını koruması gereken ölümcül güç kullanımını düzenleyen ulusal yasal düzenlemeler konusunda, başvuruçuların oğullarının ölümünde belirleyici rol oynamış olan kusurlar gözlemlemekteyiz. Hükümet, polis operasyonları sırasında ateşli silah kullanımını düzenleyen belirli bir hükme göndermede bulunmamış ve gerçekten kıdemli jandarma komutanlarına gönderilmiş olan genelgenin Ceza Kanunundaki genel hükümlere göndermede bulunduğunu gözlemlemiştir (bk. karar parag. 207).

4. Kararın ilgili uluslararası belgeler arasında andığı (bk. karar, parag. 154) 1990 tarihli Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına dair Birleşmiş Milletler Temel Prensipleri, bu anlamda halen göz ardı etmenin mümkün olmadığı göstergeler sunmaktadır. Başlangıç kısmı, "...Üye Devletlerin kanun adamlarının görevlerini düzenleyip geliştirme işini yaparken kendilerine yardımcı olması için formüle edilen aşağıdaki temel prensipler, ulusal mevzuatın çıkarılması ve uygulanması sırasında Hükümetler tarafından dikkate alınır ve bu prensiplere uyulur; bu Prensipler kanun adamları ile yargıçlar, savcılar, avukatlar, yürütme ve yasama organı mensupları gibi diğer kişilerin ve kamuoyunun dikkatine sunulur".

5. Ateşli silah kullanımı konusunda, İlkelerin 2. paragrafı önemlidir: "Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, kanun adamlarının kendilerini farklılaştıran bir tarzda zor ve silah kullanabilmelerine imkan hazırlamak için, onlara mümkün olduğu kadar geniş imkanlar sağlar ve onları çeşitli tipte silah ve mühimmatla donatırlar. Kişilerin ölümüne veya yaralanmasına yol açabilecek silahların kullanılmasını giderek sınırlama düşüncesiyle, uygun durumlarda kullanılmak üzere öldürücü olmayan etkisizleştirici silahlar da bu araçlara dahildir. Yine aynı amaçla, başka türlü silahları kullanma ihtiyacını da düşürmek için kanun adamlarının kalkan, miğfer, kurşungeçirmez yelek ve kurşungeçirmez taşıtlar gibi kendilerini koruyucu araçlarla donatılmaları mümkündür".

6. Hiç kuşkusuz, olayın özel koşullarında, M.P. ve meslektaşlarının maruz kaldıkları şiddetli saldırı göz önüne alındığında, küt cisimler kullanan çok sayıda göstericinin yarattıkları tehlikeleri önlemek için plastik mermilerin yeterli caydırıcı etkisi olabileceğinin garantisi yoktur. Aynı şey kolluk güçlerinin karşılaştıkları benzer durumlar için de doğru olabilir. Bu nedenle, mevcut olaydaki görevlilere *sadece* ölümcül olmayan silahların verilmiş olması gerektiğini ileri sürmüyoruz; devletin kolluk görevlilerini gerçek mühimmat kullanan silahlarla donatılması gerektiğine karar verme yetkisi de vardır. Bununla birlikte, bir şey kesindir: M.P. kendisini savunabilecek alternatif savunma araçlarına sahip değildi. Havaya ya da farklı bir yere ateş ederken kendini savunabilmek için Baretta parabellum tabancasından başka bir silaha sahip değildi.

7. Sonrasında, Sözleşme'nin 2. maddesindeki yaşamı koruma yükümlülüğünün ikinci boyutuna, yani polis operasyonlarının planlanması ve idare edilmesine ilişkin olarak, devlete yüklenebilir organizasyon eksikliği olduğuna inanıyoruz. Mahkeme, *Halis Akın – Türkiye kararında (13 Ocak 2009 gün, no. 30304/02, §24)*, "bu hükmün demokratik bir toplumdaki önemini akılda tutarak değerlendirme yaparken, kasıtlı ölümcül güç kullanımı konusundaki örneklerini büyük bir özenle incelemek, sadece fiilen güç kullanan devlet görevlilerinin eylemlerini değil, aynı zamanda incelenen eylemlerin planlama ve denetimi konuları dahil, olayı kuşatan bütün koşulları dikkate alması gerektiğini" vurgulamıştır.

8. Olay yerinde mevcut çok sayıda jandarmadan biri olarak ölümcül atışı gerçekleştiren M.P., askerlik görevini sadece on aydır yapmakta olan yirmi bir yaşında genç bir adamdı. Ayrıca, dava dosyasında, asayiş operasyonlarına ya da gösteriler sırasında karışıklık olması halinde nasıl davranacağına dair özel bir eğitim aldığı anlaşılıyor. Son olarak, genç ve deneyimsiz olması nedeniyle, her şeyden de öte, fiziksel ve zihinsel durumu yüzünden aktif görevi sürdürmeye uygun olmadığına bir defa karar verildikten sonra, amirlerinden daha fazla destek almamış olmasını kabullenmek zordur. Dahası, özellikle bu koşullarda gerçek mühimmatla doldurulmuş bir silahla bırakılmış olması sorunludur.

9. Bu durum, 1990 tarihli Birleşmiş Milletler Temel İlkeleri'nin 18. paragrafıyla açıklıkla çelişki içindedir. Buna göre: Hükümetler ve kanunen yetkili kuruluşlar, bütün kanun adamlarının uygun bir eleme usulüne göre göreve seçilmelerini, görevlerini etkili bir biçimde yerine getirmeleri için gerekli olan ahlaki, psikolojik ve fiziksel niteliklere sahip olmalarını ve sürekli ve tam bir mesleki eğitim almalarını sağlar. Bu kişilerin bu görevlere sürekli uygunluk içinde olup olmadıkları periyodik olarak denetlenir."

10. Son olarak, tesadüfi bir şekilde arka ve yan camlarına koruyucu ızgaralar takılmamış olan ciplere yönelik saldırıya gelirse, göstericilerle çatışma halinde kolluk görevlilerini desteklemekten çok, yaralı memurları taşıma amaçlanmış olmasına rağmen, araçların saldırıya uğrayabileceklerini düşünmenin akla yatkın olacağı bellidir. Şehir gerillası tipi durumlarda, göstericilerin zırhlı araçlar ile lojistik destek sağlayanlar arasında gerektiği şekilde bir ayırım yapılmayacağı beklenmelidir.

11. Yukarıda anlatılanların ışığında, asayiş operasyonlarındaki hataların, hem Cenova’da görevlendirilen silahlı jandarmaların seçilme ölçütleri, hem de stresli ve panik bir halde olmasına rağmen yeterli şekilde korunmadan tek savunma aracı olarak ölümcül bir silahla M.P.’yi bırakan belirli koşullara doğru dikkat gösterilmemesi açısından değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. İnsan hayatını koruma yükümlülüğü genç memura daha fazla desteği gerektirir.

12. Çoğunluk kararın 253. paragrafında, başvurunun G8 sırasındaki asayiş operasyonlarıyla ilgili olmadığını, ancak kendisini diğerlerinin yanında operasyonların planlama ve örgütlenmesinde Carlo Giuliani’nin ölümüyle doğrudan bağ kurulabilecek hatalar olup olmadığını incelemekle sınırlamıştır. Bu soruya bizim yanıtımız olumludur. Ateşli silahların kullanımını düzenleyen uygun bir hukuki çerçevenin olmaması, polis operasyonlarının planlama ve organizasyonun ve kolluk görevlilerinin eğitimindeki eksikliklerle birleşmiş, G8 zirvesi sırasında asayişin sağlanmasında gerçek ve ciddi sorunlar çıkarmıştır. Görüşümüze göre, bu eksikliklerin Carlo Giuliani’nin ölümüyle bağlantılı görülmesi gerekir. Gerekli tedbirler alınmış olsaydı, trajik bir şekilde sonuçlanan cipe göstericilerin saldırması ihtimali ciddi bir şekilde düşürülmüş olurdu.

13. Sözleşme’nin 2. maddesinin usul yönüne ilişkin olarak, iki soru ortaya çıkmaktadır. Birincisi, otopsi ile cesedin yakıldığı koşulların soruşturmanın etkililiğini baltalayıp baltalamadığı, ikincisi ise polis memurlarına karşı davanın takipsizliği kararıyla ilgilidir.

14. Otopsiyi çevreleyen koşullar, yetkililere atfedilebilir hatalar ortaya çıkarmaktadır. Öncelikle, soruşturmanın bu temel adımı, başvuruçulara seçtikleri bir bilirkişiyi görevlendirmeyi fiilen imkansız kılacak şekilde çok geç bildirilmiştir. Ayrıca, soruşturma makamlarının kendilerinin de vurguladığı gibi bilirkişi raporu “yüzeysel”dir, doktorlar özellikle önemli bir delil parçasını, yani maktulün kafasındaki kurşun parçasını çıkarmayı ya da kaydetmeyi ihmal etmişlerdi. Tabi ki, ölümcül kurşun başvuruçuların oğlunu vurmadan önce bir nesne tarafından yönünün değişip değişmediğini açığa çıkaracak parça üzerindeki herhangi bir testin kesinliği bulunmuyor. Bununla birlikte, meseleyi dikkate değer bir şekilde aydınlatabilmesi, ihtimal sınırlarının dışında değildi (örneğin, parçanın deforme olma şekli ya da materyal üzerindeki izlerin varlığı mermi yolunun yeniden kurgulanmasına yardımcı olabilirdi). Üstelik, otopsi yapılırken kişinin ölümüne etki yapabilecek cesette bulunmuş herhangi bir parçanın çıkarılması ve kaydedilmesi genel bir uygulamadır.

Bilirkişilerden biri, Bay Salvi, “yirmi beşlerin yargılanması”nda mevcut parçanın beyin dokusu kütesinden çıkarmak ve her şeyden önce balistik test amacıyla kullanılmak için çok küçük olduğunu ifade etmiştir. Bu doğru olsa bile, istisnai ölçüde medyanın ilgisini çekmiş bir cinayet davasında, ölüm ve ölümcül eylemin koşullarını açıklığa kavuşturma yeteneğine sahip herhangi bir nesneyi kaydetmek için gerekli çabayı göstermek adli tıp uzmanlarına bağlıydı. Dahası, bilirkişilerin parçanın balistik amaçlarla ilgili

olmadığı varsayımının yanlışlığı kanıtlanmıştır: M.P.'nin ifadeleri göz önüne alınarak, saldırganını korkutmak amacıyla yukarı doğru nişan alıp almadığını ya da göğüs hizasına nişan alarak onu vurup vurmadığı ya da onu öldürme riskini üstlenip üstlenmediğini tespit etmek yaşımsaldı.

Yukarıdakilerin ışığında, otopsinin yürütüldüğü koşulların Sözleşme'nin 2. maddesini usul yönünden ihlal etmiş olduğuna inanıyoruz.

15. Hükümet, başvurucuların “belirsiz” davrandığına hükmetmiştir. Hükümetin ileri sürdüğü gibi, başvurucular savcının emrettiği otopsi sonuçlarının altmış gün boyunca bilinemeyeceğinin farkındaydılar. İncelemelerin profesyonel ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlamaya dönük kaygılar, onların hem otopsinin hukukiliğine itiraz etmek hem de yeniden yapılması için talepte bulunmak üzere harekete geçmelerini sağlayabilirdi. Bunu yapmaktan uzak olarak, kalanların yakılmasına izin verilmesini talep etmişlerdir. Bunu yaparak, talepleri bir kez kabul edildiği vakit ceset üzerinde ek incelemelerin yapılmasının imkansız olacağını biliyorlardı ya da bilmeleri gerekiyordu. Hükümete göre, başvurucular ek adli tabiplik incelemesi opsiyonunu ellerinde tutmak istiyorlarsa, oğullarının gömülmesini tercih etmeliydiler.

16. İncancımız, böylesi trajik bir olayla uğraşan bir ailenin oğullarının ölümünden hemen sonra, cesedinin kendilerine geri verilmesi için yaptıkları istemin bütün etkilerini dikkatlice tartamamış olmalarından dolayı eleştirilemeyecekleri yönündedir. Başvurucuların cesedin yakılmasına izin verilmesi taleplerine karşın, savcılık istemi ret edebilir ya da otopsi sonuçlarının yayınlanmasına kadar yakılmanın gerçekleşmemesi gerektiğinde ısrar edebilirdi. İkinci noktada, adli tıp bilirkişilerine görevlerini tamamlamaları için daha kısa bir süre verilebilirdi. Böylesi hassas ve geniş ölçüde kamuya mal olmuş bir olayda birkaç sayfa uzunluğundaki bir raporun hazırlanması için altmış günlük bir süre aşırı görünmektedir.

17. Bu koşullarda, Büyük Daire, Daire'nin otopsiyi ve başvurucuların oğlunun cesedinin yakılmasını çevreleyen koşulların 2. maddenin usul yönünü ihlal ettiği tespitini onamış ve pekiştirmiş olması gerektiğine inanıyoruz.

18. İkinci soru belirli polis memurları bakımından olası sorumluluğu tespit etmeyi amaçlayan bir soruşturma yapılmamasının 2. maddedeki usul yüküllüklerini ihlal edip etmeyeceğidir.

Biz M.P.'ye sağlanan destek ve Cenova'da G8 zirvesindeki özel koşullarının dikkate alınmasında ve polis operasyonlarının örgütlenmesi açısından İtalyan makamlarına atfedilebilir bir dizi başarısızlık bulunduğu sonucuna az önce varmıştık. Böyle olduğu için, davanın bu boyutunu aydınlatmak için soruşturmanın yürütülmesi sorumluluğu var mıdır? Mevcut davada ulusal soruşturma, asayiş operasyonlarının planlanması ve yönetimindeki eksikliklere açıklık getirmeye çalışmaksızın salt olaya karışanların sorumlu tutulup tutulmaması gerektiğinin incelenmesiyle sınırlanmıştır.

19. Suç işlenmediğinde bir ceza soruşturması yürütmesini devletten istemenin mantıksız olacağı konusunda tabi ki hem fikiriz. Sözleşmeciler Devletlerde ortak ceza hukukunun genel ilkeleri uyarınca, olayın mevcut koşullarında başvurucuların oğlunun ölümünden sorumlu tutulabilecek tek kişi soruşturma altında olan ve aleyhlerine işlemler yürütülen M.P. ve F.C. idi. Bununla birlikte, soruşturma makamları tarafından

yürütülen bu işlemler Ceza Kanununun 52 ve 53. maddeleri dayanılarak (bk. karar parag. 67 v.d.) takipsizlik talebiyle ve Cenova soruşturma yargıcının bu talebi kabulüyle (bk. karar parag. 82 v.d.) sonuçlanan, dolayısıyla bir yargıç önünde çelişmeli yargılama olasılığı dışlanmıştır.

20. Sözleşme'nin 2. maddesindeki usul yükümlülüklerinin, başka kişilerin ithamını gerektirir bir noktaya kadar genişletilmesi davalı devlete aşırı ve pratik olmayan bir yük yüklemek olacağı ve Sözleşme'nin 7. maddesine aykırılıktan sorumlu tutulacağı doğrudur. Bununla birlikte, geriye sorumlu kişilerin teşhis ve muhtemelen cezalandırılmasına yol açabilecek bir soruşturmanın idari (disiplin) nitelikte de olabileceği olgusu kalmıştır. Bu bağlamda, (İtalya'da fazlasıyla ender meydana gelen) bir devlet görevlisi tarafından ölümcül güç kullanımı sonucu bir göstericinin ölümünün hemen sonrasında, kolluk güçlerinin temsilcilerine karşı hiçbir idari ve disiplin soruşturması açılmadığını Hükümet kabul etmelidir. Hiç kuşkusuz, böyle bir soruşturma, M.P.'ye verilen eğitim ve destekte ya da daha geniş olarak polis operasyonlarının örgütlenmesinde disiplin suçu olduğuna dair hiçbir delil bulunmamasıyla sonuçlanabilirdi. Bununla birlikte, aynı derecede ne yazık ki davanın karanlıkta kalmış önemli bazı boyutlarına (özellikle G8'deki asayiş operasyonlarına memurların seçilme ve eğitim verilme ölçütleri ve M.P.'nin kişisel durumunun neden gerektiği gibi dikkate alınmadığı gibi) ışık tutabilirdi.

21. Herhangi bir şekilde jandarmalara karşı hiçbir disiplin soruşturması yürütülmemiş olması, olayların trajik bir şekilde tersine dönmüş olmasına rağmen, memurların sahada görevlendiriliş şekline ya da emir komuta zinciri aracılığıyla emirlerin veriliş şekline yönelik bir eleştiri yapılmamış olduğu ön yargısına dayandırılmış görünüyor. Bununla birlikte, Hükümet tarafından ileri sürülmüş bütün argümanlardan bu davada ayaklanma kolluk görevlilerinin karşı karşıya kaldığı risklerle bağlantılı tehlikelerin büyük ölçüde öngörülebilir olduğu açıktır. Bu yaklaşımın Sözleşme'nin 2. maddesindeki usul yükümlülükleriyle uzlaşması zordur.

YARGIÇLAR TULKENS, ZUPANČIČ, GYULUMYAN VE KARAKAŞ'IN BİRLEŞİK KISMEN MUHALİF GÖRÜŞLERİ

(Çeviri)

Çoğunluk görüşüne katılmamaktan kaynaklanan üzüntümüz, sadece Cenova'daki G8 zirvesi sırasında kolluk güçlerine dağıtılan silahlar bakımından ve ölümcül güç kullanımını düzenleyen ulusal mevzuatın Sözleşme'nin 2. maddesini maddi ve usul yönlerinden ihlal etmediği tespitinden (bu noktada [aşağıda] Yargıçlar Rozakis, Ziemele ve Kalaydjieva'nın katıldığı kısmi muhalefet gerekçelerimize göndermede bulunuyoruz) değil, ama aynı zamanda bu olayın özel koşullarında ölümcül güç kullanımının “mutlaka gerekli” olduğu tespiti (1. hüküm fıkrası ile) de ilişkilidir.

1. Sözleşme'nin 2. maddesi ve ölümcül atışın haklı olup olmadığı konusunda, ölümcül atışı yaptığı anda M.P.'ye yönelik ciddi ve objektif bir tehdidin varlığından şüphe duymuyoruz. Taraflarca sunulan fotoğrafların ve görsel işitsel görüntülerin de gösterdiği gibi, M.P.'nin içinde bulunduğu cip çeşitli nesnelere fırlatan ve onu ayaklarından kavrayarak aracın dışına çekmeye çalışan göstericilerce sarılmıştı; bir linç ihtimali yok sayılamaz. Ayrıca, ateş etmeden önce, M.P. silahını göstermiş ve öldürülmeyi istemiyorlarsa gitmelerini haykırarak onları açıkça uyarılmıştır. O sırada, cipin çevresinde hüküm süren karışıklığın ortasında bile dolu bir silahın görüntüsü, M.P. tarafından savrulan tehditlerle birlikte jandarmaların yaşamlarını ve/veya fiziksel bütünlüklerini ölümcül olması muhtemel güç kullanarak savunmaya hazırlanmış olduğunu göstericilere belirsiz olmayan terimlerle göstermiş olmalıdır.

2. Buna rağmen başvuruçuların oğlu, jandarma aracına ve içindekilere göğsünün üzerinden bir yangın söndürücüyü savuracak şekilde yaklaşarak, küt bir araç olarak kullanabileceği korkusunu harekete geçirecek saldırısına devam etmekte kararlıdır. Bu nedenle, başvuruçuların oğlunun olayların aldığı trajik şekli tetikleyen yasadışı eyleminden dolayı sorumlu olduğu ileri sürülebilirdi (*bk. mutatis mutandis, 24 Haziran 2008 tarihli Solomou ve Diğerleri – Türkiye, no. 36832/97, §48*); bu argümana göre, eyleminin jandarmaların donanmış oldukları silahların muhtemel kullanımıyla ciptekilerin bir riski doğurduğunu biliyor ya da biliyor olmalıydı.

3. Bununla birlikte olayların bu yorumunun karşısında işleyen ve Büyük Dairenin kararında dikkate almadığı bir faktör var. Savcılık tarafından sorgulanan M.P., hiç kimseyi hedef almadığını ve silahı ateşlediği anda görüş alanında kimsenin olmadığını ifade etmiştir. Eğer M.P. tarafından verilmiş ve güvenilirliği hiçbir zaman bir mahkeme tarafından sorgulanmamış bu ifadeye inanacak olursak, ima edilen şey, jandarmanın bir yangın söndürücü ile yaklaşan saldırganı görmediği ve onu hedef almadığıdır. İtalyan Ceza Kanununun 52. maddesi, suç işlemiş kimselerin gerçek bir tehlike karşısında haklarını savunma ihtiyacıyla suçu işlemişlerse, meşru savunma iddiasında bulunabileceklerini öngörmektedir. Bu ihtiyaç, İtalyan hukukunun (CK. 55. maddesi) “ihtiyacın dikte ettiği” sınırları aşarak ihmal ya da hata nedeniyle failin fiilinin kovuşturulması ihtimalinin gösterdiği taksirle adam öldürme gibi, böyle bir tehlikenin varlığının subjektif olarak algılandığını ima etmektedir. Bu da bizi M.P.'nin ateş etme motivasyonunun Car-

lo Giuliani'ye karşı kendisini savunma girişimi olmayıp, göstericilerin cipe saldırısının yarattığı genel tehlikeye karşı olduğu savunma girişimi olduğunu gösterir.

4. Geriye M.P.'nin gösterdiği tepkinin, kaçınmayı istediği tehlikeyle orantılı olup olmadığının tespiti kalmaktadır. Bu amaçla, M.P. tarafından ateşlenen merminin yolunun tespiti belirleyici önemdeydi. Dikkate değer tahrip potansiyeli olan bir nesnenin fırlatılmasının yarattığı yakın tehlike atışın göğüs hizasında olmasını haklı kılarken, genel bir tehlike durumu sadece havaya ateşi haklı kılacaktır (*bk. özellikle, Mahkeme'nin ateş açmanın, mümkün olur olmaz, uyarı atışından sonra gelmesi gerektiğini belirttiği 27 Ekim 2009 tarihli Kallis ve Androulla Panayi – Türkiye kararı, no. 45388/99, §63*). Eğer M.P. görmediği birini doğrudan ve kişisel olarak hedef almamışsa, tepkisi saldırganı etkisiz kılmaktan çok, kalabalığı dağıtmayı amaçlamış olmalıdır.

5. Başka şekilde ifade etmek gerekirse, daha az radikal araçlarla savuşturamadığı ciddi nitelikli yakın sonuçları olabilecek bir saldırıyı (CK'nın 52. maddesi "haksız bir saldırının gerçek tehlikesi"ne göndermede bulunmaktadır) durdurmak için M.P.'nin ihtiyaç "savunması"nı haklı kılmadığını ortaya çıkaran şey, sadece uyarı atışının Sözleşme'nin 2. maddesinin esasına uygun olmasıdır. Bu izlenen amacın kullanılan araçla tam anlamıyla orantılı olması gerektiğini dikte eden "mutlaka gerekli" testinden kaynaklanır (*bk. 9 Ekim 1997 tarihli Andronicou ve Constantinou – Cyprus, §171, Reports of Judgments and Decisions 1997-VI*). Eğer insan hayatına daha az tehlikeli yöntemler "haksız şiddete karşı bir kimsenin savunmasını" ya da "bir isyanın bastırılması amacını" başarmak için yeterli olduğu makul olarak görülebiliyorsa, ancak o zaman bu yöntemler kullanılmalıdır. Dahası, İtalyan Ceza Kanunu (52. maddenin son cümlesi) "savunmacı karşılığın saldırıyla orantılı olmasını" şart koşarak, benzer bir yaklaşımı kabul etmiş görünmektedir.

6. Özetle, M.P., özel olarak başvuruçuların oğluna karşı değil de kendini cipe saldıran göstericilere karşı savunmak istemiş olsaydı, bu saldırıyı savuşturabilmek için sadece göğüs hizasında ateş ettiği yakındaki kişinin ciddi bir tehdit olduğu sonucuna varamazdı. Cipin göstericilerce sarılmış olduğu ve değişik cisimlerin cipe atıldığı doğru olsa da, dava dosyasındaki fotoğrafların göstermiş olduğu gibi M.P. tabancasını doğrulttuğunda ve ateş açtığı anda, Carlo Giuliani hariç, ona doğrudan, bireysel olarak ve yakın mesafeden hiç kimsenin saldırmadığı gerçeği durmaktadır. Havaya silah ateşinin genellikle saldırganları dağıtmaya yeterli olması muhtemeldir; olmuyorsa, uyarı ateşine rağmen saldırıya devam etmeyi seçen kişileri bu defa hedef olarak M.P.'nin hala başka atışlar yoluyla kendisini savunmak için zamanı olacaktır. Bu bağlamda, M.P.'nin doldurulduğunda on beş mermi atabilen otomatik bir tabancaya sahip olduğu akıld tutulmalıdır.

7. Yukarıdakilerin ve daha önce gözlemlenmiş olduklarımızın ışığında, M.P.'nin ateşlediği merminin yolunun tespiti belirleyici öneme sahipti. Bu noktada, iki teori öne sürülmüştür. Başvuruçular tarafından savunulan ilkinde göre, ölümcül atış göğüs hizasından yapılmıştır; Hükümetin desteklediği ve soruşturma yargıcının daha muhtemel olduğunu düşündüğü ikincisine göre ise mermi yukarı doğru ateşlenmiş ve göstericiler tarafından atılan (muhtemelen bir taş) bir nesneyle çarpışarak Carlo Giuliani'ye doğru yön değiştirmiştir.

8. Eğer olayların ikinci versiyonunu, yani merminin yukarı doğru ateşlendiğini kabul edersek, M.P.'nin uyarı eyleminin öngörülemez ve kontrol edilemez bir etken nede-

niyle ölümcül ateşe dönüştüğüne dayanarak, Sözleşme'nin 2. maddesini ihlali ihtimali ortadan kaldırılabılır (*bk. bir kovalamaca sırasında açılan uyarı ateşinin sektiği ve başvuru- rucuların yakınına kazeen öldürdüğü ve Mahkeme'nin ölümüne "aksiliğin" neden olduğuna hükmettiği 12 Haziran 2007 tarihli, Bakan – Türkiye, no. 50939/99, §5256*). Panik doğuran şiddetli ve beklenmedik bir saldırının ortasında bile, kolluk görevlilerinden ölümcül güce başvurmadan önce uyarı ateşi yapması beklenmelidir. Bununla birlikte görevliler, mermi yolunun uçan bir nesneyle değiştirilebilme ihtimaline imkan vermeyi gerektiren bir savunmadan mahrum edilemezler; bu durum istatistiki olarak ihmal edilebilir olmakla birlikte teorik olarak polis ile göstericiler arasındaki mevcut çatışmada her zaman mümkündür.

9. Diğer yandan M.P., silahını göğüs hizasında ateşlemişse, görüşümüze göre bu, Sözleşme'nin 2. maddesi anlamında "mutlaka gerekli" olmayan ölümcül güç kullanımı olduğu sonucuna varılmasını gerektirir.

10. Bu koşullarda, ulusal soruşturmanın kurşunun Carlo Giuliani'yi vurmadan önce bir nesneyle çarpışarak sekip sekmediğini kesinlikle tespit edememiş olması üzüntü vericidir. Soruşturma yargıcı, silahın güçlü niteliğinden ve merminin girdiği vücut dokularının düşük direncinin "ara nesne teorisini" doğrulamaya yaradığını" ifade etmiştir.

11. Yetkililerin ölümcül merminin yolunu hesaplamak için bir dizi unsura sahip olduklarını gözlemlemekteyiz: değişik tıbbi ve balistik raporlar; merminin parçalanmış olduğu; video görüntüsünde Carlo Giuliani yere düşmeden kısa bir süre önce bir nesnenin parçalanmış olması; başvuru- rucuların uzmanı tarafından ileri sürülen merminin parçalanmasının bir taşa çarpmadan başka faktörlerle gerçekleşmiş olduğu teorisi; ve ölümden kısa bir süre önce ve sonra ve otopsi sırasında çekilmiş fotoğraflar.

12. Ateşlenmezden birkaç saniye önce ve bir açıdan Carlo Giuliani'nin aldığı yaralarla uyumlu (otopsi raporuna göre, kurşun vücuda sol göz çukurundan girmiş ve kafatasının arkasından aşağı yönlü olarak çıkmıştır) tabancayı göğüs hizasında doğrultulmuş (*bk. ayrıca Daire kararına ekli Yargıç Bratza'nın kısmi muhalif görüşünün 6. paragrafı*) gösteren bir fotoğraf çekilmiştir. Bundan dolayı, olanaksız olmamasına rağmen, (a) M.P. ateşlemek için silahını kaldırmış; (b) mermi uçan bir nesneden sekmiş; (c) silah pozisyonunu değiştirmedeği halde nesne ile merminin çarpma açısı maktülün çok yakından vurulmasına yol açmıştır.

13. Yukarıdaki (b) senaryosuna göre, ölümcül atıştan hemen önce çekilen fotoğrafların herhangi bir taş ya da havada dolaşan başka nesne göstermediği kaydedilmelidir. Bu silah atışının yapıldığı anda göstericilerin yoğun bir şekilde bir şeyler fırlatmakla uğraşmalarına işaretmiş gibi görünüyor. Bu, istatistiki olarak üç senaryonun meydana gelme olasılığının düşük olduğunu ima etmektedir. Peş peşe üçünün olma olasılığı hala düşüktür.

14. Mahkeme'nin içtihatları bakımından, bir başvuru- rucuların aşırı ölümcül güç kullanıldığına ilişkin ilk bakışta kanıt ortaya koyduğunda, aksini kanıtlama yükümlülüğü Hükümetin omuzlarındadır (*bk. 31 Mayıs 2005 tarihli Toğcu – Türkiye, no. 27601/95, §95 ve Akkum ve Diğerleri – Türkiye, no. 21894/93, §211, ECHR 2005-II*). Aynısının, Hükümet başvuru- rucuların görsel kanıtla destekledikleri olay açıklamasına karşı çıkmak için istatistiki olarak muhtemel olmayan bir teoriye dayandığında da uygulanması gerektiğine

inaniyoruz; çok nadir olarak olabilecek bir olayın gerçekten olduğunu kanıtlamak Hükümete düşer. Bununla birlikte böylesi bir kanıt ne ulusal düzeyde ve ne de Mahkeme önünde sunulmuştur. Soruşturma yargıcı takipsizlik kararında balistik testlerin ilk mermi yolunu tespit etmeyi başaramadığını bizzat gözlemlemiştir.

15. Sonuç olarak, Büyük Dairenin kararı, bu trajik davanın ortaya çıkardığı olayları uygun bağlamlarına yerleştirememiş olduğunu bize gösteriyor. Sanki yargılama-larda bir bireysel şiddet durumu varmış gibi, Büyük Daire ölümcül güç kullanımının Sözleşme'nin 2. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendine göre ilgili kişinin kendini savunması için gerekli olduğu sonucuna varmıştır (bk. karar, parag. 194). Bu nedenle, 2. maddenin (c) bendi anlamında "bir ayaklanma veya isyanı hukuka uygun olarak bastırma-da" sırasında güç kullanımının kaçınılmaz olup olmadığını incelemenin gereksiz olduğuna karar vermiştir (bk. karar, paag. 196). Ancak bu, bu davada incelenmesi gereken kesinlikle önemli bir meseleydi.

16. Bu görüşler bizim Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi yönden ihlal edildiği sonucuna götürmüştür.

YARGIÇLAR TULKENS, ZUPANČIČ, ZIEMELE VE KALAYDJIEVA'NIN BİRLEŞİK KISMEN MUHALİF GÖRÜŞLERİ

(Çeviri)

Çoğunluğun etkili başvuru yolu hakkına ilişkin 13. maddesinin ihlalinin olmadığı yönündeki hüküm fıkrasının 6. bendine ilişkin sonuçlarına katılmıyoruz.

Sözleşme'nin 13. maddesi bakımından önemli konulardan biri soruşturma yargıcının takipsizlik kararı vermiş olması nedeniyle başvuru sahiplerinin müdahil olarak muhakemeye katılmamış olmalarıdır. Bu yüzden olguların tespiti ve delil toplanmasını isteyerek soruşturma makamlarını destekleme olanağından yoksun bırakılmışlardır.

Bu bağlamda, kararın yaptığı gibi, her halükarda Büyük Daire polis operasyonlarının mükemmel bir şekilde hukuki olduğuna karar vermiş olduğu için, “başvuru sahipleri hem ceza muhakemesine katılmaktan ve hem de ceza davasına paralel bir tazminat davası açmaktan alıkoyan hiçbir şey olmadığını” (bk. karar, parag. 337) ileri sürmek, bize salt teorik değil aynı zamanda hayali gelmektedir.